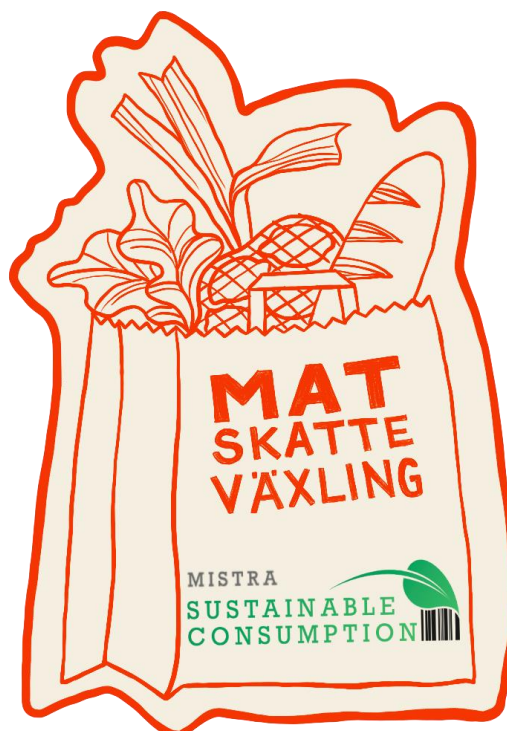

Matskatteväxling – en god idé?

Effekter och acceptans av att använda skatter och subventioner för en mer hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion

Jörgen Larsson, Chalmers tekniska högskola
Edvin Månsson, Chalmers tekniska högskola
Elin Röös, Sveriges lantbruksuniversitet
Sarah Säll, Sveriges lantbruksuniversitet
Emma Patterson, Karolinska institutet
Liselotte Schäfer Elinder, Karolinska institutet
Emma Ejelöv, Chalmers tekniska högskola

Förord

Den forskning som denna rapport bygger på är en del av forskningsprogrammet Mistra Sustainable Consumption. Det är frukten av ett tvärvetenskapligt samarbete mellan sju forskare med expertis inom miljö, jordbruk, folkhälsa, psykologi och ekonomi från Chalmers tekniska högskola, Sveriges lantbruksuniversitet och Karolinska institutet. Arbetet har initierats och letts av Jörgen Larsson. Analys och formuleringar i denna rapport representerar enbart författarnas arbete och är inte representativa för deras respektive organisationer.

Rapporten grundar sig främst på tre vetenskapliga artiklar, varav en är publicerad [1] medan de andra för närvarande är under vetenskaplig granskning (manuskriptet för den artikel som huvuddelen av den här rapporten bygger på finns tillgängligt här: [2]). Våra resultat är i linje med tidigare internationell forskning vilket gör det rimligt att redan nu publicera resultaten.

Denna rapport utgör basen för forskningskommunikationsprojektet "Samtal om matskatteväxling". Projektet syftar till att öka kunskapen bland politiker, intresseorganisationer och allmänheten om hur skatter och subventioner kan användas för att främja mer hälsosamma och miljömässigt hållbara matvanor (se www.matskattevaexling.se).

Detta är en utökad version av rapporten "Matskatteväxling" som gavs ut 2024. Den här utgåvan har den utökade titeln "Matskatteväxling – en god idé" och omfattar en ny del som handlar om argument för och emot en matskatteväxling (se avsnitt Acceptans). Dessutom omfattar denna version en revidering av hur hälsoeffekterna beskrivs.

Göteborg, 3 mars, 2025

Jörgen Larsson

Docent och styrmedelsforskare på Chalmers tekniska högskola

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	7
Metod och data	11
Metod för beräkning av konsumtionsförändringar efter prisjusteringar	11
Nuvarande konsumtionsnivå.....	12
Metod för hälsoanalys	14
Metod för miljöanalys	15
Metod för analys av privatekonomi och statsfinanser	15
Beskrivning av analyserade skattepaket	16
Resultat – effekter av skatter och subventioner	19
Konsumtionsförändringar	19
Hälsoeffekter	20
Miljöeffekter	22
Privatekonomiska effekter för låg-, mellan- och höginkomsttagare	25
Effekter av enskilda skatteförändringar – hälsa, miljö, privatekonomi	27
Acceptans av matskatteväxling	28
Vilka är de vanliga argumenten för och emot en skatt på rött kött?	30
Slutsatser och diskussion.....	36
Positiva effekterna kan bli större än beräknat	36
Genomtänkt utformning och kommunikation kan öka acceptansen.....	37
Brett policypaket för ökad livsmedelsberedskap och öppna landskap	38
Administrativa aspekter, samt möjligheter att stödja eko-mat.....	39
Om metanskatt och matskatteväxling	39
Bilagor	41
Bilaga 1. Förslag på kostråd och svenska konsumtionsmål	41
Bilaga 2. Hälsoskatter på livsmedel i andra länder	42
Bilaga 3. EU-regler om moms och statsstöd.....	43
Bilaga 4. Metod för analys av priskänslighet	45
Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer	46
Bilaga 6. Effekter av åtta enskilda skatteförändringar: miljö, hälsa och privatekonomi	48
Bilaga 7. Fullständig förteckning över konsumtionsförändringar	56
Bilaga 8. Priskänslighet – elasticiteter för olika inkomstgrupper	63
Bilaga 9. Osäkerhet avseende resultaten	69
Referenslista	70

Sammanfattning

I denna rapport analyseras hur ekonomiska styrmedel kan användas för att främja hälsosamma matvanor och minska klimatpåverkan från det vi äter. Matvanor är inte enbart ett individuellt val utan även en samhällsfråga. Till exempel kan inte barn förväntas väga in hälsoaspekter på samma sätt som vuxna. Andelen 11 till 15-åringar med obesitas har blivit fyra gånger högre de senaste 30 åren, och forskning visar att 80 procent av dem sannolikt har kvar dessa problem i vuxen ålder. Våra matvanor är också en samhällsfråga genom att kostnader för matrelaterad ohälsa inte enbart bärs av individen utan också av samhället i form av sjukvårdskostnader och produktionsbortfall.

Det finns också miljörelaterade motiv för åtgärder för förändrade matvanor. Klimatavtrycket från den svenska befolkningens livsmedelskonsumtionen är nästan dubbelt så högt som utsläppen från den svenska personbilstrafiken. För att matkonsumtionens utsläpp ska minska i linje med de globala klimatmålen krävs både tekniska åtgärder på produktionssidan, minskat matsvinn och kostförändringar. Hittills har klimatpolitiken främst fokuserat på energi-, transport- och industrisektorerna men i och med det ökade behovet av att snabbt få ned utsläppen riktas mer uppmärksamhet nu även mot jordbruket, bland annat som en följd av ökade krav på utsläppsminskningar inom EU:s klimatpaket, Fit-for-55.

Ovanstående hälso- och miljörelaterade skäl kan motivera politiska åtgärder för att påverka matvanor. De åtgärder som hittills har använts inom livsmedelsområdet är främst informationsåtgärder som kostråd, frivillig märkning och insatser inom offentlig sektor, men för att uppnå större förändringar krävs starkare politiska åtgärder. I denna rapport redovisar vi effekterna av olika sätt att använda skatter och subventioner. Effekten uppnås genom att människor i viss utsträckning köper mer när priset sänks och mindre när priset höjs. Konsumtionsskatterna läggs likformigt på alla produkter, vilket gör att de inhemskt producerade livsmedlen inte missgynnas jämfört med de importerade, vilket upprätthåller den inhemska lantbrukets konkurrenskraft.

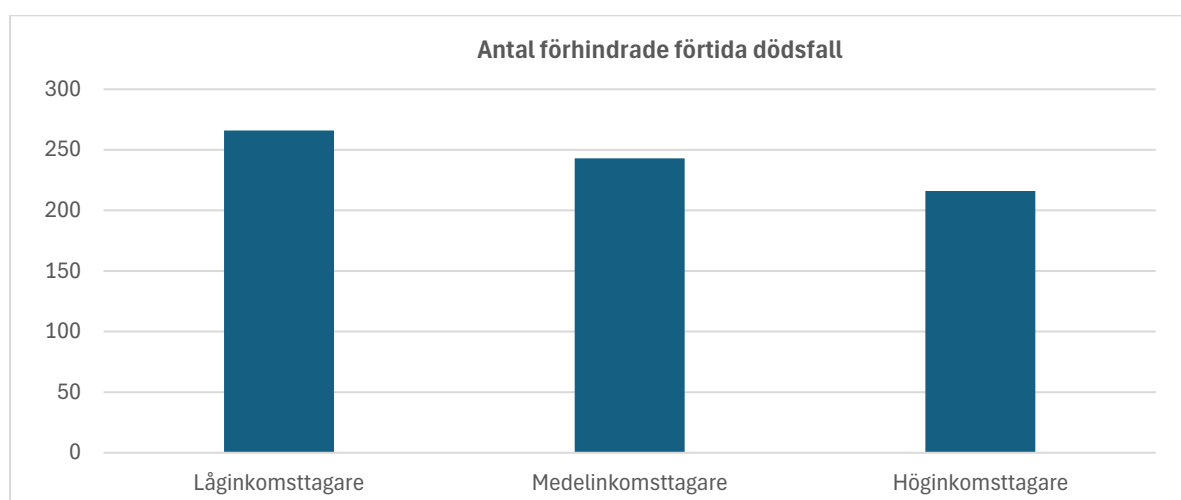
Syftet med den här rapporten är att identifiera och analysera skatteförändringar som skulle medföra betydande vinster för både folkhälsan och klimatet, men utan att medföra negativa ekonomiska konsekvenser för konsumenterna. Fem breda skattepaket och åtta enskilda skatteförändringar har analyserats. I denna sammanfattning beskrivs det paket som kallas ”Matskatteväxling med sänkt moms”. Motivet för att lyfta fram just detta paket är att det medför gynnsamma effekter för folkhälsa, klimat och privatekonomi, men också för att det bygger på väletablerade metoder för skatteförändringar (momsdifferentiering och punktskatter). De skatteförändringar som analyseras i detta paket (se tabell till vänster) är att momsen tas bort helt

	Matskatteväxling med sänkt moms	
	Skatteförändring	Konsumtionsförändring
Nöt- och lammkött	Skatt 31 kr/kg	-19%
Fläskkött	Skatt 5,4 kr/kg	-0,7%
Charkprodukter	Skatt 4,8 kr/kg	-5,5%
Fullkornsprodukter	0 % moms	+7 till +18%
Frukt, grönsaker, rotfrukter, baljväxter	0 % moms	+4,4%
Sockersötade drycker	Skatt 3,7 kr/l	- 24%

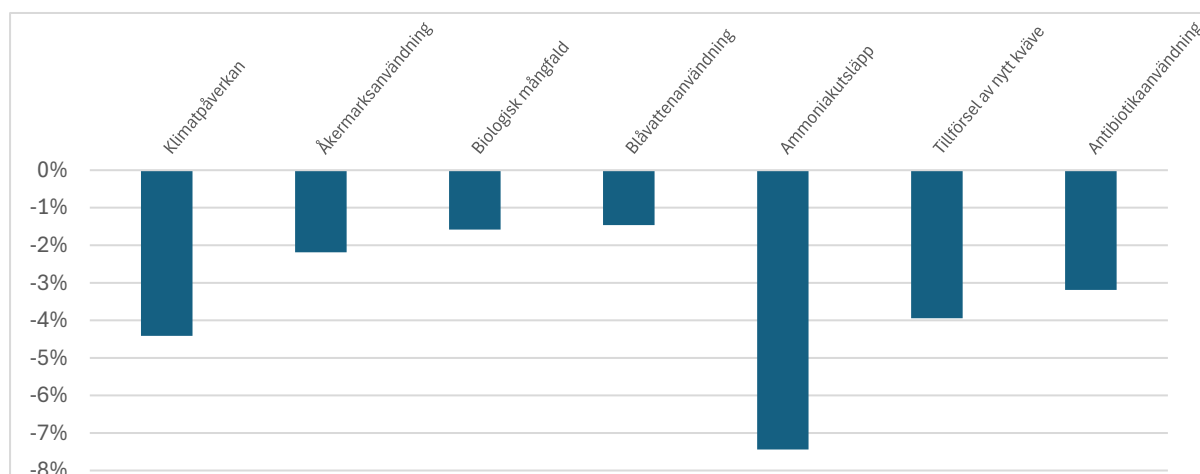
för frukt, grönsaker, baljväxter samt nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta (nuvarande moms-nivå är 12 procent för all mat). För socker-sötade drycker appliceras en punktskatt på samma nivå som i Storbritannien. Rött kött beskattas också med en punktskatt som ligger något lägre än koldioxidskatten för bensin och diesel. För att simulera hur stora konsumtionsförändringarna skulle bli av ett

sådant skattepaket beräknas konsumenternas priskänslighet baserat på data om priser och försäljningsvolymen för 22 000 produkter i 31 livsmedelsbutiker under drygt två år. Simuleringen visade att den största minskningen i konsumtion gällde sockersötade drycker (-24 %) och nöt- och lammkött (-19 %, konsumtionen hamnar då på en nivå som motsvarar den som var under slutet av 90-talet).

Positiva hälso- och miljöeffekter. För hälsoanalysen används WHO:s modell för att simulera förändringar i antalet förtida dödsfall bland den svenska befolkningen, det vill säga dödsfall bland vuxna mellan 30 och 70 år, som en följd av ökad konsumtion av frukt, grönsaker och fullkorn, samt minskad konsumtion av rött kött. Konsumtionsförändringarna från en *Matskatteväxling med sänkt moms* beräknas medföra att antalet förtida dödsfall skulle minska med drygt 700 personer per år (vilket kan jämföras med 232 dödsfall i vägtrafiken år 2023). Resultaten indikerar också att dessa positiva hälsoeffekter skulle vara något större för låginkomsttagare än för höginkomsttagare.

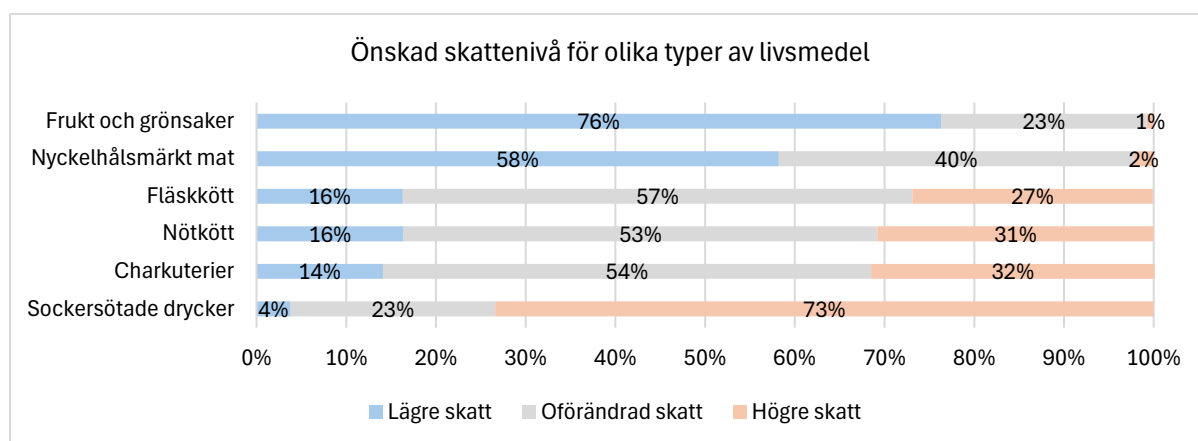
Resultaten av miljöanalysen indikerar att en matskatteväxling skulle resultera i 4,4 procent lägre klimatpåverkan från den totala livsmedelskonsumtionen. Det innebär cirka 700 000 ton koldioxidkvalenter för hela den svenska befolkningen, vilket motsvarar en minskning av de svenska utsläppen från personbilar med cirka åtta procent. Utöver detta innebär konsumtionsförändringarna positiva effekter för en mängd andra miljöaspekter, vilket till stor del kan förklaras av minskad konsumtion av kött och därmed minskat behov av djurfoder.

Inga negativa ekonomiska effekter för vare sig konsument eller stat. Prishöjningar på mat drabbar låginkomsttagare hårdare eftersom denna grupp lägger en större andel av sina inkomster på mat. I denna matskatteväxling kompenseras dock punktskatter på vissa livsmedel med att moms tas bort på andra livsmedel. Beräkningar visar att nettoeffekten för alla inkomstgrupper är försumbar (under 10 kr per månad per person). Matskatteväxlingen är utformad för att vara finansiellt neutral för staten på kort sikt, men kan förväntas generera ekonomiska fördelar på längre sikt genom minskade sjukvårdskostnader, lägre produktionsbortfall till följd av sjukfrånvaro och minskade miljökostnader.

Relativt god acceptans. Trots dessa fördelar är det långt ifrån säkert att ett förslag om matskatteväxling skulle vinna tillräckligt stöd i Sveriges riksdag. Både allmänheten och politiker uttrycker betydande tveksamhet till politiska åtgärder inom matområdet. Människors attityder är dock inte stabila utan påverkas av samhällsdiskussionen. Människor blir dessutom ofta mer positiva till ett visst styrmedel efter att det har införts. Attityderna till politiska åtgärder påverkas också av hur åtgärderna är utformade, till exempel hur de påverkar människors privatekonomi.

Den här rapporten omfattar också analyser av acceptans som bygger på enkätsvar från 3233 medborgare. Vi ställde bland annat följande fråga "Om Sverige skulle höja skatten på viss mat och sänka skatten på viss annan mat, vilken skattenivå skulle du då föredra för nedanstående livsmedel?".

En bred majoritet är för en lägre skatt på frukt, grönsaker och nyckelhålmärkt mat, samt för en högre skatt på sockersötade drycker. För rött kött vill fler höja skatten än sänka den, men de flesta önskar behålla den på nuvarande nivå. Om skatten på kött används för att finansiera sänkt skatt på frukt och grönt ökar dock stödet för en sådan skatt betydligt, jämfört med att enbart införa en skatt på kött.

Rapporten analyserar också argumenten för och emot en skatt på rött kött, bedömer i vilken utsträckning de är faktabaserade samt deras relevans för en matskatteväxling. I det avslutande kapitlet diskuteras hur en välplanerad utformning och kommunikation av en matskatteväxling, kompletterat med ett omfattande policy-paket som inkluderar åtgärder för ökad livsmedelsberedskap och bevarande av värdefulla naturtyper, skulle kunna bidra till en ökad acceptans.

Inledning

Denna rapport syftar till att undersöka hur skatter kan användas för att främja hälsosammare matvanor och minska livsmedelskonsumtionens klimatpåverkan. Skatteförändringarna utformas för att få så brett stöd som möjligt hos allmänheten och för att inte medföra negativa ekonomiska konsekvenser för konsumenterna. Studien fokuserar på skattepaket som involverar subventioner på hälsosamma livsmedel som frukt och grönsaker, samt beskattning av livsmedel med hög klimatpåverkan som rött kött och av ohälsosamma livsmedel som sockersötade drycker. Skattepaketen analyseras avseende hälsoeffekter, tio olika hållbarhetsindikatorer och ekonomiska effekter för olika inkomstgrupper.

Hälsorelaterade motiv för åtgärder för ändrad livsmedelskonsumtion

Ohälsosamma matvanor är den största riskfaktorn för tidig död i Sverige, större än rökning och alkohol¹. Mer än halva den svenska vuxna befolkningen är överviktiga eller har obesitas. Andelen med obesitas har ökat från 5 till 15 procent sedan år 1980, vilket i sin tur är kopplat till en rad kroniska sjukdomar [3]. Denna situation behöver dock inte i sig ses som ett motiv för politiska åtgärder. Å ena sidan kan man anse att människor inte ska påverkas av politiken när det gäller vad de äter – vuxna människor kan förväntas göra medvetna val och väljer de att äta onyttigt får de själva ta konsekvenserna av det. Detta resonemang kan dock ifrågasättas av flera anledningar.

Det nuvarande livsmedelssystemet riskerar att ge barn livslång matrelaterad ohälsa

Barn kan inte förväntas väga in hälsoaspekter på ett sätt som gör att de tar medvetna val kring vad de äter, utan deras matvanor formas av många olika faktorer i deras matmiljö [4]. Allt fler barn i Sverige drabbas av matrelaterad ohälsa. För 11 till 15-åringar har andelen barn i Sverige med övervikt fördubblats de senaste 30 åren och andelen med obesitas har blivit fyra gånger högre (0,8 till 3,4 procent). Bland 4-åringar i Sverige är 13 procent överviktiga, varav 3 procent var drabbade av obesitas². En internationell studie fann att 80 procent av ungdomar (12 – 18 år) med övervikt eller obesitas hade kvar dessa problem i vuxen ålder [5].

Kostnader för matrelaterad ohälsa bärs inte bara av individen utan också av samhället

Ohälsosamma matvanor hos Sveriges befolkning ger idag upphov till stora kostnader för samhället [6]. Obesitas orsakade år 2016 kostnader för hälsa- och sjukvård på 4,5 miljarder kronor, och kostnader för minskad arbetsförmåga på 10 miljarder [7]. Ohälsosamma matvanor orsakar också sjukdomar i mer direkt mening, till exempel genom ökad risk för hjärt-kärlsjukdom. En studie av Brådvik m.fl. [8] fann att fall av hjärt-kärlsjukdomar som kan kopplas till ohälsosamma levnadsvanor gav upphov till årliga samhällskostnader på 8,6 miljarder kronor, och att den enskilt största orsaken var ohälsosamma matvanor.

När dessa kostnader inte avspeglas i priset på ohälsosamma livsmedel, och därmed alltså inte bärs av konsumenten utan av alla skattebetalare, så innebär det ett så kallat marknadsmislyckande. När priset inte avspeglar den verkliga kostnaden så fungerar inte marknaden effektivt och konsumtionen av ohälsosamma livsmedel blir för hög. De samhällsliga hälsokostnaderna för sjukvård och produktionsbortfall är en negativ externalitet som drabbar tredje part, i det här fallet alla skattebetalare. På en marknad med negativa externaliteter finns motiv för staten att korrigera marknaden genom att med ekonomiska styrmedel internalisera dessa externaliteter så att priset på varan motsvarar den verkliga kostnaden. Genom att beskatta ohälsosamma livsmedel så minskar konsumtionen och samhällets kostnader för livsmedelsrelaterad ohälsa minskar.

Det finns redan en styrning av människors matvanor

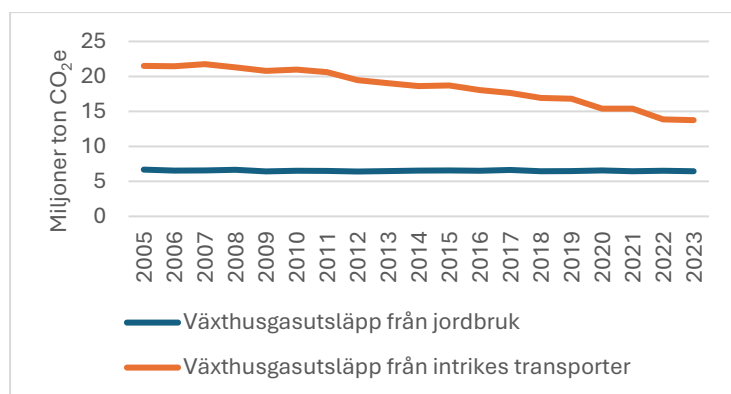
En vanlig invändning mot politiska åtgärder för att förbättra människors matvanor är att samhället inte ska lägga sig i vad människor äter [1]. Det finns dock redan idag en politisk styrning som påverkar vad vi äter [9]. Jordbrukspolitik och olika satsningar, nationellt och inom EU, påverkar vad som produceras och därmed utbudet och konsumtionen. Till exempel finansierar EU reklamkampanjer för olika typer av livsmedel³. Den sänkta matmomsen i Sverige (från 25 till 12 procent) innebär en subvention av all mat, hälsosam liksom ohälsosam, i jämförelse med andra varor. Utöver detta innebär företags agerande en betydande styrning. Dagligvaruhandels utbud och exponering av olika varor påverkar i stor utsträckning vad människor köper [10]. Även marknadsföring och priskampanjer påverkar människors konsumtion, och då ofta i riktning mot mer ohälsosamma matvanor. En studie visade att energität och näringsfattig mat marknadsförs i större utsträckning än hälsosam mat, och att lockpriser på ohälsosamma livsmedel påverkar konsumtionen i högre grad än vad extrapriser på hälsosamma livsmedel gör [11].

Miljörelaterade motiv för åtgärder för ändrad livsmedelskonsumtion

Den svenska befolkningens livsmedelskonsumtion orsakar nästan 20 procent av Sveriges totala konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp⁴. Klimatavtrycket från matkonsumtionen är nästan dubbelt så högt som utsläppen från den svenska personbilstrafiken⁵. För att matkonsumtionens utsläpp ska minska i linje med de globala klimatmålen krävs både flertalet tekniska åtgärder på produktionssidan (förnybara energikällor och förbättrad gödselhantering), minskat matsvinn, samt kostförändringar [12, 13]. För att minska klimatpåverkan är det särskilt viktigt att minska konsumtionen av nötkött och mejeriprodukter, eftersom de utgör cirka 40 procent av klimatpåverkan från den svenska matkonsumtionen [14].

Fokus inom klimatpolitiken har hittills framför allt riktats mot energi-, transport- och industrisektorerna och politiskt har relativt liten uppmärksamhet ägnats åt matens klimatpåverkan. Genom EU:s klimatpaket fit-for-55 kan detta ändras då jordbrukets utsläpp av metan och lustgas ingår i de så kallade ESR-utsläppen tillsammans med utsläpp från bland annat vägtrafik. EU:s krav är att Sverige till 2030 ska minska ESR-utsläppen med 50 procent. Sedan basåret 2005 har växthusgasutsläppen från det svenska jordbruket inte minskat. Det finns dock inga politiska beslut kring hur mycket just jordbruket bör minska sina utsläpp i förhållande till andra ESR-sektorer. Jordbrukets utsläpp av lustgas och metan är dock i stort sett omöjliga att få bort helt.

Figur 1. Växthusgasutsläpp från jordbruk och inrikes transporter. I miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e). Källa: Naturvårdsverket^{6,7}.

I den här rapporten analyseras utformning och konsekvenser av att använda konsumtionskatter för att minska konsumtionen av de mest klimatbelastande livsmedlen. En konsumtionskatt innebär att både inhemskt producerad mat och importerade produkter får samma skattesats. På så sätt minskar risken att det inhemska jordbruket förlorar i konkurrenskraft, vilket skulle kunna leda till att produktion flyttar till andra länder och att klimatnyttan uteblir (se vidare i avsnittet [Metanskatt eller matskatteväxling?](#)).

Policyalternativ för mer hållbara matvanor

Flera internationella organisationer och forskare har på senare tid betonat behovet av kraftfulla politiska åtgärder för att styra livsmedelskonsumtionen i en mer hållbar och hälsosam riktning [15, 16]. Kostvanor är dock svåra att förändra och påverkas av en rad faktorer såsom smak, pris, vanor, kultur, sociala normer och marknadsföring, vilket är viktigt att beakta för att kunna utforma effektiva politiska åtgärder som också får acceptans i samhället [17, 18].

Det finns en bred palett av möjliga politiska styrmedel för mer hållbar matkonsumtion [19]. De som hittills har använts är främst informationsåtgärder som kostråd och märkning, till exempel nyckelhålet och ekologisk märkning. Effekterna av dessa är begränsade och för att uppnå stora förändringar mot mer hållbara matvanor krävs fler och starkare styrmedel [20]. En typ av styrmedel är regleringar av utbud och marknadsföring. Ett exempel är det förbud som den brittiska regeringen nyligen har beslutat om som förbjuder kampanjer som "Ta 3, betala för 2" för produkter med högt innehåll av socker, fett och salt [21, 22].

Den typ av åtgärder som är fokus i den här rapporten handlar om förändringar av relativpriser genom att använda skatter och subventioner. Här uppnås effekten genom att människor i viss utsträckning köper mer när priset sänks och mindre när priset höjs. Prisbaserade styrmedel kräver, till skillnad från informationsstyrmedel, inte att människor tar till sig ny kunskap och att de har tillräcklig ambition och förmåga att omsätta den till handling för att skapa en beteendeförändring.

Tidigare forskning om matskatteväxling

Många länder har infört skatt på sockersötade drycker vilket både har resulterat i att konsumenter byter till sockerfria alternativ och att producenter minskar sockerhalten (se [Bilaga 2. Hälsoskatter på livsmedel i andra länder](#)) [23, 24]. Det finns däremot inga länder som har infört skatter på livsmedel baserade på deras klimat- och miljöpåverkan.

Det finns dock mycket internationell forskning som visar att skatter kan utformas för att generera konsumtionsförändringar som ger goda hälso- och/eller miljönyttor [25-29]. En svensk simuleringsstudie att en klimatskatt på livsmedel på samma nivå som koldioxidskatten på drivmedel skulle kunna minska utsläppen från livsmedelskonsumtionen med tio procent [30]. En annan svensk studie fann att en subvention av nyckelhålsmärkt skulle öka intaget av fullkorn och fiber, men att den skulle behöva kompletteras med höjd skatt på fett och socker för att generera stor hälso nytta [6].

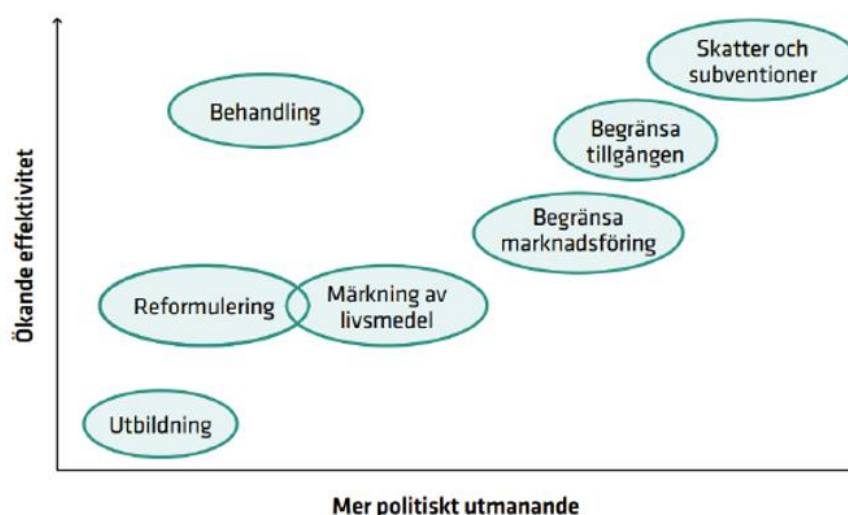
Denna rapport fokuserar på skattepaket som är kostnadsneutrala för genomsnittskonsumenten och som syftar till att generera både hälso- och klimatnytta. Det finns viss internationell forskning som specifikt behandlar detta ämne [27, 28, 31-33]. Den mest omfattande och aktuella studien på området, *A Reform of Value-Added Taxes on Foods Can Have Health, Environmental and Economic Benefits in Europe*, genomfördes av Marco Springmann med flera och publicerades 2025 i tidskriften *Nature Food* [28]. Studien analyserar effekterna av att höja moms på kött och

mejeriprodukter samt avskaffa moms på frukt och grönsaker i 28 länder. Simuleringsresultaten visar att klimatpåverkan från matkonsumtionen minskade med sex procent och att 170 000 färre européer skulle avlida årligen till följd av ohälsosamma matvanor. Matkostnaderna för den genomsnittliga konsumenten förblev i stort sett oförändrade. De samhällsekonomiska nettoeffekterna, i form av minskad sjuklighet och lägre klimatkostnader, uppskattades till 83 miljarder dollar per år.

Acceptansen är avgörande

Vid val av vilka politiska åtgärder som man vill införa är det avgörande att beakta hur effektiv en viss åtgärd är för att uppnå ett visst mål, men det är också viktigt att ta hänsyn till vilka politiska svårigheter som respektive alternativ kan medföra.

Figur 2. Effekt och politiska svårigheter för olika livsmedelspolitiska åtgärder.
Källa [34].

Ovanstående figur från Folkhälsomyndigheten visar att skatter och subventioner är de mest effektiva styrmedlen, men också de mest politiskt utmanande. Detta skiljer sig dock åt beroende på vilka livsmedel som berörs av åtgärden. Medan stödet för skatter på sockersötade drycker ofta är relativt stort [35], så är stödet för skatt på kött betydligt lägre [36, 37]. Konsumenters starka emotionella band till kött och oro över högre matkostnader, särskilt för låginkomsthushåll, är några av de främsta orsakerna till motståndet [38, 39].

För att öka acceptansen för ekonomiska styrmedel kan skatteintäkter användas för att kompensera konsumenter [1]. Ett sätt att göra det är att kombinera höjd skatt på vissa typer av livsmedel med borttagen moms på andra typer av livsmedel. Denna modell liknar det så kallade bonus-malus-systemet för fordon som infördes 2018, där bilar med höga utsläpp fick höjd fordonsskatt medan de med låga utsläpp fick en klimatbonus. Ett annat sätt att kompensera konsumenter är att återföra skatteintäkterna direkt till medborgarna. Denna typ av återföring av skatt har tillämpats i bland annat Kanada, där intäkter från bränsleskatter återförs till medborgarna [40]^{8,9}.

Begreppet grön skatteväxling syftar på införandet av höjda miljöskatter som kompenseras genom sänkningar av andra skatter, vilket innebär att konsumenters totala konsumtionsutrymme inte påverkas negativt [41]. Med matskatteväxling avses att olika skatter och subventioner tillämpas

på olika livsmedelskategorier, så att dessa i slutändan balanserar varandra och den genomsnittliga konsumenten inte drabbas ekonomiskt.

Denna studie bidrar med ny kunskap genom att analysera sådana skatteförändringar specifikt för Sverige, samt genom att vidareutveckla hälsoanalysen genom att inte bara inkludera skatteförändringar för frukt och grönsaker, utan också för baljväxter, fullkorn och sockersötade drycker. Vidare undersöks konsekvenserna inte bara för klimatpåverkan utan även för en rad andra miljöeffekter. Denna studie är också unik genom att den inte bara omfattar analys av skatter och subventioner, utan också en variant med skatter och återföring av skatteintäkterna till medborgarna. Denna rapport redovisar dessa resultat, samt resultat från forskning av acceptansen för olika förändringar av skatter och subventioner bland allmänheten och politiker (se avsnitt [Acceptans av matskatteväxling](#)).

Metod och data

I det här avsnittet redovisas hur priskänslighet och konsumtionsförändringar beräknas, hur påverkan på miljö- och hälsoaspekter uppskattas samt hur effekter för olika inkomstgrupper analyseras. Fyra olika dataset och verktyg har använts:

1. För att uppskatta priskänslighet används försäljningsdata från 31 livsmedelsbutiker i Sverige.
2. För nuvarande konsumtion av livsmedel används genomsnittliga nationella livsmedelskonsumtionsdata (s.k. direktkonsumtion) från Jordbruksverket [42].
3. För att räkna på klimat- och miljöpåverkan används data från SAFAD-verktyget, tillgängligt på www.safad.se.
4. För att uppskatta hälsoaspekter kopplat till livsmedelskonsumtion används WHO Diet Impact Assessment model [43].

Metod för beräkning av konsumtionsförändringar efter prisjusteringar

Försäljningsdata kommer från en av de stora svenska livsmedelskedjorna och inkluderar veckodata med priser och sålda kvantiteter från 31 livsmedelsbutiker under 119 veckor, från början av 2021 till våren 2023. Butikerna valdes slumpmässigt ut bland alla medelstora butiker och stratifierades efter geografiskt område för att säkerställa en representativ täckning av hela landet.

De 22 000 livsmedelsprodukterna kategoriserades i olika livsmedelsgrupper. För att möjliggöra analysen av hur prisförändringar påverkar konsumtionsnivåer delades livsmedelsgrupperna in i tre nivåer (se kolumner i [Tabell 1](#)). I den första nivån ingår sju grupper: proteinrika livsmedel, spannmålsprodukter, frukt, grönsaker och baljväxter, mejeriprodukter, drycker, snacks och matfetter. I den andra nivån delades dessa in i 31 livsmedelskategorier, såsom nöt- och lammkött, charkprodukter, mjölk eller frukt. Spannmålsprodukter delades in i en tredje nivå för att möjliggöra en analys av subvention av fullkornsprodukter.

För att kunna ta fram specifika uppgifter för konsumtionsförändringar som resultat av prisförändringar, samt hälso- och ekonomiska effekter för låg-, mellan- och höginkomstområden, delades alla 31 livsmedelsbutikerna in i tre inkomstgrupper baserat på den genomsnittliga inkomstnivån bland de som bor nära respektive butik. Här användes data från 5 984 "DeSO-områden" från Statistiska centralbyrån. I de områden där de 10 butikerna i mellaninkomstgruppen ligger var den genomsnittliga disponibla inkomsten 277 000 kr per person. Jämförelsevis

var den genomsnittliga disponibla inkomsten 26 procent lägre (204 600 kr) i de 11 butiker som var placerade i låginkomstområden, och 19 procent högre (328 750 kr) i de 10 butikerna i höginkomstområden.

Vår analys av hur prisjusteringar genererar konsumtionsförändringar baserar sig på beräkningar av bland annat så kallade priselasticiteter. Elasticiteter är ett mått på priskänslighet och visar den procentuella förändringen i konsumtion av en vara, då priset förändras med en procent. Vi har beräknat elasticiteter för olika livsmedelsgrupper och sedan kombinerat dem till ett efterfrågesystem. I ett efterfrågesystem är det möjligt att testa en mängd olika prisförändringar, och sedan läsa ut hur konsumtionen av alla inkluderade varor förändras. För en mer utförlig beskrivning, se [Bilaga 4. Metod för analys av priskänslighet](#), för specifika elasticiteter för olika livsmedelsgrupper se [Bilaga 8. Priskänslighet – elasticiteter för olika inkomstgrupper](#).

Nuvarande konsumtionsnivå

Data om nuvarande konsumtion erhöles från Jordbruksverkets genomsnittliga direktkonsumtion för åren 2021 och 2022, vilka är de senast tillgängliga uppgifterna. Dessa data omfattar statistik för "direktkonsumtion", inklusive den totala mängden livsmedel som säljs till konsumenter och storkök per person (kg per år).

Då data för direktkonsumtion inte finns för olika socioekonomiska grupper, och det finns skäl att anta att socioekonomi påverkar vad och hur olika grupper konsumerar livsmedel, differentierar vi Jordbruksverkets konsumtionsdata med hjälp av försäljningsdata. Detta gjordes genom att differentiera konsumtionen baserat på hur sålda kvantiteter i butiker inom varje inkomstområde avvek från de genomsnittliga mängderna för alla butiker. Till exempel var försäljningen av nöt- och lammkött (nivå 2) som andel av proteinrika livsmedel (nivå 1) 22 procent högre i butiker i höginkomstområden jämfört med genomsnittet för alla livsmedelsbutiker, vilket indikerar att höginkomsttagare i större utsträckning väljer nöt- och lammkött när de väljer bland olika proteinrika livsmedel. Den genomsnittliga konsumtionen av nöt- och lammkött är 12,5 kg per person och år [42], och den uppskattade nuvarande konsumtionen bland höginkomsthushåll är 15,2 kg.

Jordbruksverkets statistik saknar data för växtbaserade proteinprodukter (baserade på till exempel soja- och ärtprotein), baljväxter och växtbaserade mejerialternativ. Här användes i stället försäljningsdata från livsmedelsbutikerna för att jämföra försäljningsvolymerna av dessa livsmedelskategorier och sätta de i proportion till Jordbruksverkets direktkonsumtion. Genom denna metodik har vi uppskattat den nuvarande konsumtionen av dessa kategorier. På samma sätt användes försäljningsdata för andelarna av sockersötade och sockerfria drycker, samt för lågt och högt fullkornsinnehåll i livsmedel.

Tabell 1. Livsmedelskategorier och nuvarande konsumtionsnivå per år.

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Inkomstgrupp				
			Låg	Mellan	Hög	Genomsnitt	
Proteinrika livsmedel	Nöt- och lammkött		11,9 kg	10,6 kg	15,2 kg	12,5 kg	
	Fläskkött		12,8 kg	14,2 kg	10,7 kg	12,6 kg	
	Charkprodukter		18,7 kg	19,2 kg	16,5 kg	18,2 kg	
	Matfågel		22,2 kg	19,0 kg	23,3 kg	21,5 kg	
	Fisk & skaldjur		7,94 kg	7,45 kg	8,02 kg	7,80 kg	
	Växtbaserade proteinprodukter		1,97 kg	1,91 kg	1,67 kg	1,85 kg	
	Ägg		11,2 kg	12,6 kg	10,3 kg	11,4 kg	
	Ost		18,1 kg	18,3 kg	19,8 kg	18,7 kg	
Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris	Bröd och mjöl	Bröd - icke nyckelhålsmärkt	42,7 kg	44,5 kg	44,8 kg	44,0 kg	
		Bröd - nyckelhålsmärkt	10,8 kg	10,0 kg	10,4 kg	10,4 kg	
			Mjöl	8,14 kg	7,46 kg	7,07 kg	7,56 kg
	Müsli, flingor och gryner	Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	1,60 kg	1,71 kg	1,76 kg	1,69 kg	
		Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	0,46 kg	0,53 kg	0,53 kg	0,50 kg	
		Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,13 kg	0,08 kg	0,07 kg	0,09 kg	
		Gryner - nyckelhålsmärkt	1,42 kg	1,29 kg	1,25 kg	1,32 kg	
	Pasta, potatis och ris	Pasta - icke nyckelhålsmärkt	10,1 kg	10,2 kg	10,6 kg	10,3 kg	
		Pasta - nyckelhålsmärkt	0,21 kg	0,22 kg	0,23 kg	0,22 kg	
		Potatis och ris	61,3 kg	61,1 kg	60,4 kg	61,0 kg	
Frukt, grönsaker och baljväxter	Grönsaker och rotfrukter		65,8 kg	64,3 kg	62,3 kg	64,1 kg	
	Baljväxter		3,16 kg	2,71 kg	2,42 kg	2,76 kg	
	Frukt		58,5 kg	60,0 kg	61,8 kg	60,1 kg	
Mejeriprodukter	Yoghurt och filmjök		24,0 kg/l	25,3 kg/l	27,4 kg/l	25,5 kg/l	
	Grädde, crème-fraiche och gräddfil		6,44 kg/l	6,67 kg/l	6,40 kg/l	6,50 kg/l	
	Mjök		64,6 kg/l	63,7 kg/l	59,9 kg/l	62,8 kg/l	
	Växtbaserade mejerialternativ		5,93 kg/l	4,93 kg/l	6,34 kg/l	5,73 kg/l	
Drycker	Sockersötade drycker		62,9 l	59,4 l	52,0 l	58,1 l	
	Sockerfria drycker		40,8 l	45,3 l	47,4 l	44,5 l	
	Öl (0 - 3,5% alkohol)		11,4 l	11,0 l	10,8 l	11,1 l	
	Juice		14,8 l	14,8 l	16,7 l	15,4 l	
	Kaffe, te och chokladpulver		10,2 kg	10,8 kg	9,3 kg	10,1 kg	
	Mineralvatten		4,67 l	4,50 l	5,22 l	4,80 l	
	Snacks	Konfektyr och choklad		15,6 kg	15,9 kg	16,8 kg	16,1 kg
Chips och salta snacks			5,34 kg	5,76 kg	5,73 kg	5,61 kg	
Bakverk			22,5 kg	20,4 kg	19,0 kg	20,6 kg	
Nötter och fröer			2,91 kg	3,13 kg	3,28 kg	3,11 kg	
Matfetter	Smör		2,48 kg	2,68 kg	3,02 kg	2,72 kg	
	Margarin		10,1 kg	10,8 kg	10,0 kg	10,3 kg	
	Vegetabiliska oljor		2,05 l	1,53 l	1,75 l	1,78 l	

Det finns olika sätt att redovisa köttkonsumtion. I den så kallade totalkonsumtionen i Jordbruksverkets statistik redovisas konsumtionen i slaktkroppsvikt vilket innefattar en stor del ben. De siffror vi redovisar i tabellen ovan är den mängd livsmedel som säljs till konsumenter och storkök (kallas för direktkonsumtion i Jordbruksverkets statistik). Här ingår en mindre mängd ben (till exempel ben i fläskkotletter) och det matsvinn som uppstår i hushåll och storkök. Livsmedelsverkets kostråd syftar på det som hamnar ”på gaffeln”, det vill säga benfri och tillagad vikt. Denna mängd uppgick till 530 gram rött kött per vecka år 2022¹⁰. Livsmedelsverket nya kostråd är max 350 gram rött kött per vecka, dvs. en minskning på i snitt en tredjedel jämfört med genomsnittsnivån 2022.

Fullkorn och nyckelhål

En tillräcklig konsumtion av fullkorn är viktig ur hälsosynpunkt och detta är ett viktigt ingångsvärde i den hälsoanalys som görs med hjälp av WHO:s verktyg. Som beskrivits ovan har vi därför delat upp livsmedelskategorierna bröd, müsli och flingor, gryner samt pasta avseende om de är en fullkornsprodukt eller inte. Indelningen baseras på om produkten uppfyller kraven i nyckelhålmärkningen. Då det saknas en sammanställning över om produkter är nyckelhålmärkta eller inte har vi manuellt undersökt vilka av produkterna som är nyckelhålmärkta¹¹. På grund av den stora mängd produkter så begränsades analysen till att täcka 90 procent av försäljningen från respektive livsmedelsgrupp. Identifiering av fullkornsinnehåll gjordes bland annat med hjälp av Livsmedelsverkets livsmedelsdatabas [44].

Metod för hälsoanalys

För analys av hälsoeffekter av förändrad livsmedelskonsumtion beräknas förändrat antal förtida dödsfall som beror på minskad förekomst av specifika sjukdomar, främst cancer (särskilt kolorektal cancer), stroke, kranskärlsjukdom och typ-2 diabetes och som kan relateras till mer hälsosamma matvanor. För analysen användes WHO:s Diet Impact Assessment model [43]. Modellen utgår ifrån antalet förväntade förtida dödsfall, det vill säga dödsfall bland vuxna mellan 30 och 70 års ålder [43]. Genom att använda etablerade relativa riskkvoter för sambanden mellan kostfaktorer och sjukdomar (till exempel mellan fruktintag och risken för dödlighet i typ 2-diabetes), och genom att anta en linjär dos-responsrelation, kan antalet förtida dödsfall i en befolkning till följd av förbättringar i kostintaget beräknas [43]. Modellen beräknar hur många förtida dödsfall som teoretiskt skulle ha undvikits om befolkningen hade ätit enligt de alternativa scenarierna. Beräkningarna baserades på den vuxna befolkningen och dödlighetsdata för Sverige från 2018, det år som används i verktyget. De kostfaktorer som relaterades till dödlighetsriskerna var intaget av fullkorn, rött kött, chark, frukt, grönsaker, baljväxter, nötter och fröer.

Då WHO:s modell för kvantifiering av hälsoeffekter inte inkluderar energitäta och näringsfattiga livsmedel (t.ex. sockersötad dryck; konfektyr och choklad; chips och salta snacks; bakverk) har vi även beräknat förändring av kaloriintag från dessa livsmedel. Genom att ta fram ett viktat medelvärde för kalorier per kg livsmedel, baserat på de 20 mest sålda produkterna inom respektive livsmedelskategori, har beräkningar gjorts avseende förändrat energiintag som antas följa av de olika skatteförändringarna.

Metod för miljöanalys

För analys av klimat- och miljöpåverkan användes ett verktyg som heter SAFAD (Sustainability Assessment of Foods and Diets), som finns tillgängligt på www.safad.se. Åtta miljöindikatorer analyseras: klimatpåverkan, åkermarksanvändning, biologisk mångfald från markanvändning, användning av bekämpningsmedel, blåvattenanvändning, ammoniakutsläpp, tillförsel av nytt kväve och tillförsel av nytt fosfor, plus ett index för antibiotikaanvändning och ett index för djurvälstånd. Indikatorerna visar påverkan från primärproduktionen av ett kg livsmedel (inklusive svinn) och inkluderar utsläpp från transport (men ej konsumenters transporter), förädling och förpackning. Klimat- och miljöpåverkan är representativ för den svenska marknaden avseende hur stor andel som är importerat respektive producerat i Sverige. Detta beräknas genom att väga landspecifika värden enligt importandelar [45]. Till exempel beräknas klimat- och miljöpåverkan från nötköttkonsumtionen baserat på att 57 procent av det som konsumeras också är producerat i Sverige, medan 11 procent kommer från Irland, 8 procent från Tyskland, osv. Klimat- och miljöpåverkan från respektive livsmedelskategori har beräknats som ett viktat medelvärde för de 20 mest sålda produkterna (i vikt) för varje livsmedelskategori, vilket täcker en mycket stor del av den totala försäljningen. Exempelvis har kategorin frukt viktats efter klimat- och miljöpåverkan för banan, äpple, päron osv. För fullständig miljö- och klimatpåverkan för varje livsmedelskategori, se [Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer](#).

Den metod som används här för att uppskatta påverkan på biologisk mångfald är en global modell som bygger på hur jordbruket genom användning av mark påverkar fem organismgrupper (växter, amfibier, reptiler, fåglar, däggdjur) i jämförelse med ett "naturtillstånd" [46]. I korthet tar modellen i huvudsak hänsyn till hur mycket mark som behövs för att producera en viss mängd mat och var en viss markanvändning sker. De negativa konsekvenserna för biologisk mångfald blir med denna metod högre om mycket mark används för en viss produkt och/eller om marken är belägen i områden som är naturligt rika på biologisk mångfald. Vegetabiliska produkter från Nordeuropa får generellt låga värden medan frukt från till exempel Spanien och Sydamerika får höga värden. Animaliska produkter får också generellt höga värden på grund av hög markanvändning. För Sverige och Irland har en justering gjorts för att ha hänsyn till att naturbetesmarkerna bidrar positivt till den biologiska mångfalden (jämfört "naturtillståndet"). För att fånga påverkan på biologisk mångfald från matkonsumtionen är det nödvändigt att använda en global modell eftersom maten i kosten importeras från många platser. Sådana modeller blir dock oundvikligen mycket osäkra och resultaten ska tolkas med stor försiktighet. Det ska också beaktas att endast påverkan från biologisk mångfald från markanvändningen beaktas och inte påverkan från till exempel övergödning eller överfiske.

Metod för analys av privatekonomi och statsfinanser

Effekter på olika befolkningsgruppers privatekonomi har beräknats genom att ta fram förändringar i matkostnader i förhållande till deras inkomster. Detta är samma metodik som exempelvis Konjunkturinstitutet använder när de analyserar fördelningseffekter (alltså hur olika socioekonomiska grupper påverkas) av höjda drivmedelspriser [47]. Uppgifter om disponibel inkomst kommer från de DeSO-områden där de butiker som inkluderas i vårt dataset ligger. För att beräkna förändrade livsmedelsutgifter används konsumtionsförändringar (se [Bilaga 7. Fullständig förteckning över konsumtionsförändringar](#)) tillsammans med genomsnittspriser för varje livsmedelskategori, som kommer från försäljningsdatan. Alla dessa data är specifika för låg-, mellan- och höginkomsttagare.

Matskatteväxlingsalternativen (nr 3 och 4) är konstruerade för att inte bara vara kostnadsneutrala för genomsnittskonsumerten, utan också för staten. I *Matskatteväxling med återföring* (nr 4), skulle detta kunna genomföras genom att det belopp som varje månad återförs till medborgarna baseras på statens nettoöverskott från höjda livsmedelsskatter föregående år. *Matskatteväxling med sänkt moms* (nr 3), är utformat med målet att subventioner och skattehöjningar ska balanseras. I denna rapport beräknas detta genom att räkna samman ändrade efterfrågade kvantiteter och nivån på skatteförändring, multiplicerat med antal individer i Sverige. Om en matskatteväxling skulle införas i praktiken så kan effekterna för statsfinanserna naturligtvis avvika från de uppskattningar som görs i den här rapporten. I praktiken skulle dock målet om kostnadsneutralitet för både genomsnittskonsumert och staten kunna uppnås genom regelbundna justeringar av nivån på punktskatter eller genom att justera kategorierna för livsmedel som är föremål för antingen noll eller 25% moms.

Beskrivning av analyserade skattepaket

Fem skattepaket har utvecklats och analyserats: 1. *Klimatskatter*, 2. *Hälsoskatter och sänkt moms*, 3. *Matskatteväxling med sänkt moms*, 4. *Matskatteväxling med återföring*, och 5. *Halvvägs till konsumtionsmålen*. Den specifika utformningen (val av livsmedel och skattenivåer) av skattepaket 3 och 4 styrdes av studiens mål att uppnå gynnsamma resultat både avseende hälsa och klimat, samtidigt som de är kostnadsneutrala och sannolikt därmed har relativt hög allmän acceptans. *Klimatskatter* (paket 1) och *Hälsoskatter och sänkt moms* (paket 2) inkluderades främst för att jämföra resultaten med de matskatteväxlingar som analyserats. *Halvvägs till konsumtionsmålen* (paket 5), är utformat för att ge en bild av hur höga skatter och subventioner som skulle behövas för att uppnå hälften av de konsumtionsförändringar som utgör de förslag på nationella mål som Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten har lämnat till regeringen (se [Bilaga 1. Svenska konsumtionsmål och kostråd](#)). En grundläggande princip i utformningen av skattepaketen var att endast inkludera skatter och subventioner som syftar till konsumtionsförändringar av de typer av livsmedel där det finns robust evidens för hälsovinster [48-50] och för klimatnytta (se [Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer](#)). Ambitionen med denna rapport är också att analysera skatteförändringar som är förenliga med EU-regler. Baserat på vår översiktliga bedömning är det oklart om EU skulle tillåta gynnande av ekologiskt producerade livsmedel eller kött som producerats på ett visst sätt, och därför omfattas dessa förändringar inte i våra analyser (se [Bilaga 3. EU-regler om moms och statsstöd](#)).

Tabell 2. Fem paket av skatter och subventioner.

Tomma celler innebär att ingen förändring görs utan att nuvarande skatt (12 procent moms) bibehålls.

Summor som står under momssatser visar genomsnittlig prisförändring, denna summa varierar beroende på den specifika varans pris.

	1. Klimatskatter	2. Hälsoskatter och sänkt moms	3. Matskatteväxling med sänkt moms	4. Matskatteväxling med återföring	5. Halvvägs till konsumtionsmålen
Nöt- och lammkött	37 kr/kg	25 % moms (+15 kr/kg)	31 kr/kg	37 kr/kg	20 % punktskatt (+27 kr/kg)
Fläskkött	6,4 kr/kg	25 % moms (+10 kr/kg)	5,4 kr/kg	6,4 kr/kg	20 % punktskatt (+17 kr/kg)
Charkprodukter	5,6 kr/kg*	25 % moms (+11 kr/kg)	4,8 kr/kg*	5,6 kr/kg*	20 % punktskatt (+19 kr/kg)
Matfågel					20 % punktskatt (+19 kr/kg)
Fisk och skaldjur		0 % moms (-14 kr/kg)			20 % subvention (-27 kr/kg)
Ost	6,8 kr/kg				
Bröd - nyckelhål		0 % moms (-5,5 kr/kg)	0 % moms (-5,5 kr/kg)	0 % moms (-5,5 kr/kg)	50 % subvention (-26kr/kg)
Müsli och flingor - nyckelhål		0 % moms (- 6,6 kr/kg)	0 % moms (- 6,6 kr/kg)	0 % moms (- 6,6 kr/kg)	50 % subvention (-31kr/kg)
Gryner - nyckelhål		0 % moms (-2,1 kr/kg)	0 % moms (-2,1 kr/kg)	0 % moms (-2,1 kr/kg)	50 % subvention (-10kr/kg)
Pasta - nyckelhål		0 % moms (-3,6 kr/kg)	0 % moms (-3,6 kr/kg)	0 % moms (-3,6 kr/kg)	50 % subvention (-17kr/kg)
Grönsaker och rotfrukter		0 % moms (-4,8 kr/kg)	0 % moms (-4,8 kr/kg)	0 % moms (-4,8 kr/kg)	40 % subvention (-18 kr/kg)
Baljväxter		0 % moms (-3,4 kr/kg)	0 % moms (-3,4 kr/kg)	0 % moms (-3,4 kr/kg)	40 % subvention (-13 kr/kg)
Frukt		0 % moms (-3,8 kr/kg)	0 % moms (-3,8 kr/kg)	0 % moms (-3,8 kr/kg)	40 % subvention (-14 kr/kg)
Yoghurt och Filmjolk	1,3 kr/kg/l				
Grädde, crème fraiche, gräddfil	3,4 kr/kg/l				
Mjolk	1,2 kr/kg/l				
Sockersötade drycker		3,7 kr/l	3,7 kr/l	3,7 kr/l	15 % punktskatt (+3,2 kr/l)
Konfektyr och choklad		25 % moms (+14 kr/kg)		25 % moms (+14 kr/kg)	55 % punktskatt (+68 kr/kg)
Chips och salta snacks		25 % moms (+12 kr/kg)		25 % moms (+12 kr/kg)	55 % punktskatt (+56 kr/kg)
Bakverk		25 % moms (+9,0 kr/kg)		25 % moms (+9,0 kr/kg)	55 % punktskatt (+43 kr/kg)
Smör	8,0 kr/kg				
Margarin	5,1 kr/kg				
Återföring				Skatteöverskott	

* Punktskatten på charkprodukter är ett resultat av att skatt introduceras på nöt- och fläskkött. I vår data finner vi att charkprodukter i genomsnitt innehåller 4 procent nöt- och lammkött och 67 procent fläskkött. Skattenivån på charkprodukter är ett viktat genomsnitt för dessa andelar.

Skattepaket 1 inkluderade punktskatter på nöt- och lammkött, fläskkött, chark, fisk och skaldjur samt mejeriprodukter, ost, smör och margarin. Dessa livsmedel identifierades som de främsta utsläppskällorna av växthusgaser [45, 51] och i vår data stod dessa livsmedelskategorier för cirka 62 procent av klimatpåverkan från svenskars nuvarande livsmedelskonsumtion. I detta skattepaket appliceras punktskatter per kg produkt. Nivåerna är baserade på klimatavtrycket per

kg livsmedel (se [Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer](#)) och ett koldioxidpris på 1,15 kr per kg CO₂e. Detta är ungefär samma nivå som den nuvarande koldioxidskatten på fossila bränslen och är även i linje med uppskattningar av samhällskostnaderna för koldioxid [52]. Detta koldioxidpris används även ofta i andra studier av klimat-skatter på mat [29, 53]. Funke m.fl. [29] fann att konsumentpriserna för kött i höginkomstländer då bör öka med mellan 20 – 60 procent beroende på köttslag.

Skattepaket 2 använder inte punktskatter då vi inte har funnit någon lämplig grund för att sätta samhällsekonomiskt motiverade skatter för alla de livsmedelskategorier som paketet omfattar. Det finns dock analyser av enskilda livsmedelskategorier. Springmann m.fl. [54] fann t ex. att den optimala skattenivån för chark var cirka 45 kronor per kg för att täcka de hälsorelaterade samhällskostnader som konsumtionen medför. I brist på sådana uppskattningar för alla livsmedelskategorier, tillämpade vi istället sänkning eller höjning av moms nivån. Lägre moms nivåer (0 procent moms) tillämpades på grönsaker, rotfrukter, baljväxter, frukt samt fullkornsprodukter av bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Högre moms nivåer (25 procent moms) tillämpades på energitäta, näringsfattiga livsmedel (konfektyr och choklad, chips och salta snacks, bakverk), samt rött kött och charkprodukter. För kategorin sockersötade drycker används dock en punktskatt på 3,7 kronor per liter. Nivån är baserad på den nivå som tillämpas i Storbritannien plus 12 procent moms. En utformning med en skatt som är proportionerlig mot sockerhalten är sannolikt att föredra (något som dock ej var möjligt att analysera i den här rapporten), se vidare i [Bilaga 2. Hälsoskatter på livsmedel i andra länder](#).

Skattepaket 3 och 4 integrerar klimat- och hälsopotentialerna från ovanstående skattepaket och har dessutom utformats för att bli kostnadsneutrala både för genomsnittskonsumenten och statskassan (och kallas därför för matskatteväxling), något som är viktigt inte minst för att skatteförändringar ska få så brett stöd som möjligt (se [Acceptans av matskatteväxling](#)). Matskatteväxling 3 görs kostnadsneutralt genom att de höjda skatterna på vissa livsmedel växlas mot lika omfattande momssänkningar på andra livsmedel (för att uppnå detta appliceras en skatt på rött kött motsvarande 0,96 kr per kg CO₂e). Matskatteväxling 4 är kostnadsneutral genom att statens skatteöverskott återförs till medborgarna, där alla får en lika stor summa varje månad. Här omfattas samma skatter på rött kött som i skattepaket 1. Punktskatt på mejeriprodukter omfattas inte i paket 3 och 4 då stödet hos allmänheten är lågt (se [Figur 9](#)), och då klimatnyttan med skatt på mejerivaror är betydligt lägre jämfört med skatt på rött kött.

Skattepaket 5 är utformad på basis av de föreslagna nationella målen för hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion, som Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket presenterade i början av 2024 (se [Bilaga 1. Svenska konsumtionsmål och kostråd](#)). Konsumtionsmålen omfattar ökad konsumtion av baljväxter, grönsaker, rotfrukter, frukt och bär med 50 procent, ökad konsumtion av fullkorn med 100 procent, ökad konsumtion av fisk och skaldjur med 20 procent, minskad konsumtion av energitäta och/eller näringsfattiga livsmedel med 50 procent, samt att konsumtionen av kött ska minska med 30 procent. Den sistnämnda inkluderar alla köttslagen som vår analysmodell kan hantera, dvs. nötkött- och lammkött, fläskkött, charkprodukter och matfågel. Målen omfattar också att konsumtionen av salt ska minska med 20 procent, men detta ingår inte i vår analys då vår metod inte kan användas för att analysera detta. Nivåerna på skatter och subventioner i det här skattepaketet är valda för att de ska resultera i konsumtionsförändringar som uppfyller halva målen – därav benämningen ”halvvägs till konsumtionsmålen”. Grundtanken med detta är att illustrera storleken på skatter och subventioner som skulle behövas för att uppnå detta. Utöver skatter skulle andra styrmedel, tillsammans med normförändringar och frivilliga initiativ behövas för, att klara målen till 2035.

Åtta enskilda skatteförändringar

Utöver de fem skattepaketen undersökte vi också effekterna av åtta enskilda skatteändringar. Var och en av dessa är begränsad till en enskild livsmedelsgrupp. De åtta skatteförändringarna omfattar olika varianter av skatter på rött kött, borttagning av moms på frukt och grönsaker samt fullkornsprodukter och till sist även enbart höjd skatt på sockersötad dryck respektive för söta och salta snacks.

Medan skattepaketen visar på de sammanlagda effekterna av flera skatteförändringar, tillhandahåller dessa detaljerade analyser insikter om enskilda skatteändringars effekter. Detta bidrar inte bara till en djupare förståelse av skattepaketets effekter utan kan även ge ett underlag för opinionsbildare som förespråkar mer begränsade åtgärder än de omfattande skattepaketen. Dessa analyser kan vara särskilt relevanta vid ett stegvist införande av en matskatteväxling. Information om skattenivåer och effekter för dessa enskilda skatteförändringar finns i [Bilaga 6. Effekter av åtta enskilda skatteförändringar: miljö, hälsa och privatekonomi](#).

Resultat – effekter av skatter och subventioner

Först presenteras vilka konsumtionsförändringar som de olika skattepaketen genererar enligt vår simulering, därefter presenteras vilka effekter dessa har för hälsa, olika hållbarhetsaspekter, och privatekonomin för olika inkomstgrupper.

Konsumtionsförändringar

Prisförändringarnas effekter på efterfrågan beräknades genom att modellera hur skatter påverkar konsumtionen (se [Metod för beräkning av konsumtionsförändringar efter pris-justeringar](#)). Analysen antar att förändringar i moms och punktskatter helt överförs till konsumenten. [Tabell 3](#) visar resultaten för utvalda konsumtionsförändringar för respektive skattepaket. Detaljerade konsumtionsförändringar för alla 38 livsmedelskategorier för låg-, mellan-, och höginkomsttagare finns i [Bilaga 7. Fullständig förteckning över konsumtions-förändringar](#).

Tabell 3. Utvalda konsumtionsförändringar från fem paket av skatter och subventioner. I kg eller liter per person och år, samt procentuell förändring.

	1. Klimatskatter		2. Hälsoskatter och sänkt moms		3. Matskatte- växling med sänkt moms		4. Matskatte- växling med återföring		5. Halvvägs till konsumtions- målen	
Nöt- och lammkött	-2,5kg	-20 %	-0,9kg	-6,7 %	-2,4kg	-19 %	-2,7kg	-22 %	-1,5kg	-11 %
Fläskkött	0,8kg	6,2 %	-0,7kg	-6,3 %	-0,1kg	-0,7 %	0,2kg	1,7 %	-0,5kg	-5,2 %
Charkprodukter	-0,7kg	-4,0 %	-2,1kg	-12 %	-1,0kg	-5,5 %	-1,2kg	-6,3 %	-4,1kg	-23 %
Matfågel	1,5kg	7,1 %	0,0kg	-0,1 %	0,3kg	1,2 %	0,5kg	2,3 %	-3,7kg	-17 %
Fisk & skaldjur	-0,2kg	-2,6 %	0,4kg	4,6 %	-0,2kg	-3,0 %	-0,2kg	-2,2 %	0,7kg	10 %
Växtbaserade proteinprodukter	0,2kg	11 %	0,1kg	7,6 %	0,1kg	6,3 %	0,1kg	8,4 %	0,2kg	11 %
Ägg	1,2kg	10 %	0,0kg	0 %	0,3kg	2,6 %	0,5kg	3,9 %	0,0kg	0,1 %
Ost	-1,8kg	-10 %	-0,7kg	-3,9 %	-1,0kg	-5,1 %	-1,2kg	-6,2 %	-1,7kg	-8,9 %
Spannmålsprodukter* – ej nyckelhål	4,0kg	7,2 %	6,6kg	12 %	8,5kg	15 %	7,9kg	14 %	24kg	42 %
Spannmålsprodukter* – nyckelhål	0,6kg	4,8 %	1,2kg	9,4 %	1,3kg	10 %	1,4kg	11 %	5,2kg	41 %
Mjöl	0,4kg	5,2 %	-0,3kg	-3,6 %	-0,3kg	-3,7 %	-0,2kg	-2,2 %	-1,4kg	-18 %
Potatis och ris	3,8kg	6,3 %	7,2kg	12 %	8,4kg	14 %	8,4kg	14 %	29kg	47 %
Grönsaker, rotfrukter, frukt och baljväxter	-12kg	-10 %	6,7kg	5,3 %	5,6kg	4,4 %	4,3kg	3,4 %	29kg	22 %
Mejeriprodukter	2,6kg/l	2,7 %	4,4kg/ l	4,7 %	4,0kg/ l	4,2 %	6,5kg/ l	6,5 %	13kg/l	14 %
Växtbaserade mejeri- alternativ	0,2kg/l	3,9 %	0,0kg/ l	0,8 %	0,0kg/ l	0,7 %	0,1kg/ l	2,2 %	0,1kg/l	2,7 %
Socker-sötade drycker	0,5l	0,9 %	-14l	-23 %	-14l	-24 %	-14l	-24 %	-17l	-29 %
Andra drycker	1,5l	1,7 %	-3,0l	-3,4 %	-3,2l	-3,8 %	-2,5l	-3,0 %	-7,4l	-8,6 %
Konfektyr och choklad	0,3kg	2,1 %	-1,3kg	-7,9 %	-0,1kg	-0,6 %	-1,2kg	-7,5 %	-5,8kg	-36 %
Chips och salta snacks	0,2kg	2,9 %	-0,3kg	-4,6 %	0,0kg	-0,7 %	-0,2kg	-3,9 %	-1,2kg	-21 %
Bakverk	0,9kg	4,2 %	-0,7kg	-3,3 %	-0,1kg	-0,5 %	-0,5kg	-2,3 %	-3,3kg	-16 %
Nötter och fröer	0,1kg	3,9 %	0,1kg	4,4 %	0,0kg	-0,5 %	0,2kg	5,7 %	0,7kg	22 %
Smör	-0,1kg	-2,4 %	0,2kg	6,6 %	0,2kg	5,4 %	0,2kg	8,0 %	0,5kg	19 %
Margarin	-0,4kg	-3,7 %	1,5kg	15 %	1,3kg	12 %	1,6kg	16 %	4,4kg	43 %
Vegetabiliska oljor	0,2l	11 %	0,1kg	3,6 %	0,1l	2,9 %	0,1l	4,8 %	0,2l	11 %

*Spannmålsprodukter inkluderar bröd, müsli och flingor, gryner och pasta.

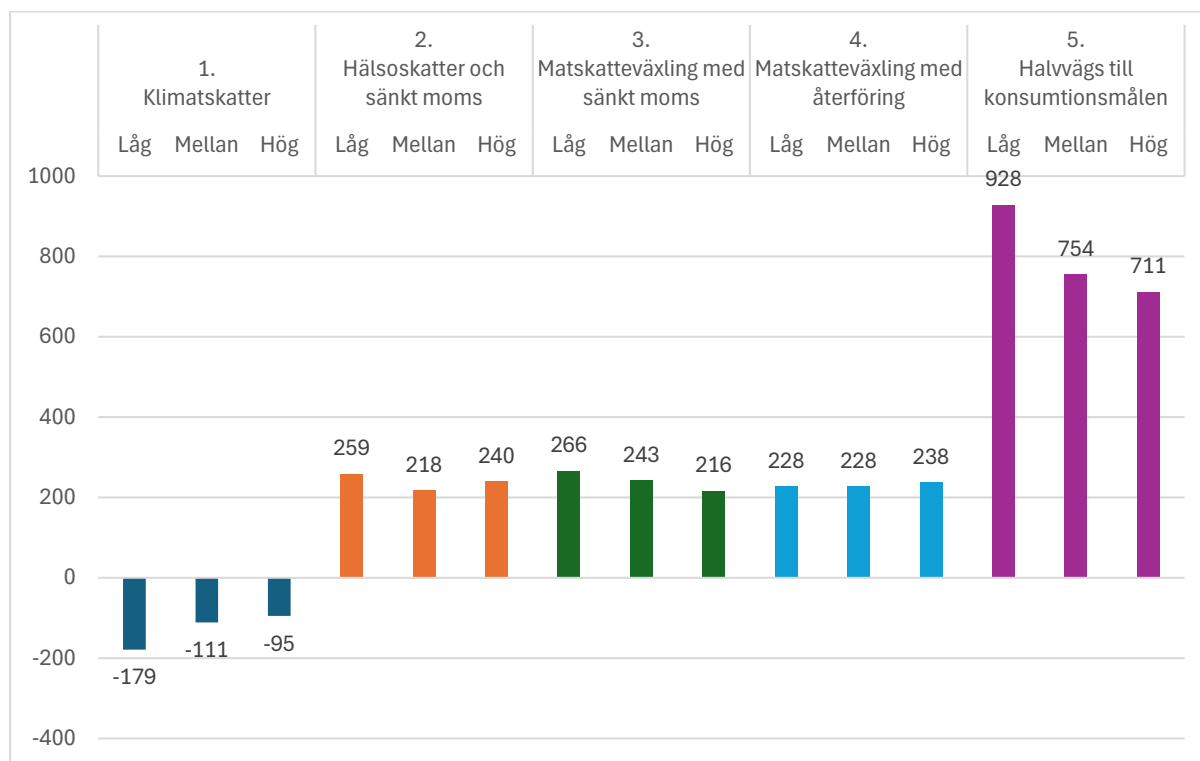
Hälsoeffekter

Analyserna av hälsoeffekterna omfattar två olika delar. Huvuddelen är en analys som är baserad på WHO:s modell som beräknar vilka effekter som förändrad konsumtion av bland annat grönsaker och kött beräknas ha på antalet förtida dödsfall. Denna modell täcker dock inte hälsoeffekter från förändrat intag av energi (kalorier). För att ge en bredare bild av hälsoeffekterna presenteras detta separat nedan.

Nedanstående figur visar hur antalet förtida dödsfall för den svenska vuxna befolkningen kan antas förändras, baserat på hur matkonsumtionen skulle kunna ändras enligt våra beräkningar av de olika skattepaketen (se [Tabell 3](#)). Beräkningarna av antal förtida dödsfall tar hänsyn till dödsfall före 70 års ålder [43], som hänger ihop med låg konsumtion av fullkorn, frukt, grönsaker, baljväxter, nötter och fröer, samt hög konsumtion av rött kött och chark (se vidare under [Metod för hälsoanalys](#)).

Figur 3. Antal förtida dödsfall (före 70 års ålder) som skulle förhindras av mer hälsosamma matvanor

Baserat på konsumtionsförändringar i tabell 3. Noll motsvarar dagens matvanor. Negativa siffror betyder fler förtida dödsfall som följd av mindre hälsosamma matvanor.

Skattepaketen nr 2 - 5 är alla utformade för att uppnå hälsofördelar och analysen indikerar att detta också blir utfallet. Totalt beräknas skattepaketen nr 2 - 5 resultera i mellan 694 (nr 4) och 2393 (nr 5) förhindrade förtida dödsfall. De kostförändringar som ligger till grund för dessa hälsovinster kommer främst från minskad konsumtion av charkprodukter (minskning på mellan 5,5 och 23 procent) i kombination med ökad konsumtion av fullkornsprodukter (ökning på mellan 9 och 41 procent), grönsaker, baljväxter och frukt (ökning på mellan 3 och 22 procent). Skattepaket 5, halvvägs till konsumtionsmålen, visar på de största hälsovinster, vilket främst är en följd av att fullkornsprodukter, frukt och grönt subventioneras så kraftigt att konsumentpriserna halveras. Låginkomsttagares hälsa gynnas allra mest i det här skattepaketet, vilket delvis beror på att prissänkningar på frukt och grönsaker har extra stor effekt för just denna grupp.

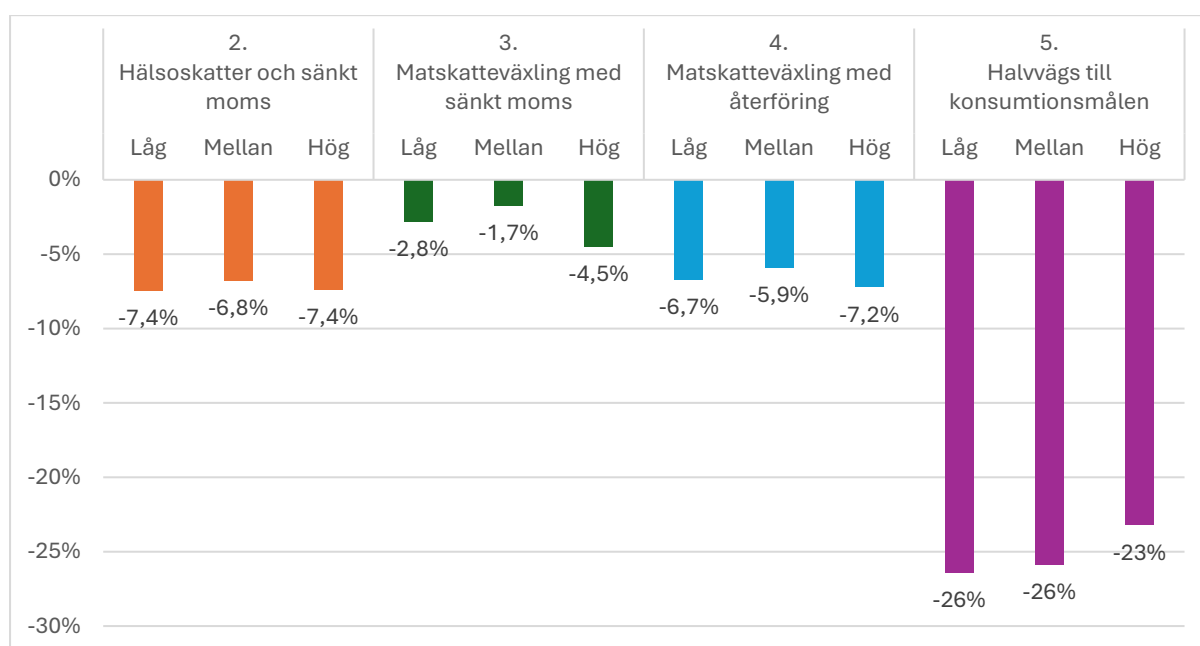
Skattepaket 1, klimatskatter, visar negativa hälsoeffekter. Detta hänger samman med vårt resultat att en minskad konsumtion av rött kött sammanfaller med en minskad konsumtion av frukt och grönsaker, det vill säga att grönsaker är "komplement" till rött kött vilket betyder att de konsumeras tillsammans och att konsumenter inte ser de som utbytbara. Detta resultat är dock förknippat med alltför stora osäkerheter för att användas som underlag för utformning av praktisk politik. Osäkerheten hänger samman med att det är utmanande att bestämma om varor i olika livsmedelsgrupper är substitut eller komplement enbart baserat enbart på prisförändringar [55].

Effekter på energiintag

Skattepaketen 2 - 5 omfattar olika varianter av beskattning av energitäta och näringsfattiga livsmedel, som i den här analysen omfattar sockersötade drycker, konfektyr och choklad, chips och salta snacks, samt bakverk. Då dessa livsmedel inte är inkluderade i WHO:s modell och eftersom ett högt energiintag påverkar hälsan negativt redovisar vi här beräkningar av förändrat energiintag för dessa livsmedel. Utgångspunkten är att nuvarande konsumtion av dessa livsmedel innebär ett genomsnittligt energiintag per dag på totalt 595 kalorier, varav 62 kalorier härrör från sockersötade drycker, 213 kalorier från konfektyr och choklad, 77 kalorier från chips och salta snacks samt 243 kalorier från bakverk (för konsumtion i kg se [Tabell 1](#)).

Figur 4. Minskat energiintag från energitäta och näringsfattiga livsmedel.

För låg-, mellan- och höginkomsttagare. Energitäta och näringsfattiga livsmedel inkluderar sockersötade drycker, konfektyr och choklad, chips och salta snacks, samt bakverk.

Alla dessa skattepaket visar ett minskat energiintag från energitäta och näringsfattiga livsmedel. Skattepaket 5 har den mest omfattande skattehöjningen på energitäta och näringsfattiga livsmedel, med punktskatter som höjer priserna med 55 procent (15 procent för sockersötad dryck) (se [Tabell 2](#)). Energiintaget från dessa livsmedel i det här skattepaketet minskar med 26 procent för låg- och mellaninkomsttagare samt 23 procent för höginkomsttagare (134 – 162 kalorier per dag).

Skattepaket 2 och 4, som inkluderar punktskatt på sockersötad dryck och höjd moms för konfektyr och choklad, chips och salta snacks samt bakverk resulterar i minskningar av energiintaget från dessa livsmedel på mellan 5,9 och 7,4 procent (35 – 46 kalorier per dag). Skattepaket 3 som endast inkluderar punktskatt på sockersötad dryck visar på den minsta effekten (10 – 26 kalorier per dag).

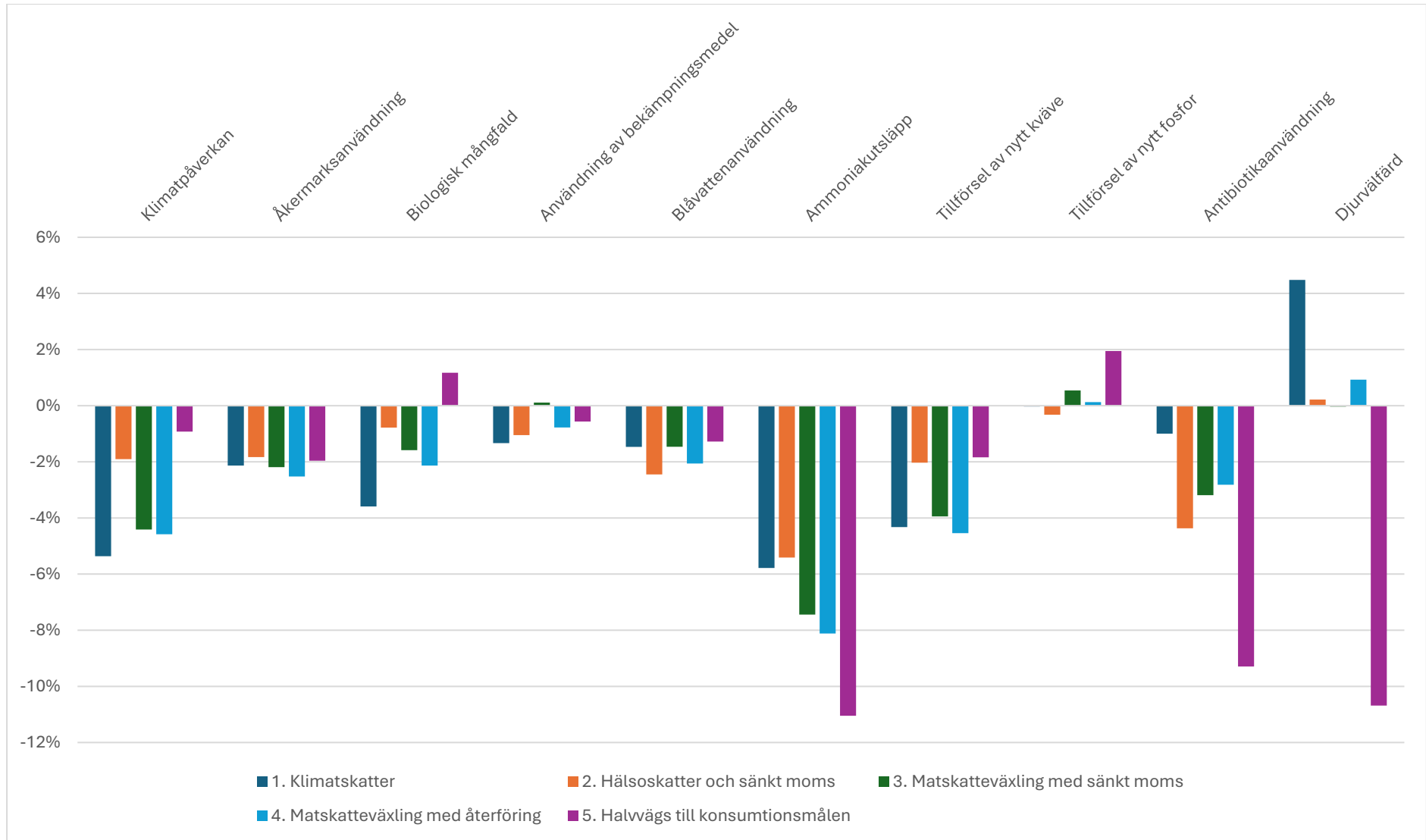
Miljöeffekter

Här redovisas uppskattningar av vilka miljöeffekter (samt effekter för antibiotikaanvändning och djurvälstånd) som ovanstående konsumtionsförändringar skulle ge (se [Metod för miljöanalys](#)). Alla

fem paket av skatter och subventioner visar minskningar i klimatpåverkan (se [Figur 5](#)). Som förväntat är den starkaste effekten i skattepaketet 1 (5,4 procent lägre klimatpåverkan från den totala livsmedelskonsumtionen) då flest klimatpåverkande livsmedelskategorier beskattas i detta paket. Matskatteväxling, paket 3 och 4, ger nästan lika stor klimatnytta (-4,4 till -4,6 procent) trots att mejeriprodukter och fisk inte beskattas här. De hälsoinriktade skattepaketen 2 och 5, visade en mindre minskning av klimatpåverkan (-1,9 respektive -0,9 procent). Minskningen i klimatpåverkan beror främst på minskad konsumtion av nöt- och lammkött i alla skattepaket. I skattepaket 1, 3 och 4 stod nöt- och lammkött för cirka 75 procent av minskningen (40 procent för skattepaket 2 och cirka 30 procent för skattepaket 5).

Hur kan man se på dessa förändringar av klimatavtryck, är de försumbara eller substantiella minskningar? Ett sätt att ge en bild av detta är att jämföra det med förändringar när det gäller biltrafik. För matskatteväxling 3, estimeras minskningen till 4,4 procent, vilket motsvarar cirka 700 000 ton CO₂e för hela den svenska befolkningen¹². Det motsvarar en minskning av de svenska utsläppen från personbilar på cirka 8 procent¹³. Ett annat sätt att beskriva detta är att det uppskattningsvis skulle behövas en höjning av skatten på bensin och diesel med cirka 5 kronor per liter för att uppnå en motsvarande utsläppsminskning från biltrafiken¹⁴. Denna matskatteväxling ger minskad efterfrågan av nöt- och lammkött med 2,4 kg per person och år. Idag är cirka 57 procent av detta producerat i Sverige. Om denna andel bibehålls så skulle den minskade konsumtionen motsvara minskade territoriella utsläpp från svenskt jordbruk med 290 000 ton CO₂e per år. Det motsvarar en minskning av det svenska jordbrukets utsläpp av växthusgaser med 5 procent.

Figur 5. Miljö- och klimatpåverkan från skattepaket.
I procent jämfört med nuvarande konsumtion.

I huvudsak visar övriga hållbarhetsindikatorer positiva utfall. Detta kan till stor del förklaras genom att skattepaketen innebär en minskad konsumtion av kött, vilket minskar efterfrågan på djurfoder och därmed minskar behovet av odlingsmark, bekämpningsmedel, vatten samt lägre användning av konstgödsel vilket återspeglas i indikatorn tillförsel av nytt kväve [51]. Den största källan till ammoniakutsläpp från jordbruket kommer från stallgödsel så när köttkonsumtionen minskar, minskar även ammoniakutsläppen.

De hälsoinriktade skattepaketen (nr 2 och 5) ger inte bara betydligt lägre klimatnytta än de övriga paketen, utan resultaten visar även att de medför negativa effekter för två andra hållbarhetsindikatorer: biologisk mångfald och fosfortillförsel. Vad gäller biologisk mångfald beror detta på den ökade konsumtionen av frukt. En stor andel av den frukt som konsumeras i Sverige kommer från tropiska regioner eller medelhavsområdet där påverkan på den biologiska mångfalden från markanvändningen är stor enligt den metod som används här. Om importandelarna hålls konstanta som vi gjort här ökar den negativa påverkan på biologisk mångfald när konsumtionen av frukt ökar. Med ökad konsumtion av frukt från Nordeuropa blir denna negativa effekt betydligt mindre. När det kommer till fosfor är den negativa effekten relaterad till ökad brödkonsumtion och den konstgödselanvändning som är associerad med mjölproduktion.

Antibiotikaanvändningen minskar som en följd av den minskade köttkonsumtion som alla skattepaketen medför. Skattepaket 5 visar på den största minskningen, vilket hänger ihop med att en hög skatt tillämpas på fläsk. Antibiotikaanvändningen i grisproduktionen är generellt högre än i nötköttproduktionen.

Påverkan på djurvälstånd skiftar stort. Skattepaket 1 omfattar hög skatt på bl.a. nötkött och lammkött då det medför en stor klimatpåverkan, vilket får till följd att konsumenterna då delvis köper matfågel istället (se avsnitt [Konsumtionsförändringar](#)). Detta ger en total försämring av djurvälståndet då matfågel har det mest negativa djurvälståndet av alla köttslag, dels på grund av att många individer (fåglar) berörs för att producera en viss mängd kött, dels på grund av de djurvälståndsutmaningar som kycklingproduktionen har [56]. Skattepaket 5 ”Halvvägs till konsumtionsmålen” har tvärtom en positiv effekt på djurvälståndet eftersom detta paket omfattar beskattning av matfågel och därmed en sänkt kycklingkonsumtion.

Privatekonomiska effekter för låg-, mellan- och höginkomsttagare

Förändringar av skatter påverkar låg- och höginkomsttagare på olika sätt, vilket kan påverka människors attityder till dessa förändringar. Tabellen nedan visar de beräknade effekterna av olika skattepaket på månatliga livsmedelsutgifter per person.

Tabell 4. Förändring av livsmedelsutgifter för låg-, mellan- och höginkomsttagare. Kronor per person och månad.

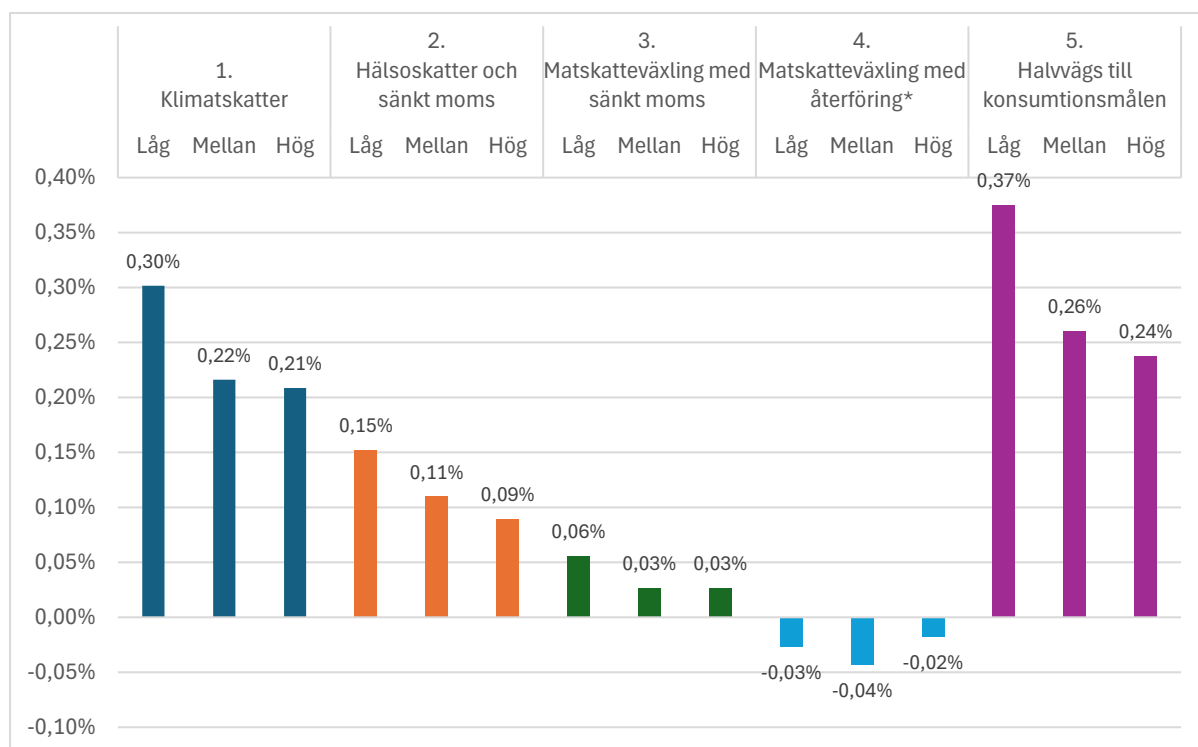
	Disponibel inkomst	1. Klimatskatter	2. Hälsoskatter och sänkt moms	3. Matskatteväxling med sänkt moms	4. Matskatteväxling med återföring*	5. Halvvägs till konsumtionsmålen
Låg	17 050 kr	+51 kr	+26 kr	+9 kr	-5 kr (efter 43 kr i återföring)	+64 kr
Mellan	23 083 kr	+50 kr	+25 kr	+6 kr	-10 kr (efter 43 kr i återföring)	+60 kr
Hög	27 396 kr	+57 kr	+24 kr	+7 kr	-5 kr (efter 43 kr i återföring)	+65 kr

*Nettoeffekt efter återföring. Resultatet innebär att alla grupper får mer pengar över till annat efter att matkostnaderna är betalda och återföringen är genomförd.

Skattepaket 1 och 5 leder till kostnadsökningar på 50 till 65 kronor per person och månad. Matskatteväxlingsalternativen (nr 3 och 4) är specifikt utformade för att minimera dessa effekter. Matskatteväxling med sänkt moms resulterar i en månatlig kostnadsökning på endast 6 till 9 kronor, eftersom skatthöjningar balanseras av momssänkningen. Matskatteväxling med återföring (nr 4) innebär en liten förbättring av privatekonomin. Skatthöjningarna i detta alternativ ger förvisso ökade matkostnader, men det kompenseras av att alla medborgare får en återföring på 43 kronor i månaden, vilket netto ger en positiv effekt på 5 till 10 kronor per månad¹⁵.

Tabellen ovan visar att de ekonomiska effekterna är ungefär desamma för låg- och höginkomsttagare när de mäts i kronor. Dock är en kostnadsökning på drygt 200 kronor per månad (vilket blir effekten av paket 1 och 5 för ett hushåll på fyra personer) betydligt mer påfrestande för ett låginkomsthushåll jämfört med ett höginkomsthushåll. Låginkomsthushåll använder generellt en större del av sin inkomst för att täcka livsmedelskostnader än höginkomsthushåll [29]. Enligt den data vi använder i den här studien (se Metod och data) spenderar individer i låginkomstområden 14 procent av sin disponibla inkomst på mat, medan motsvarande siffra för mellaninkomsthushåll är 11 procent och för höginkomsthushåll 10 procent. Därmed tenderar höjda livsmedelsskatter att ha en regressiv effekt, det vill säga de påverkar låginkomsthushåll oproportionerligt hårt. Figur 6 illustrerar detta, där exempelvis stapeln till vänster visar att livsmedelsutgifterna i skattepaket 1, som andel av disponibel inkomst, ökar med 0,30 procent för låginkomsttagare men bara med 0,21 procent för höginkomsttagare.

Figur 6. Förändring av livsmedelsutgifter i förhållande till disponibel inkomst. För låg-, mellan- och höginkomsttagare.

*Nettoeffekt efter återföring. Resultatet innebär att alla grupper får mer pengar över till annat efter att matkostnaderna är betalda och återföringen är genomförd.

Skattepaket 1, 2 och 5 har en tydligt regressiv struktur. Dessa paket innehåller betydligt större skatthöjningar än subventioner, vilket leder till högre matkostnader som särskilt belastar

låginkomsthushåll. Denna tendens stöds av tidigare forskning. Röö's m.fl. [30] visade att klimatskatter är regressiva och att pensionärer samt arbetslösa är särskilt sårbara. En svensk studie från Dawkins m.fl. [57] understryker att klimatomställningar inom mat- och transportsektorerna måste beakta dessa effekter för att undvika att vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt.

Matskatteväxlingsalternativen (3 och 4) är däremot utformade för att motverka negativa effekter på privatekonomin, särskilt för låginkomsttagare. Resultaten visar också att dessa alternativ har en ekonomisk påverkan som ligger nära noll, och att de kan ses som neutrala snarare än regressiva eller progressiva. Detta stämmer överens med internationell forskning, där till exempel Klenert m.fl. [53] framhåller att modeller både med sänkt moms och med återföring kan designas för att uppnå neutrala inte drabba låginkomsttagare negativt.

Effekter av enskilda skatteförändringar – hälsa, miljö, privatekonomi

Utöver ovanstående analyser av olika skattepaket så undersöker vi också effekterna av åtta enskilda skatteändringar. Resultaten beskrivs utförligt i [Bilaga 6. Effekter av åtta enskilda skatteförändringar: miljö, hälsa och privatekonomi](#), och sammanfattas bara kortfattat här:

- *Borttagning av moms på frukt och grönsaker* beräknas öka konsumtionen av dessa med 7,6 procent. Detta skulle minska livsmedelsutgifterna med i snitt 28 kr per månad, och dessutom gynna låginkomsttagare i större utsträckning än höginkomsttagare.
- *Borttagning av moms på nyckelhålmärkta produkter* (bröd, müsli och flingor, gryner och pasta) ökar konsumtionen av dessa med 7,4 procent vilket har tydliga hälsofördelar. Detta ligger i linje med resultaten i en svensk simuleringsstudie som fann att en subvention av nyckelhålmärkt skulle öka intaget av fullkorn och fiber [6]. Denna studie fann dock att detta även kan öka intaget av fett och socker, något som dock inte får stöd i den här studien.
- *Punktskatt på sockersötad dryck* beräknas minska efterfrågan med 19 procent, vilket beräknas minska det totala energiintaget från alla energitäta och näringsfattiga livsmedel med mellan 1,2 och 1,9 procent.
- *Höjd moms på söta och salta snacks* gav inte några positiva hälsoeffekter då resultaten indikerade att den minskade konsumtionen av till exempel konfektyr och choklad till stor del ersattes med en ökad konsumtion av bakverk (bullar, kakor mm). För att uppnå en hälsoeffekt skulle därför en momshöjning även behöva inkludera bakverk.

Utöver ovanstående testades fyra olika varianter av skattehöjningar på rött kött och resultaten indikerade att ingen av dem gav några positiva hälsoeffekter. Detta hänger samman med vårt resultat att minskad konsumtion av rött kött också resulterar i mindre grönsaker och frukt. Även om resultaten av sådana korspriset effekter är osäkra och ska tolkas med stor försiktighet så är dessa resultat ett argument för att skatt på rött kött bör kombineras med subventioner av frukt och grönsaker för att sammantaget få en positiv hälsoeffekt, det vill säga det som görs i skattepaket 3. *Matskatteväxling med sänkt moms*.

Acceptans av matskatteväxling

Politiska styrmedel delas ibland upp i olika kategorier baserat på hur de upplevs av medborgare. Skatter och regleringar räknas där som mer tvingande åtgärder, jämfört med subventioner och styrmedel som förlitar sig på att ökad information ska vägleda konsumentval [58]. Även om införandet av nya skatter oftast är impopulärt så finns det samtidigt forskning som tyder på attityder gentemot existerande skatter i Sverige inte skiljer sig nämnvärt från attityder till subventioner [59]. Detta ligger i linje med forskning som visar att attityder till styrmedel ofta blir mer positiva efter implementering av själva styrmedlet [60].

Medborgares relativt negativa attityder till införandet av nya skatter kan bland annat bero på att den kan påverka privatekonomin negativt [61, 62]. När flertalet medborgare är negativa till införa ett nytt styrmedel så avstår politiker ofta då de befärrar att bli bestraffade för det i nästa val [63, 64].

Utöver att människor inte gillar skatter som ökar den individuella kostnaden, så är det viktigt att skatter upplevs som effektiva och rättvisa [65]. När det gäller rättvisa så pekar mycket forskning på att konsumenterna upplever skatter som orättvisa när den finansiella bördan främst drabbar låginkomsttagare [66], men även när människor upplever att beslutsprocessen kring ett styrmedel inte har varit transparent och medborgare inte har varit delaktiga i beslutet [67]. Ett exempel på hur medborgare kan göras delaktiga i beslutsprocessen är genom så kallade medborgarpaneler, där medborgare, tillsammans med experter inom olika områden, bjuds in till att diskutera hur ett givet samhällsproblem skulle kunna lösas med hjälp av statliga åtgärder. Livsmedelsverket genomförde exempelvis under 2023 en medborgarpanel om hur livsmedelskonsumtionen i Sverige skulle kunna bli mer hållbar ur både ett miljömässigt och hälsomässigt perspektiv, där ekonomiska incitament framkom som ett av de förslag som deltagarna såg som viktigast [68].

När det gäller effektivitet visar forskning att stödet för olika typer av styrmedel kan öka med runt 4 procentenheter när den förväntade positiva effekten av ett styrmedel kommuniceras [69]. Skatter kan också utformas på sätt som gör dem mer accepterade och därmed lättare att implementera. Acceptans för nya skatter kan öka när de införs samtidigt med andra typer av styrmedel (så kallade policy-paket) med liknande syfte, exempelvis subventioner, information och produktionsinriktade styrmedel [61]. Detta kan bland annat bero på att tillägget av ytterligare styrmedel kan kompensera för upplevda negativa effekter av skatten (såsom prisökningar), att ansvaret för förändring fördelas mellan konsumenterna och företagen samt att syftet med varje enskilt styrmedel kan uppnås på ett mer effektivt sätt när flertalet styrmedel adresserar samma samhällsproblem [61, 70].

Ett exempel på hur policy-paket kan kompensera för negativa effekter av skatter är användningen av skatteintäkter. Medborgare blir ofta mer positivt inställda till en skatt när det kommuniceras hur intäkterna ska användas [71]. Även om öronmärkning av skatteintäkter vanligtvis inte är tillåten i Sverige kan styrmedelspaketet kommunicera hur en summa som motsvarar skatteintäkterna ska användas. När det gäller många miljöskatter, som koldioxidskatt, tenderar folk att föredra att intäkterna ska avsättas till nya miljöprojekt, som att investera i tekniska satsningar på förnybar energi [72].

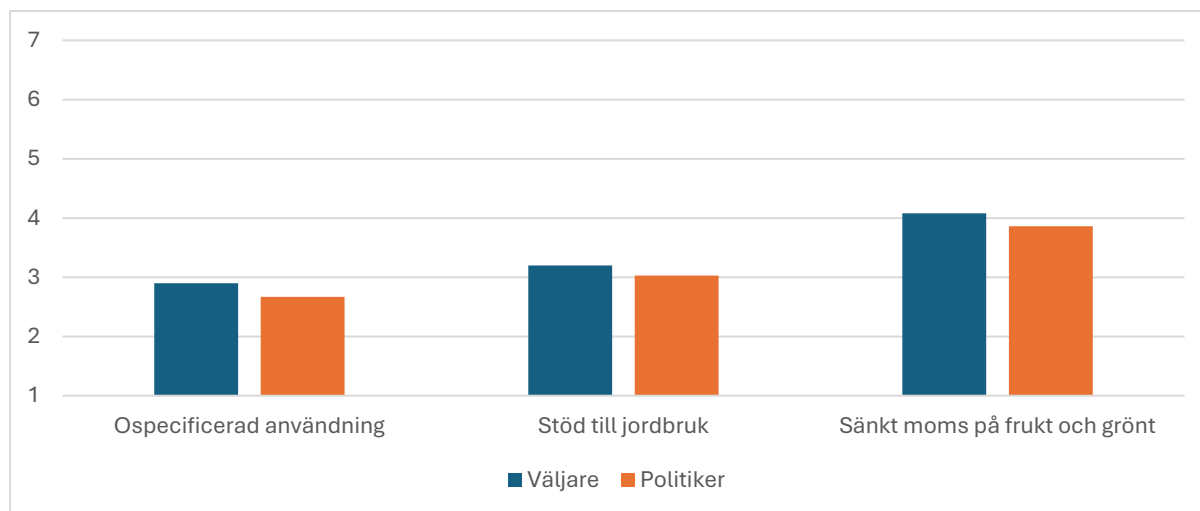
När det gäller intäktsanvändningar av livsmedelsskatter ser dock tendensen annorlunda ut, där verkar medborgare snarare föredra att använda intäkter för att sänka moms på annan mat [73]. I vår egen studie av attityder till skatter inom matområdet, baserat på enkäter till 3233

medborgare och 1253 politiker, visade resultaten att stödet för att införa en skatt på rött kött är betydligt högre om intäkterna används för att sänka momsen på frukt och grönt, jämfört med om de används för att stödja jordbruket eller om användningen inte specificeras.

Figur 7. Attityder till skatt på rött kött för olika användning av skatteintäkterna

Fullständiga frågeformuleringar för de olika alternativen finns i en slutkommentar¹⁶.

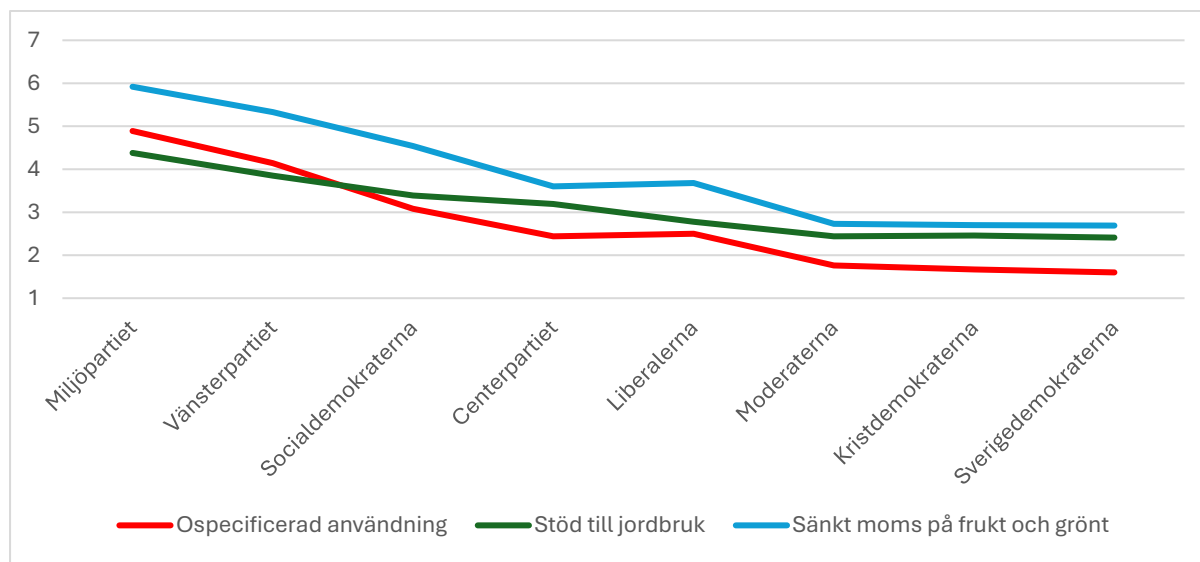
1 motsvarar ”mycket negativ”, medan 7 motsvarar ”mycket positiv”. 4 utgör skalans mittpunkt. Källa: [1]

I [Figur 8](#) nedan ser vi också att alternativet med sänkt moms på frukt och grönt var det mest populära bland väljare och politiker inom samtliga riksdagspartier, även om stödet från högerorienterade partier överlag är betydligt lägre än stödet från vänsterorienterade partier.

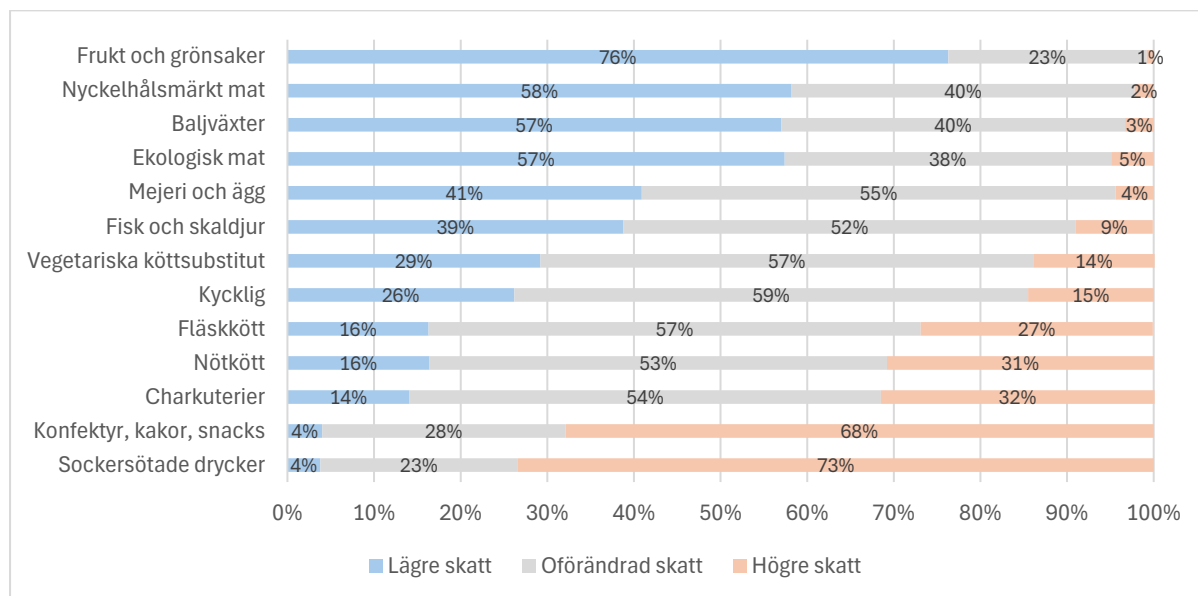
Figur 8. Attityd till skatteförslag hos väljare och politiker efter partitillhörighet.

1 motsvarar ”mycket negativ”, medan 7 motsvarar ”mycket positiv”. 4 utgör skalans mittpunkt. Källa: [1]

I vår studie ställdes också följande fråga: "Om Sverige skulle höja skatten på viss mat och sänka skatten på viss annan mat, vilken skattenivå skulle du då föredra för nedanstående livsmedel?". Svartalternativen var: lägre skatt, oförändrad skatt, eller högre skatt.

Figur 9. Attityder till ändrad skatt för specifika livsmedel. Källa: [1]

En bred majoritet var för att införa högre skatt på livsmedel som sockersötade drycker, sötsaker och snacks, medan en majoritet var för en lägre skatt på frukt, grönsaker, baljväxter och ekologiska och nyckelhålmärkta produkter. För kött föredrog majoriteten av väljare att bibehålla den nuvarande skattenivån (12% moms), vilket också avspeglas i det låga stödet för ett införande av en köttsskatt utan att specificera hur intäktsanvändningarna ska användas (se [Figur 7](#)). När vi ser till andelen väljare som skulle föredra att antingen sänka eller höja nuvarande skattenivå för rött kött och chark ville dock fler höja skatten än sänka den.

Resultaten visar att det skulle finnas ett relativt högt stöd för en skatteväxling där momsen på frukt och grönsaker tas bort och att det kombineras med höjda skatter på andra livsmedel. Allra högst stöd skulle en det sannolik vara att enbart höja skatten på sockersötad läsk och snacks. Dessa skatteförändringar skulle dock inte ge någon nämnvärd minskning avseende klimatpåverkan. Fokus i den här rapporten är de två skattepaket som tydligt ger både hälso- och klimatnytta (nr 3 och 4). Dessa omfattar högre skatt på rött kött, men inte på mejeriprodukter (t.ex. ost, mjölk, smör) och fisk (se [Tabell 2](#) för vilka livsmedel som beskattas och subventioneras). Anledningen är dels att klimatnyttan av punktskatt på mejeriprodukter är lägre än på rött kött, dels att bara några procent av konsumenterna var för en höjd skatt för mejeri medan runt 30 procent var för höjd skatt på rött kött.

Vilka är de vanliga argumenten för och emot en skatt på rött kött?

I det här avsnittet fördjupar vi analysen av varför stödet för en matskatteväxling är betydligt lägre bland moderata, kristdemokratiska och sverigedemokratiska väljare samt politiker (se figur 8). Avsnittet baseras på resultaten från en kommande artikel [74] som specifikt fokuserar på skatt på rött kött och chark, vilket är den del av matskatteväxlingen som möter mest motstånd. I den här artikeln analyseras de främsta argumenten för och emot en köttsskatt som framförts i svensk media, samt i vilken utsträckning som dessa argument stöds av allmänheten och politiker i Sverige.

Det första steget var att genomföra en sökning på ”köttskatt” i Mediearkivet. Under perioden 2019 till 2022 identifierades 255 artiklar i tryckta och digitala svenska medier. Argumenten som förekom i artiklarna kodades, och resultatet visade på sju unika argument mot och sju unika argument för en skatt på rött kött.

Tabell 5. Beskrivning av argument för och emot en skatt på rött kött.

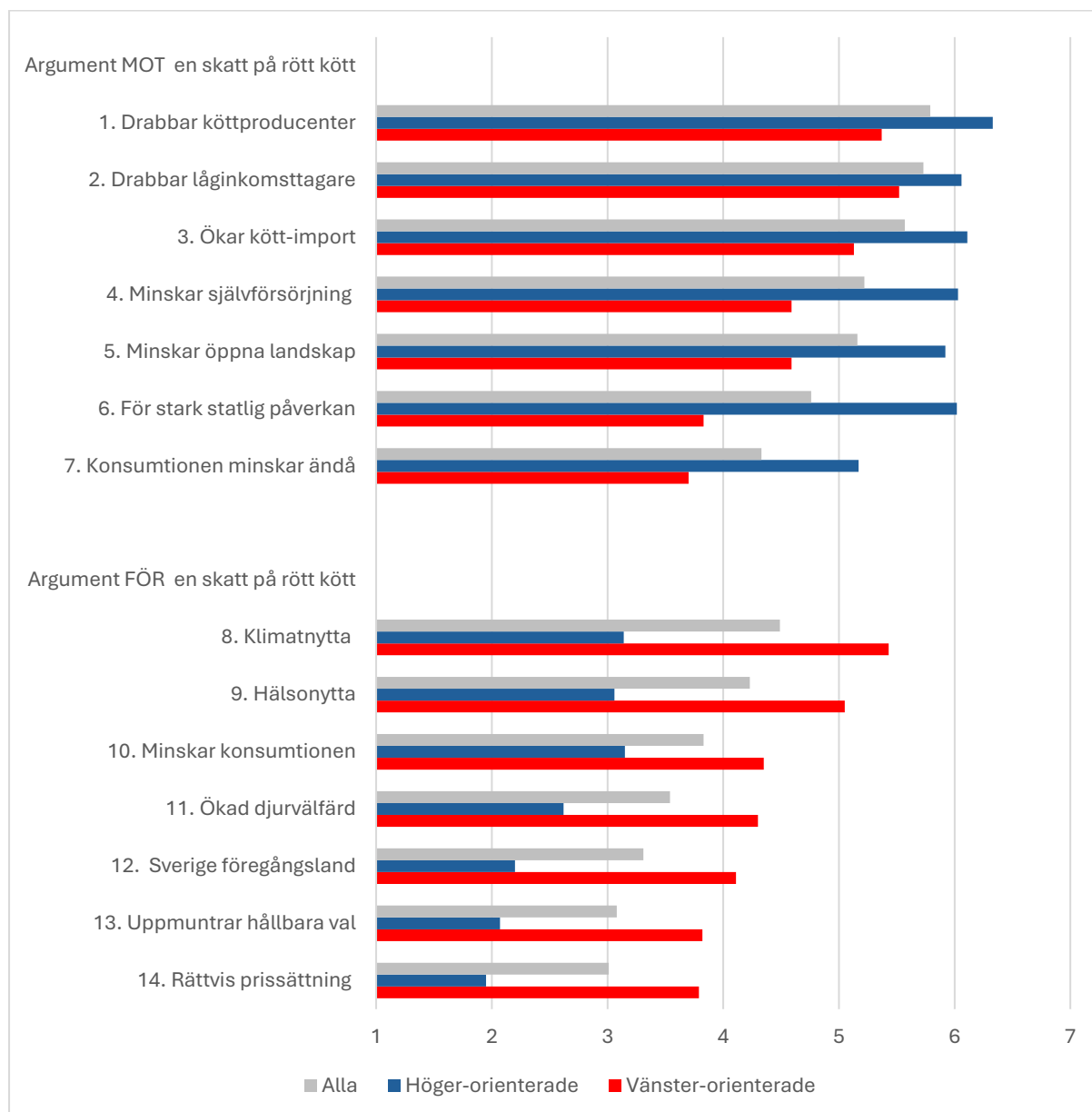
Argument MOT en skatt på rött kött	
1. Drabbar köttproducenter	Om priset på kött höjs kommer köttproducerande lantbrukare att påverkas negativt ekonomiskt
2. Drabbar låginkomsttagare	Om priset på kött höjs kommer låginkomsttagare påverkas negativt ekonomiskt
3. Ökar kött-import	Med en köttskatt riskerar Sverige en ökad konsumtion av importerat kött som är sämre ur miljösynpunkt
4. Minskar självförsörjning	En köttskatt skulle kunna minska Sveriges köttproduktion, vilket riskerar att medföra lägre självförsörjningsgrad
5. Minskar öppna landskap	En köttskatt skulle kunna minska Sveriges köttproduktion, vilket riskerar att medföra mindre öppna landskap och minskad biologisk mångfald
6. För stark statlig påverkan	Staten bör endast påverka vad människor äter genom information, inte genom regleringar och skatter
7. Konsumtion minskar ändå	Att införa en köttskatt är onödigt eftersom köttkonsumtionen redan minskar utan statlig styrning
Argument FÖR en skatt på rött kött	
8. Klimatnytta	En minskad köttkonsumtion är bra för klimatet
9. Hälso nytta	En minskad köttkonsumtion är bra för folkhälsan
10. Minskar konsumtionen	En köttskatt skulle vara ett effektivt sätt att minska köttkonsumtionen
11. Ökad djurvälstånd	En hög köttkonsumtion bidrar till djurs lidande
12. Sverige föregångsland	Sverige står för en liten del av de globala utsläppen, men om Sverige inför en köttskatt och det influerar andra länder att införa liknande åtgärder kan det få stor påverkan
13. Uppmuntrar hållbara val	En köttskatt skulle göra det enklare för konsumenter att välja nyttig och klimatsmart mat
14. Rättvis prissättning	En köttskatt är rättvis eftersom den gör att det ökade priset på kött bättre speglar dess kostnader för miljön och folkhälsan

Dessa argument har lyfts fram av opinionsbildare i svensk media. För att klargöra vilket stöd dessa argument har bland den svenska befolkningen, tillfrågades både väljare och politiker om i vilken utsträckning de instämmer med vardera påstående. Dataunderlaget är detsamma som för det föregående avsnittet, det vill säga en enkät som genomförts av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Enkäten besvarades av 3 233 väljare och 1 253 politiker.

Figur 10. Stöd bland höger- och vänsterorienterade väljare och politiker avseende argument för och emot skatt på rött kött.

7-gradig skala mellan 1- Instämmer inte alls, 7 - Instämmer helt.

Frågeformulering: ”En skatt som medför 20% prisökning på rött kött skulle kunna leda till både positiva och negativa konsekvenser och människor skulle därför kunna ha olika inställningar till en sådan skatt. Du kommer nu att presenteras för olika påståenden. Notera att alla påståendena inte nödvändigtvis är faktabaserade.” Väljare och politiker som röstade på/tillhör Centerpartiet och Liberalerna är inte med bland varken den höger- eller den vänsterorienterade gruppen.

Figuren ovan visar att de flesta tenderar att i högre grad instämma med argumenten mot, än för, en skatt på rött kött, vilket är i linje med föregående avsnitt (Figur 7) där stödet för en skatt på rött kött var lågt. Deltagarna tenderade generellt att hålla med om (dvs. genomsnittet var över mittvärdet 4 på den 7-gradiga skalan) de motargument som handlade om att en köttskatt skulle belasta köttproducenter och låginkomsttagare, öka importen av kött, minska självförsörjningen och öppna landskap, att det vore för stark statlig påverkan, och att köttkonsumtionen minskar ändå. De enda argumenten för en skatt som deltagarna överlag tenderade att hålla med om var att minskad köttkonsumtion skulle ha en positiv effekt på klimatet och folkhälsan.

Högerorienterade väljare och politiker tenderar att instämma i högre grad med alla motargumenten jämfört med vänsterorienterade väljare och politiker. De högerorienterade instämmer dessutom inte alls i samma utsträckning med att en minskad konsumtion av rött kött är bra för vare sig klimatet eller folkhälsan.

Är argumenten mot köttskatt faktabaserade, och är de relevanta för en matskatteväxling?

För att bidra till en saklig samhällsdiskussion diskuterar vi i det här avsnittet i vilken mån argumenten är faktabaserade, det vill säga om de överensstämmer med aktuell statistik och forskning. Argumenten behandlar specifikt en köttskatt, och här diskuterar vi också i vilken utsträckning de är relevanta för den matskatteväxling med sänkt moms på livsmedel som vi presenterar i denna rapport.

1. *Drabbar köttproducenter.* En punktskatt på rött kött skulle leda till högre konsumentpriser och främst betalas av konsumenterna, inte av köttproducerande lantbrukare. Köttskatten skulle dock sannolikt minska efterfrågan på både importerat och svenskt kött (se punkt 3 nedan). Å andra sidan skulle lantbrukare som producerar andra typer av mat kunna uppleva en ökad efterfrågan. För att mildra effekterna för köttproducenterna kan politiker överväga olika kompenserande åtgärder, såsom ökade betesersättningar (för att också gynna biologisk mångfald) eller stöd till de lantbrukare som vill ställa om till annan livsmedelsproduktion.
2. *Drabbar låginkomsttagare.* Det är tydligt att en fristående skatt på kött skulle drabba låginkomsttagare särskilt hårt, eftersom denna grupp lägger en större del av sin inkomst på mat [29]. I denna rapport visar vi dock att en matskatteväxling, där motsvarande belopp används för att avskaffa momsen på andra livsmedel, inte skulle ha någon negativ effekt på privatekonomin för vare sig låg-, mellan- eller höginkomsttagare (under 10 kr per månad, se [Tabell 4](#)).
3. *Ökar köttimport.* Detta argument innebär att en köttskatt skulle kunna öka konsumtionen av importerat kött, vilket skulle leda till ökad negativ miljöpåverkan. En punktskatt på rött kött skulle tillämpas likformigt på såväl inhemska som importerade köttprodukter och därmed minska konsumtionen av både importerat och svenskproducerat kött. Effekten på importandelen är emellertid osäker. Å ena sidan kan generellt högre skatter och priser på kött leda till att konsumenter väljer billigare importerat kött. Å andra sidan skulle svenskproducerat kött gynnas av en skatt per kilogram eftersom den procentuella prisökningen skulle bli högre för det billigare importerade köttet. Dessutom skulle den debatt och ökade medvetenhet om köttets klimatpåverkan, som ett införande av en skatt på rött kött skulle kunna föra med sig, också kunna uppmuntra konsumenter att välja svenskt kött. Så skedde till exempel runt 2016 i samband med en kraftig debatt om köttets klimatpåverkan. Risken för ökad klimatpåverkan från en ökad importandel är dock begränsad, eftersom kött från de huvudsakliga importländerna (Irland, Tyskland och Polen) har en klimatpåverkan som är jämförbar med svenskproducerat kött.
4. *Minskar självförsörjning.* Genom den fria handeln med livsmedel inom EU är förändringar i svensk konsumtion inte nödvändigtvis kopplade till förändringar i svensk produktion. När det gäller nationell livsmedelsberedskap är en relevant aspekt att den minskade

köttkonsumtionen, som en matskatteväxling skulle medföra, skulle leda till att åkermark frigörs på grund av minskad foderproduktion. Denna mark skulle då kunna användas för att öka den svenska produktionen av livsmedel med låg klimatpåverkan, såsom spannmål, baljväxter, frukt, rotfrukter och grönsaker.

5. *Minskar öppna landskap.* Det är korrekt att bevarandet av naturbetesmarker spelar en central roll för att upprätthålla lokal biodiversitet och öppna landskap, som Eriksson [75] påpekar. En skatt på nötkött och lamm kan potentiellt minska efterfrågan på dessa marker [76]. Den mest avgörande faktorn för att bevara naturbetesmarkerna är dock att lantbrukarna får tillräckliga miljöersättningar [77]. En matskatteväxling som kombineras med ökade betesbidrag skulle kunna stödja både biodiversiteten och lantbrukets ekonomiska hållbarhet.
6. *För stark statlig påverkan.* Detta är inte ett faktabaserat, utan ett värdebaserat, motargument som grundar sig i åsikten att staten bör begränsa sig till att påverka medborgarnas kostval genom information och inte genom regleringar och skatter.
7. *Konsumtion minskar ändå.* Detta argument framhåller att en köttskatt är onödig eftersom köttkonsumtionen i Sverige redan minskar utan statlig inblandning. Det är riktigt att konsumtionen av nötkött, lamm och fläsk minskade med 17 % mellan 2011 och 2019, men sedan 2020 har konsumtionen inte minskat (Jordbruksverket, 2025). Det är även värt att notera att konsumtionen av rött kött i Sverige fortfarande är dubbelt så hög jämfört med det globala genomsnittet, enligt FAO (2023).
8. *Klimatnytta.* Det är väl dokumenterat att nötkött (och annat kött från idisslare, såsom lamm) har en högre klimatpåverkan än de flesta andra livsmedel, vilket beror på idisslarnas metanutsläpp och deras stora foderförbrukning [51, 78]. Detta förhållande kvarstår generellt även när man tar hänsyn till potentiell kolbindning i gräsmarker och vallodling [79]. Genom tillsatser i kornas foder kan metanutsläppen minska väsentligt, vilket kan bli en betydande åtgärd för att reducera nötköttets klimatpåverkan [80, 81]. Även om dessa metoder skulle implementeras i stor skala, skulle nötkött ändå förbli den mest klimatbelastande typen av mat. Enligt data från Sveriges Lantbruksuniversitet ([Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer](#)) orsakar ett kg nöt- och lammkött idag cirka fem gånger större klimatpåverkan än fläskkött och tio gånger mer än matfågel.
9. *Hälsonytta.* Systematiska forskningsöversikter visar att det finns en stark evidens för att en hög konsumtion av chark ökar risken för tarmcancer, sannolikt ökar ett högt intag av rött kött och chark även risken för hjärt- och kärlsjukdomar [50, 82]. World Cancer Research Fund klassificerar chark som en bidragande orsak till tjocktarmscancer och rekommenderar därför en mycket begränsad konsumtion av sådant kött¹⁷.
10. *Minskar konsumtionen.* Detta argument för en köttskatt har ett solitt vetenskapligt stöd, priskänsligheten varierar något mellan olika typer av mat men överlag så medför högre priser lägre konsumtion [83]. Simuleringen visade att den största minskningen i konsumtion gällde sockersötade drycker (-24 %) och nöt- och lammkött (-19 %, vilket motsvarar samma konsumtionsnivå som under slutet av 90-talet [42]).

11. *Ökad djurvälstånd.* En skatt på rött kött är avsedd att minska konsumtionen av denna typ av kött, men en bieffekt är att konsumtionen av andra typer av kött, framför allt matfågel, ökar eftersom dessa inte omfattas av skatten. Det är problematiskt eftersom produktion av matfågel har betydande utmaningar med djurvälstånd [56]. Dock visar analyser av en matskatteväxling med sänkt moms att ökningen av matfågelkonsumtion är begränsad. Resultaten tyder på att den totala effekten på djurvälstånd inte påverkas vare sig positivt eller negativt (se [Figur 5](#)).
12. *Sverige föregångsland.* Detta argument grundar sig i att även om Sverige bidrar med en relativt liten andel av de globala utsläppen, kan vårt agerande ha en betydande påverkan genom att inspirera andra länder. En sådan policydiffusion kan bland annat ske genom att länder imiterar och lär sig av erfarenheter från andra länder [84], och detta skulle teoretiskt kunna ske efter att ett första land inför en skatt på rött kött.
13. *Uppmuntrar hållbara val.* En skatt på rött kött skulle minska konsumtionen (argument nr. 10) vilket också i praktiken innebär att det uppmuntrar hållbara val genom att prisrelationen mellan rött kött och andra proteinkällor förändras.
14. *Rättvis prissättning.* Den nuvarande prissättningen av rött kött återspeglar inte de fullständiga kostnaderna som köttproduktionen förorsakar, bland annat samhällskostnader relaterade till sjukvård och sjukfrånvaro orsakade av sjukdomar kopplade till hög konsumtion av rött kött [6], samt miljökostnader såsom övergödning och klimatförändringar. Genom att införa en skatt på rött kött kan konsumtionen minskas, vilket i sin tur skulle minska dessa samhällskostnader. Detta innebär att köttkonsumenterna får bära kostnaden snarare än att den fördelas på alla medborgare som idag, vilket ur ett förorenaren-betalar-perspektiv skulle vara en rättvis prissättning (det finns dock olika synsätt på vad som är rättvist).

Sammanfattningsvis; många av argumenten för en skatt på rött kött är faktabaserade. Dessa argument är också relevanta för en matskatteväxling. Flera av argumenten emot är dock bara relevanta för en skatt på rött kött men inte för en väl genomtänkt utformning av en matskatteväxling, t. ex att det skulle drabba låginkomsttagare.

Ett motargument som främst kvarstår är nummer 6, som rör att det skulle innebära en för stark statlig påverkan. Här handlar det om olika bedömningar av om fördelarna med en matskatteväxling är tillräckliga för att motivera denna typ av statlig inblandning. Även motargument nummer 1, som rör effekter för köttproducenter, och motargument nummer 3 om risk för ökade importandelar, kan vara relevanta invändningar. Återigen handlar det om en värderingsfråga – om de negativa konsekvenserna för vissa köttproducerande lantbrukare kan mildras tillräckligt genom olika stödåtgärder för att uppväga de bredare samhällsfördelarna som en skatt på rött kött skulle medföra.

I nästa kapitel diskuteras hur kunskapen i detta avsnitt kan användas av opinionsbildare för att öka acceptansen för en matskatteväxling. Detta inkluderar både en genomtänkt utformning och kommunikation, samt ett omfattande policy-paket som också inkluderar åtgärder för ökad livsmedelsberedskap och bevarande av öppna landskap.

Slutsatser och diskussion

Slutsatsen från studien är att en matskatteväxling kan utformas så att den ger betydande hälso- och miljömässiga fördelar, utan att negativt påverka privatekonomin för vare sig genomsnittskonsumenten eller personer med låg inkomst. Dessa slutsatser är i linje med de resultat som internationella studier på området har funnit [27, 28, 31-33]. Resultat från simuleringsstudier ska dock tolkas med viss försiktighet, se [Bilaga 9. Osäkerhet avseende resultaten](#).

Våra resultat indikerar att de mer hälsosamma matvanorna som de två matskatteväxlingsalternativen beräknas ge skulle minska antalet förtida döda med cirka 700 per år (vilket kan jämföras med 232 dödsfall i vägtrafiken år 2023 [85]). Avseende hälsofördelarna är det särskilt anmärkningsvärt att hälsofördelarna är minst lika stora för personer i låginkomstgrupper som för dem i höginkomstgrupper, vilket inte alltid är fallet med åtgärder som kostråd och hälsomärkning [86].

Resultaten av miljöanalysen indikerar att en matskatteväxling skulle resultera i fyra till fem procent lägre klimatpåverkan från den totala livsmedelskonsumtionen. Det innebär cirka 700 000 ton koldioxidekvivalenter för hela den svenska befolkningen, vilket motsvarar en minskning av de svenska utsläppen från personbilar med cirka åtta procent. Utöver detta innebär konsumtionsförändringarna positiva effekter för en mängd andra miljöaspekter, bland annat lägre användning av bekämpningsmedel och konstgödsel, vilket till stor del kan förklaras av minskat behov av djurfoder.

Resultaten avseende de privatekonomiska effekterna av de två matskatteväxlingsalternativen visar att nettoeffekten för alla inkomstgrupper är försumbar (+/- 10 kr per månad per person). Dessa skattepaket är utformade för att vara finansiellt neutrala för staten på kort sikt, men kan förväntas generera ekonomiska fördelar på längre sikt genom minskade sjukvårdskostnader, lägre produktionsbortfall till följd av sjukfrånvaro och minskade miljökostnader.

Positiva effekterna kan bli större än beräknat

Resultaten i denna rapport visar de konsumtionsförändringar som konsumenter förväntas göra när priset på mat förändras, men effekterna kan förstärkas betydligt av producenternas sannolika respons. Genom så kallad reformulering kan producenterna minska sina kostnader för punktskatter eller kvalificera sina produkter för momsbefrielse. Ett exempel är hur införandet av punktskatt på sockersötade drycker i Storbritannien ledde till att Coca-Cola halverade sockerhalten i Sprite jämfört med den variant som säljs i Sverige [87]. Liknande anpassningar från producenternas sida kan antas komma även inom andra livsmedelskategorier. Till exempel skulle avskaffandet av moms på fullkornsbröd kunna stimulera till receptförändringar inom brödindustrin, och en punktskatt på rött kött skulle kunna motivera korvproducenter att öka inblandningen av vegetabiliska ingredienser.

Utöver anpassningar från konsumenter och producenter till förändrade relativpriser, skulle en matskatteväxling även kunna stimulera normförändringar, vilket i sin tur kan leda till ytterligare positiva hälso- och miljöeffekter. Samhällsdiskussionen om införandet av en skatteväxling kan bidra till att öka medvetenheten om hälsokonsekvenserna av den egna matkonsumtionen. Dessutom skulle införandet av skatter på vissa typer av mat kunna förbättra kunskapen om de negativa samhällseffekterna, som höga sjukvårdskostnader och miljöpåverkan, som dagens livsmedelskonsumtion orsakar.

Genomtänkt utformning och kommunikation kan öka acceptansen

Trots ovan nämnda positiva effekter är det långt ifrån säkert att förslag om matskatteväxling skulle vinna tillräckligt stöd i Sveriges riksdag. Både allmänheten och politiker uttrycker betydande tveksamhet till politiska åtgärder inom livsmedelsområdet. De opinionsbildare som vill få till stånd en matskatteväxling behöver beakta de motargument som finns. Forskningen visar att utformningen och kommunikationen av politiska åtgärder, som exempelvis en matskatteväxling, påverkar människors attityder till dessa åtgärder.

Det är väl etablerat att många, särskilt inom högergrupper, generellt är negativa till högre skattenivåer, en preferens som också har observerats i samband med miljöskatter [88]. Det är därför avgörande att kommunicera att en matskatteväxling, till skillnad från en köttskatt, inte innebär någon höjning av skattenivån totalt sett. Våra analyser av acceptans visar också att stödet för att använda skatter på matområdet ökar markant om intäkterna används till att sänka priset på annan mat så att de genomsnittliga matkostnaderna inte stiger (se [Figur 7](#)). Analyserna indikerar också att en bred majoritet av allmänheten stöder höjd skatt på sockersötade drycker och snacks, och en lika stor majoritet förespråkar lägre skatter på frukt, grönsaker och annan hälsosam mat. Trots att fler förespråkar en höjning av skatten på rött kött än en sänkning, föredrar majoriteten att behålla den på dess nuvarande nivå. Acceptansen för en skatt på rött kött ökar dock om intäkterna används för att finansiera lägre skatter på frukt och grönt, något som gäller såväl vänster- som högergrupper (se [Figur 8](#)).

Analysen av argument för och emot skatt på rött kött (se sid 30) kan ge en djupare förståelse för attityderna också till en matskatteväxling. För att kunna ta ställning till en matskatteväxling är det viktigt att människor har tillgång till korrekt information. Det är exempelvis centralt att känna till att en skatt skulle tillämpas lika på både inhemska och importerade varor och att det inte finns någon anledning att tro att en matskatteväxling skulle öka kött-importen.

Högerorienterade väljare och politiker skiljer sig tydligt gentemot vänsterorienterade grupper genom att de i högre grad tycker en köttskatt är en för stark påverkan, att staten bör begränsa sig till att påverka medborgarnas kostval genom information. I detta sammanhang är det viktigt att känna till att informationsåtgärder, som exempelvis kostråd, ofta inte är en lika effektiv åtgärd som prisförändringar [89]. Att enbart använda informationsåtgärder riskerar därmed att inte vara tillräckligt för att förbättra folkhälsan och miljön. Högerorienterade grupper tenderar att inte hålla med om att en köttskatt skulle medföra någon hälso- eller klimatnytta, och utifrån detta är det särskilt förståeligt att en sådan åtgärd ses som en för stark statlig påverkan. I den mån dessa attityder beror på missförstånd om skattens effekter finns det i detta sammanhang ett behov av effektiv och vetenskapsbaserad kommunikation.

När det gäller klimat- och miljönyttan av en sänkt konsumtion av rött kött finns det en vetenskaplig konsensus [51, 78]. Enligt data från Sveriges Lantbruksuniversitet ([Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer](#)) medför ett kg nöt- och lammkött cirka 25 gånger högre klimatpåverkan än motsvarande växtbaserade proteinprodukter, och även markant högre användning av bekämpningsmedel, kväve, fosfor och antibiotika. Simuleringarna i den här studien indikerar att en matskatteväxling skulle minska klimatpåverkan motsvarande åtta procent av utsläppen från de svenska personbilarna (se avsnitt [Miljöeffekter](#)).

När det gäller hälsonyttan är det viktigt att betona att de skattejusteringar som analyseras i denna rapport endast omfattar justeringar för konsumtionsändringar av de livsmedelstyper där det finns starkt vetenskapligt stöd för samband med hälsa. Systematiska översikter har visat att risken för

cancer, hjärt-kärlsjukdomar och fetma är lägre vid högt intag av frukt och grönsaker (upp till 800 gram per dag) [90, 91], samt vid lågt intag av rött kött och chark [82]. Ett högt intag av fullkorn erbjuder hälsofördelar som är jämförbara med de som uppnås genom ökad konsumtion av frukt och grönt [50]. Denna vetenskapliga kunskap är grunden för att de Nordiska näringsrekommendationerna 2023 rekommenderar en kraftig ökning av konsumtionen av fullkorn (minst 90 gram per dag) och av frukt och grönsaker (500 – 800 gram per dag), samt en minskning av konsumtionen av rött kött och chark till max 350 gram per vecka, varav så lite som möjligt ska vara chark. Simuleringarna i den här rapporten uppskattar att de konsumtions-förändringar som en matskatteväxling skulle ge kan bidra till att cirka 700 förtida dödsfall undviks per år (

Figur 3).

Brett policypaket för ökad livsmedelsberedskap och öppna landskap

Även om en matskatteväxling skulle kunna leda till miljö- och hälsovinster, så finns det många andra viktiga aspekter som livsmedels-/jordbrukspolitiken behöver adressera. Våra analyser visar exempelvis att många, särskilt högerorienterade väljare och politiker, prioriterar exempelvis ekonomiska villkor för svenska lantbrukare och en hög svensk matproduktion. Det behövs helt enkelt många olika åtgärder för att uppnå ett mer miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart livsmedelssystem. Det handlar om politiska åtgärder som riktar sig både mot produktions- och konsumtionssidan, samt frivilliga initiativ från konsumenter, lantbrukare, dagligvarukedjor, restauranger och industrin.

Inom forskningen lyfts potentialen med så kallade policypaket ofta fram [61]. Policypaket innebär att beslut om flera olika åtgärder fattas samtidigt, till exempel nya skatter, omställningsstöd och informationskampanjer. Sådana paket kan bidra till både högre måleffektivitet – det vill säga att mål om exempelvis utsläppsminskningar uppnås – och en relativt hög nivå av acceptans bland berörda parter. Policypaketen erbjuder också möjligheten att samtidigt adressera flera mål och hantera eventuella målkonflikter. Utöver hälsa och klimat finns exempelvis behov av att förändra livsmedelssystemet för att främja lokal och global biologisk mångfald samt beredskap inför olika typer av kriser.

En central fråga för den biologiska mångfalden kopplat till jordbruket i Sverige är bevarandet av naturbetesmarker. En minskad konsumtion av nöt- och lammkött kan leda till färre idisslare i Sverige om marknadsandelarna bibehålls. En stor del av nötköttet (43 procent) och lammköttet (64 procent) är dock importerat så det finns teoretiskt möjlighet att minska konsumtionen väsentligt och bibehålla den svenska produktionen. Det viktigaste att beakta är dock att det inte finns någon direkt korrelation mellan konsumtion av nöt- och lammkött och upprätthållande av naturbetesmark. Det är framför allt stöd till lantbrukare via miljöersättningar som gör att naturbetesmarkerna brukas [92]. Det kan dock vara bra att i ett policy-paket inkludera specifika åtgärder som direkt främjar bevarandet av betesmarker för att säkerställa att en matskatteväxling inte skulle leda till oönskade effekter för den biologiska mångfalden i naturbetesmarkerna.

I dagens livsmedelspolitiska diskussion betonas starkt behovet av ökad nationell livsmedelsberedskap. En del aktörer lyfter behovet av ökad inhemsk produktion av livsmedel. Även den svenska livsmedelsstrategin har som ett mål att öka produktionen av livsmedel i Sverige. Ett policy-paket skulle kunna inkludera åtgärder för att öka den inhemska produktionen av livsmedel. Om fokus riktas mot ökad produktion av livsmedel med låg klimatpåverkan (till exempel spannmål, baljväxter, frukt, rotfrukter och grönsaker), skulle detta inte äventyra möjligheterna för minskade totala växthusgasutsläpp från det svenska jordbruket. Resultaten från denna studie visar att den förändrade livsmedelskonsumtionen som en matskatteväxling skulle generera, kräver mindre åkermark. Detta beror främst på att minskad köttkonsumtion kräver mindre mark för foderproduktion, något som kan utnyttjas för ökad inhemsk livsmedelsproduktion.

Administrativa aspekter, samt möjligheter att stödja eko-mat

Ambitionen med denna rapport är att analysera skatteförändringar som är förenliga med EU:s regelverk. Vår översiktliga bedömning är att en matskatteväxling med punktskatter och borttagande av moms är förenlig med EU:s regelverk (se [Bilaga 3. EU-regler om moms och statsstöd](#)). EU:s förändring av momsdirektivet 2022 öppnade för att momsbefria särskilt hälsosamma livsmedel. Det är däremot oklart om EU:s regler för statsstöd skulle godkänna

exempelvis momsundantag för exempelvis ekologiskt producerad mat, naturbeteskött eller kött som producerats utan antibiotika. Dessa bedömningar är dock osäkra då juridiska analyser inte har varit fokus för denna rapport.

Vi bedömer att de administrativa svårigheterna skulle vara hanterbara, eftersom liknande skattearrangemang redan tillämpas på andra varugrupper. Exempelvis tillämpas lägre moms på böcker och kollektivtrafik, och punktskatter finns för drivmedel och alkohol. Ett alternativ där statens intäkter från punktskatter återförs till medborgarna skulle ge liknande fördelar, men det skulle innebära en ny typ av policyarrangemang i en svensk kontext. Denna modell skulle även kunna utvidgas till att inkludera skatter på andra former av särskilt resurskrävande konsumtion, exempelvis flygresor.

Om metanskatt och matskatteväxling

EU:s krav är att Sverige mellan 2005 och 2030 ska minska de samlade klimatpåverkande utsläppen från den så kallade ESR-sektorn (även kallat den "icke-handlande" sektorn) med 50 procent. Mellan 2005 och 2022 minskade utsläppen med 37 procent¹⁸. De största utsläppskällorna inom ESR-sektorn är inrikes transporter (49 procent) och jordbruk (24 procent). Hittills har åtgärderna inom ESR främst fokuserat på vägtrafiken. EU har inget gemensamt styrmedel som på ett effektivt sätt minskar jordbrukets klimatpåverkan utan det är upp till varje land att välja hur man ska uppnå detta.

Att använda skatter är ofta en kraftfull och kostnadseffektiv strategi för att styra konsumtion eller produktion. Det ses i allmänhet som mest effektivt att beskatta utsläppen direkt där de uppstår. Producenterna får då incitament att minska sina skattekostnader genom att investera i ny teknik och förändra sina produktionsmetoder, och konsumenterna får incitament att minska sina matkostnader genom att köpa mindre av den typ av mat som blir dyrare genom miljöskatterna. I Danmark har staten och jordbruksbranschen kommit överens om att införa en skatt på jordbrukets utsläpp som syftar till att stimulera klimateffektiv produktion. Överenskommelsen omfattar också olika former av stöd till jordbrukare för att övergå till mer hållbara jordbruksmetoder¹⁹.

Enligt miljöekonomisk teori finns det dock i vissa fall faktorer som gör att det är mer effektivt att beskatta konsumtionen [93], vilket i det här fallet skulle kunna vara att beskatta nötkött i konsumentled. En sådan faktor är om det är svårt och dyrt att mäta utsläppen. Att mäta hur stora gårdarnas utsläpp av metan blir från idisslare och från gödselhantering är svårt [29], istället skulle schabloner behöva användas, så som nyligen beslutats i Danmark [94, 95].

Ytterligare en faktor som kan medföra att konsumtionsskatter är att föredra är de fall då det finns en risk att en skatt på utsläpp leder till att produktionen flyttar utomlands som en följd av minskad konkurrenskraft för inhemska producenter, vilket kan resultera i minskad sysselsättning nationellt, samt att importen ökar och att de globala utsläppen därmed inte minskar. Analyser av en potentiell metanskatt för Sverige har pekat på betydande risker för så kallat utsläppsläckage, det vill säga att metanutsläppen i stället sker i andra länder [96, 97]. EU-kommissionen genomförde nyligen en analys som visade att en gemensam EU-klimatskatt på produktionssidan skulle leda till minskad konkurrenskraft för unionens jordbrukssektor [98]. Resultaten indikerar att över 40 procent av den potentiella klimatnyttan skulle gå förlorad då utsläppen utanför EU skulle öka till följd av ökad import av kött [se även 99]. Kommissionens analys av differentierade konsumtionsskatter visar däremot att sådana skatter inte negativt påverkar den inhemska jordbrukssektorns konkurrenskraft. Vidare indikerar studien att utsläpp utanför EU potentiellt kan

minska, eftersom en ökad export av kött från EU kan ersätta klimatmässigt sämre köttproduktion i andra länder.

Klimatnyttan från konsumtionsskatter är dock relativt liten och skatterna behöver vara relativt höga för att uppnå en rejäl utsläppsminskning [98]. Det är dock viktigt att inte förväxla detta med att det skulle innebära höga samhällskostnader. När konsumtionsskatter tas ut kan andra skatter sänkas, alternativt att skatteintäkterna används för andra samhällsnyttiga ändamål.

Sammanfattningsvis behöver både för- och nackdelar med produktionsskatter, som nyligen beslutats i Danmark, och konsumtionsskatter, som en matskatteväxling, beaktas noggrant. De har exempelvis olika potential för utsläppsminskningar och förbättrad folkhälsa, och olika effekt på det svenska jordbrukets konkurrenskraft.

Utmaningen vad gäller matens påverkan på folkhälsa och miljö är enorm. Som forskare är vår roll att utveckla och kommunicera kunskap om effektiva åtgärder som politiker kan använda för att vända utvecklingen. En matskatteväxling skulle med fördel kunna införas i kombination med andra åtgärder som tar ett helhetsgrepp på livsmedelssystemets utmaningar, både vad gäller konsumtionen och produktionen. På så sätt skulle politiken kunna utformas för att på ett effektivt sätt styra mot ett mer hållbart livsmedelssystem.

Bilagor

Bilaga 1. Förslag på kostråd och svenska konsumtionsmål

Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket fick 2021 i uppdrag från regeringen om att ta fram förslag på nationella mål för livsmedelskonsumtionen i Sverige. I början på 2024 publicerade de rapporten ”En hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion”, som är en återredovisning av regeringsuppdraget [34]. Förslaget omfattar två övergripande mål:

- *Livsmedelskonsumtionen har bidragit till en bättre och mer jämlik hälsa.*
- *Livsmedelskonsumtionens negativa påverkan på klimat, biologisk mångfald och ekosystem har minskat och den positiva påverkan på biologisk mångfald och ekosystem har ökat.*

Utöver detta lämnades förslag på sex konsumtionsmål. Utöver konsumtionsmålen på befolkningsnivå, presenterade Livsmedelsverket i september 2024 förslag på uppdaterade kostråd som riktar sig till individer. Dessa utgår från vad som är bra för hälsan, men beaktar även miljö, svensk beredskap och svensk livsmedelsproduktion.

Tabell 6. Förslag på kostråd och nationella mål för livsmedelskonsumtion.

Förslag på nationella konsumtionsmål	Förslag på uppdaterade kostråd till individer
Delmål 1: konsumtion av baljväxter, grönsaker, rotfrukter, frukt och bär har ökat med 50 procent till år 2035 jämfört med år 2021.	Ät minst 500 gram grönsaker, frukt och bär om dagen – gärna mer. Välj en stor andel grova grönsaker som rotfrukter, kål och lök, variera sorterna. Ät baljväxter ofta – gärna varje dag.
Delmål 2: konsumtionen av fullkorn har ökat med 100 procent till år 2035 jämfört med 2010.	Ät mer fullkorn. Välj andra spannmålsprodukter framför ris.
Delmål 3: konsumtionen av fisk och skaldjur har ökat med 20 procent till år 2035 jämfört med år 2019.	Ät fisk 2–3 gånger i veckan.
Delmål 4: konsumtionen av energitäta och/eller näringsfattiga livsmedel har minskat med 50 procent till år 2035 jämfört med år 2021.	Begränsa konsumtionen av godis, choklad, glass, bakverk och framför allt sockersötade drycker.
Delmål 5: konsumtionen av kött har minskat med 30 procent till år 2035 jämfört med år 2021.	Ät högst 350 gram rött kött i veckan, varav endast en liten andel bör vara charkprodukter.
Delmål 6: konsumtionen av salt har minskat med 20 procent till år 2035 jämfört med år 2018.	Ät högst 6 gram salt om dagen. Välj joderat salt.
	Ät 20–30 gram nötter om dagen. Fröer kan också gärna ingå i kosten.
	Välj rapsolja eller andra Nyckelhålmärkta matfetter i matlagning och på smörgås.
	Magra, osötade mejeriprodukter, gärna fermenterade som fil och yoghurt, varje dag, eller berikade vegetabiliska alternativ.
	Begränsa intaget av alkoholhaltiga drycker.
	Välj vatten framför andra drycker.

Bilaga 2. Hälsoskatter på livsmedel i andra länder

Flertalet länder har, eller har haft, skatter på livsmedel för att främja folkhälsan. Den vanligaste hälsoskatten är på sockersötade drycker, som finns i 85 länder, varav 9 är medlemmar i EU [100]. Storbritannien, vars skattenivå på sockersötad läsk som används i den här rapporten, beskrivs nedan. Finland har nyligen beslutat att införa en mer avancerad punktskatt på sockersötad dryck med sex skattenivåer²⁰. Utöver detta beskrivs nedan hälsoskatter i våra grannländer Danmark och Norge.

Storbritannien har sedan 2018 en beskattning av sockersötad dryck som innebär att producentavgiften ökar ju högre sockerhalten i drycken är. Avgiften är cirka 2,4 kr per liter för dryck med 5 – 8 gram socker per 100 ml, och cirka 3,3 kr per liter för dryck med mer än 8 gram socker per 100 ml [101].

Skatten utformades med syfte att dels minska konsumtionen genom att konsumenter köper mindre sötad dryck när den blir dyrare, samt att uppmuntra producenter till anpassning, genom att ändra på sina recept [102]. Utformningen ger producenter ekonomiska incitament att anpassa sina produkter (så kallad reformulering) och därigenom minska sina skattekostnader. Fanta Orange innehåller 7,7 gram socker per 100 ml i Sverige medan den i Storbritannien bara har 4,5 gram. Sprite innehåller 10,1 gram socker per 100 ml i Sverige och endast 4,4 gram i Storbritannien [103, 104]. Studier visar även att i genomsnitt minskade sockerhalten i sockersötade drycker i Storbritannien med 42 procent mellan 2014 och 2018 [102]. Scarborough m.fl. [105] visar att andelen drycker med ett sockerhalt över 5 g per 100 ml (vilket innebär att de skulle omfattas av skatten) minskade från 49 till 15 procent. Skatten beslutades 2016 (två år före dess införande), och konsumtionen av socker från sockersötade drycker minskade med 30 procent per person mellan 2015 – 2018 [101].

Danmarks skatt på choklad och konfektyrer är en punktskatt som baseras på vikten av produkterna. Skattesatserna skiljer sig åt beroende på produktens sockerhalt, men avgiften är inte direkt kopplad till den exakta mängden socker per kg²¹. Skattenivån ligger på 26 DKK per kg, för produkter där tillsatsen av socker överstiger 0,5 g per 100g produkt. För produkter där tillsatsen av socker är lägre, men som ändå omfattas av skatten tas en avgift på 22 DKK per kg. Danmark har även en specifik skatt för glass som är på cirka 7 DKK per liter (för sockerfri glass cirka 5,5 DKK per liter). Bakverk som bullar och kakor omfattas inte av systemet.

Danmark introducerade 2011 en skatt på livsmedel som innehöll mättat fett över ett visst gränsvärde. Skatten var dock kontroversiell och kritiserades av lantbrukare, livsmedelsföretag och konsumenter. Motståndare till skatten argumenterade för att den var administrativt komplicerad och att den medförde att danska konsumenter reste till grannländer för att handla mat. Skatten avskaffades ett år efter dess införande [106]. Forskning visar dock att skatten var effektiv och minskade konsumtionen av mättat fett med 10 – 20 procent [107].

Norge hade fram till 2021 skatt på socker, sötsaker och läsk. Skatten kritiserades för att den ledde till gränshandel i Sverige. År 2021 ändrades skatten²² och den omfattar numera enbart socker i renodlad form, och inte längre produkter med högt sockerhalt som sockersötad dryck, godis och bakverk²³. Norges motsvarighet till Folkhälsomyndigheten publicerade 2023 en rapport där de analyserade effekterna av borttagandet av skatten och fann inte något stöd för att gränshandeln hade minskat²⁴. Däremot pekar de på att borttagandet av skatten kan ha negativa konsekvenser för folkhälsan i Norge.

Bilaga 3. EU-regler om moms och statsstöd

Ambitionen med denna rapport är att fokusera på skatteförändringar som är förenliga med EU:s regelverk. Juridiska analyser av detta är dock ej fokus för den här rapporten, vi ger dock här några kommentarer. Vår översiktliga bedömning är att de skatteförändringar som behandlas i rapporten är förenliga med EU:s regelverk. Skatteförändringarna omfattar punktskatter och momsdifferentiering som redan används i Sverige för olika konsumentprodukter och antas därför även kunna användas i matsektorn. Ett undantag är dock skattepaket nummer 5 som omfattar en mycket omfattande direkt subvention som går betydligt längre än att bara ta bort momsen. De juridiska aspekterna av detta har inte granskats, inte heller de administrativa kostnaderna och riskerna för fusk som detta skulle kunna medföra.

Skatter och subventioner inom matområdet kan genomföras antingen i form av punktskatter (som tas ut per kg livsmedel) och förändring av moms nivå (beräknad som en procentuell förändring baserad på priset). Punktskatter finns idag på flera konsumtionsområden, exempelvis el, drivmedel, tobak och alkohol, men inte för livsmedel. Många andra länder har dock punktskatt på sockersötad dryck (se [Bilaga 2. Hälsoskatter på livsmedel i andra länder](#)).

Sverige har däremot en generell subvention av livsmedel genom en sänkning av momsen från normalnivån 25 till 12 procent. Sänkningen gjordes 1996 med syftet att "... gynna barnfamiljer och låginkomsthushåll eftersom dessa använder en relativt stor andel av sin hushållsbudget till inköp av mat" [108]. Det finns dock kritik mot att detta är ett dyrt sätt att gynna dessa grupper då det även tillfaller medel- och höginkomsttagare, samt att momssänkningen även gäller för ohälsosamma livsmedel som till exempel sötsaker och sockersötad dryck.

Nedan beskrivs EU:s regelverk för statsstöd och moms i relation till de skatteförändringar som ingår i de skattepaket som analyseras i rapporten.

Oklart om EU skulle tillåta gynnande av eko-mat eller viss typ av köttproduktion

Det finns flera förändringar av livsmedelsskatter som har föreslagits av miljömässiga skäl, men som inte har inkluderats i analysen i den här rapporten, delvis på grund av oro för potentiella konflikter med EU:s regelverk. Ett förslag är att undanta ekologiskt producerade livsmedel från moms [109]. Ett annat förslag är att införa en skatt på kött där antibiotika regelmässigt används i produktionen [110]. Man skulle också kunna tänka sig att gynna naturbeteskött²⁵.

Detta är exempel på att specifika produktionsätt gynnas, exempelvis att producera utan bekämpningsmedel eller antibiotika, men där själva matvaran inte är nämnvärt annorlunda. Sådant gynnande riskerar att bli stoppat av EU med hänsyn till förbudet mot statsstöd²⁶ som inte tillåter gynnande av vissa produktionsätt då det riskerar att fungera protektionistiskt [111]. Frågan har likheter med Sveriges skattebefrielse för biobränslen som EU har ifrågasatt [112]. Huruvida EU skulle godkänna sänkt moms för livsmedel som följer EU:s kriterier för ekologisk produktion analyserades 2002 av en arbetsgrupp inom finansdepartementet som bedömde att det inte skulle tillåtas [113]. Det bör dock tilläggas att frågan inte är formellt prövad och dessutom har en revidering av EU:s momsdirektiv skett efter finansdepartementets analys.

Goda möjligheter att ta bort moms på hälsosamma livsmedel

I den här studien analyseras effekterna av 0% moms för frukt, grönsaker och nyckelhålmärkta produkter och vi ser inte några uppenbara hinder för att varken EU:s regler om statsstöd eller moms skulle omöjliggöra detta. Det är redan idag så att vissa EU-länder (Spanien, Lettland och Polen) sedan länge har lägre moms för hela livsmedelsgrupper så som frukt och grönsaker [100]. Irland har idag ingen moms på frukt, grönsaker, bröd och kött, och standardmoms på sötsaker, snacks och drycker²⁷.

Nyckelhålmärkta produkter innebär att de uppfyller krav avseende fiber- och fullkornshalt, fettmängd och fettkvalitet och på hur mycket socker och salt livsmedlet får innehålla. Nyckelhålmärkningen används framförallt i Sverige, Danmark, Norge och Island. Kriterierna för vad som krävs för att en produkt ska få märkas med Nyckelhålet bygger på de nordiska näringsrekommendationerna, som i sin tur baseras på den samlade vetenskapen om mat och hälsa. Det är frivilligt och kostnadsfritt att använda Nyckelhålet. Livsmedelsproducenter som märker produkter med Nyckelhålet ansvarar för att kriterierna följs. Se vidare i den utvärdering av Nyckelhålet som gjorde 2022 [114].

Anledningen till att vi antar att EU skulle godkänna momsbefrielse av nyckelhålmärkta produkter (men inte av eko-mat) är att det inte skulle gynna ett specifikt produktionssätt utan istället fokuserar på produkternas näringsinnehåll. Statskontorets analys av styrmedel för bättre matvanor pekade på att sänkt skatt för hälsosam mat är tillåtet av EU om det ”tillämpas på konkreta och specifika aspekter av den aktuella varu- eller tjänstekategorin [115]”. Andra aspekter som talar för att gynnande av nyckelhålmärkta produkter skulle kunna vara tillåtet, men inte av eko-mat, kan vara att nyckelhålmärkningen är kostnadsfri för producenten/importören, och att den inte förutsätter att det finns ett kontrollorgan i produktionslandet. Det finns dock skrivningar som innebär osäkerheter avseende om EU skulle tillåta momssänkning för nyckelhålmärkta produkter, till exempel att liknande varor ska ha samma momssats. Revideringen av momsdirektivet lyfter dock särskilt fram att om utformningen tydligt kopplas till hälsofrämjande och miljönytta så ökar chanserna att få godkänt än om rent fiskala motiv används²⁸.

Medlemsstater inom unionen måste följa EU:s momsdirektiv. EU:s momsdirektiv ändrades 2022 och numera tillåts at maximalt 7 kategorier är helt momsbefriade, och att maximalt 24 kategorier har reducerad moms (minst 5%)²⁹. Bland varor och tjänster som är godkända för detta finns bland annat livsmedel, medicin och transporttjänster (Annex III i momsdirektivet från 2006³⁰).

Bilaga 4. Metod för analys av priskänslighet

Här följer en fördjupning av avsnittet Metod för beräkning av konsumtionsförändringar efter prisjusteringar, som finns i rapportens inledning. För att beräkna priskänsligheten (priselasticiteten) för alla livsmedelskategorier använde vi försäljningsdata (i monetära termer) och sålda kvantiteter (i kg) av livsmedelsprodukter i 31 butiker under 119 veckor. Pris- och inkomstelasticiteter beräknades med hjälp av den linjära versionen av AIDS-modellen (Almost Ideal Demand System) i tre olika nivåer [116, 117]. AIDS-modellen används för att skapa efterfrågesystem där efterfrågan för ett flertal produkter kopplas ihop med varandra via priskänsligheten (elasticiteter) för de olika produkterna. När systemet är komplett kan man analysera prisförändringar för alla inkluderade produkter och hur konsumtionen förändras när priser ökar eller minskar. De olika nivåerna i efterfrågesystemet representerar olika aggregeringsgrader. På nivå ett analyseras hushållens val mellan stora livsmedelsgrupper, såsom frukt och grönt samt proteinrika produkter. På nivå två gör analyser inom respektive livsmedelsgrupp, för exempelvis proteinrika produkter görs en mer detaljerad analys av hushållens val mellan olika sorters kött, fisk och växtbaserade alternativ. På nivå tre fokuseras det på valet mellan specifika spannmålsprodukter, framför allt avseende om de som innehåller fullkorn eller inte. Alla analyser av hushållens val utgår från olika prisförändringar och hur man väljer att anpassa sin konsumtion när priser ökar eller minskar.

Vi har kombinerat efterfrågesystemen med den metod som beskrivs av Blakely m.fl. [118] vilket korrigerar för elasticiteten för totala livsmedelsutgifter och den genomsnittliga förändringen i livsmedelspriser efter införandet av prisförändringar, för att uppskatta totala livsmedelsutgifter. Detta för att undvika orealistiska förändringar i totala utgifter vilket kan bli utfallet när man gör antaganden om konstanta budgetandelar i efterfrågesystem. För att beräkna totala livsmedelsutgifter efter prisförändringar använde vi en elasticitet för totala livsmedelsutgifter, alltså hur mycket efterfrågan på livsmedel förändras när hushållens budget ökar eller minskar, på 0,61, vilket är ett viktat genomsnitt för elasticiteten på livsmedelsutgifter i en europeisk kontext [119].

Vårt dataset innehöll vissa orealistiska observationer. Vi har därför uteslutit de datapunkter med osannolika värden (negativa försäljningsvärden och orimligt höga priser) från analysen på grund av hög sannolikhet för felaktig manuell inmatning. Semesterveckor (som jul och påsk) uteslöts från de flesta efterfrågesystemen på grund av stora försäljningsvariationer, vilket försvårar pålitlig beräkning av priskänslighet. Exempelvis uteslöts glass från kategorin ”Snacks” på grund av starka säsongseffekter.

Alla efterfrågesystem kontrollerades för autokorrelation och heteroskedasticitet, med Durbin-Watson och Breusch-Pagan-tester. När autokorrelation förekom testades fördröjda pris- eller totalutgiftsvariabler. För alla efterfrågesystem fanns det autokorrelation för vissa ekvationer även efter användning av fördröjda variabler. Som beslutsregel behöll vi de efterfrågesystem som hade minst antal autokorrelerade ekvationer och där ekonomiska antaganden, som till exempel att egenpriselasticiteter var större än korspriselasticiteter och negativa Marshallianska och Hicksianska egenpriselasticiteter.

Bilaga 5. Hållbarhetsindikatorer

Tabell 7. Sammanställning av hållbarhetsindikatorer.

	Enhet per kg produkt	Förklaring av indikator och källa
Klimatpåverkan	kg CO ₂ e	Klimatpåverkan är den totala mängden växthusgaser, inklusive koldioxid, lustgas och metan, som släpps ut direkt och indirekt under produktionen av en livsmedelsprodukt. Gaserna vägs utifrån sin globala uppvärmningspotential (GWP) över 100 år (AR6). För grödor och animalieproduktion på land beräknades klimatavtrycken enligt metodik från IPCC och officiella datakällor. För fisk och skaldjur används data från Gephart, Henriksson [120].
Åkermarksanvändning	m ² *år	Användningen av åkermark beräknas som inversen av skörden för grödor och av all foderproduktion som används i djurproduktionen. Skördedata hämtades från FAO [121].
Biologisk mångfald		Påverkan på biologisk mångfald från markanvändning. Utrotningshastighet i form av antalet utrotade arter per miljon art-år (se [14] för detaljer). Detta beräknas baserat på den potentiellt försvunna fraktionen av arter, med data från Scherer, Rosa [46] och justering för det positiva värdet av användning av naturbetesmarker [122].
Bekämpningsmedelsanvändning	Gram aktiv substans	Bekämpningsmedelsanvändning i gram aktiv substans. Huvudsakligen data från Eurostat [123] och SCB.
Blåvattenanvändning	m ³	Användning av grundvatten och ytvatten från ex. floder och sjöar, med data från Mekonnen and Hoekstra [124].
Ammoniakutsläpp	kg NH ₃	Ammoniakutsläpp från stallgödsel och användning av konstgödsel [125].
Tillförsel av nytt kväve	kg N	Tillfört kväve, som konstgödsel och biologisk fixering, se [126] för mer information.
Tillförsel av nytt fosfor	kg P	Tillfört fosfor, som konstgödsel, se Ran, Cederberg [126] för mer information.
Djurvälfärd	Index	Index för negativ påverkan på djurvälfärd, som tar hänsyn till antalet drabbade djur, deras förmåga att uppfatta sin miljö, samt nivå på djurhållningssystemet [127].
Antibiotikaanvändning	Index	Index för användning av antibiotika, beräknat utifrån aggregerad nationell antibiotikaanvändning och fördelat över djurslag baserat på typisk användning för olika djurslag [127].

Tabell 8. Klimat och miljöpåverkan per kg/liter livsmedel.

	Klimat-påverkan	Åkermarks-användning	Biologisk mångfald	Användning av bekämpningsmedel	Blåvatten-användning	Ammoniak-utsläpp	Tillförsel av nytt kväve	Tillförsel av nytt fosfor	Antibiotika-användning	Djur-välfärd
Nöt- och lammkött	31	30	5,8E-12	1,3	0,2	0,2	0,6	0,02	22	0,6
Fläskkött	5,7	15	1,7E-12	1,6	0,3	0,1	0,2	0,02	58	4,0
Charkprodukter	6,7	15	1,8E-12	1,5	0,3	0,1	0,2	0,02	53	7,1
Matfågel	2,3	7,3	1,3E-12	0,8	0,0	0,0	0,1	0,01	25	80
Fisk & skaldjur	7,3	3,6	8,5E-13	0,0	0,0	0,0	0,1	0,01	51	72
Växtbaserade proteinprodukter	1,2	4,7	1,8E-12	0,8	0,3	0,0	0,1	0,01	0,0	0,1
Ägg	1,3	4,9	3,6E-13	0,4	0,0	0,0	0,1	0,01	0,2	8,6
Ost	6,2	8,9	9,5E-13	0,3	0,0	0,0	0,1	0,01	12	0,1
Bröd - icke nyckelhålmärkt	1,2	2,6	2,4E-13	0,3	0,0	0,0	0,0	0,01	0,0	0,0
Bröd - nyckelhålmärkt	1,3	2,6	4,1E-13	0,3	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Mjöl	1,0	2,9	2,1E-13	0,3	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Müsli och flingor - icke nyckelhålmärkt	2,5	4,0	9,9E-13	1,9	0,2	0,0	0,0	0,01	0,1	0,0
Müsli och flingor - nyckelhålmärkt	1,9	4,8	9,2E-13	1,4	0,1	0,0	0,0	0,01	0,0	0,0
Gryner - icke nyckelhålmärkt	1,1	3,1	1,9E-13	0,3	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Gryner - nyckelhålmärkt	1,2	5,2	1,2E-13	0,2	0,0	0,0	0,0	0,01	0,0	0,0
Pasta - icke nyckelhålmärkt	1,5	4,4	2,2E-12	0,3	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Pasta - nyckelhålmärkt	1,1	2,3	1,6E-13	0,2	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Potatis och ris	0,6	0,9	8,3E-14	0,2	0,0	0,0	0,0	0,00	0,2	0,0
Grönsaker och rotfrukter	0,8	0,2	6,0E-14	0,2	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Baljväxter	0,7	4,9	8,7E-13	0,8	0,1	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Frukt	0,8	0,6	2,2E-12	1,2	0,1	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Yoghurt och filmjök	1,2	1,7	1,6E-13	0,1	0,0	0,0	0,0	0,00	1,9	0,0
Gräddor, crème fraiche och gräddfil	3,1	4,7	4,6E-13	0,2	0,0	0,0	0,1	0,00	5,4	0,0
Mjölk	1,1	1,6	1,6E-13	0,1	0,0	0,0	0,0	0,00	1,8	0,0
Växtbaserade mejerialternativ	0,4	0,4	1,9E-13	0,2	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Sockersötade drycker	0,4	0,2	8,4E-14	0,1	0,1	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Sockerfria drycker	0,3	0,0	1,2E-14	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,6	0,4	8,1E-15	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Juice	1,4	1,2	5,8E-13	0,7	0,2	0,0	0,0	0,01	0,0	0,0
Kaffe, te och chokladpulver	8,4	11	1,0E-11	4,8	0,1	0,0	0,1	0,03	0,0	0,0
Mineralvatten	0,3	0,00	0,0E+00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
Konfektyr och choklad	2,1	5,6	1,9E-12	2,7	0,3	0,0	0,0	0,01	1,8	0,0
Chips och salta snacks	1,7	3,8	4,2E-13	0,6	0,1	0,0	0,1	0,02	0,2	0,0
Bakverk	2,4	4,7	7,9E-13	1,0	0,2	0,0	0,1	0,01	1,9	0,3
Nötter och fröer	1,8	7,2	2,5E-12	2,4	0,4	0,0	0,1	0,01	0,0	0,0
Smör	7,3	11	1,1E-12	0,4	0,0	0,0	0,1	0,01	13	0,1
Margarin	4,5	6,8	1,6E-12	0,6	0,1	0,0	0,1	0,01	3,6	0,0
Vegetabiliska oljor	2,8	9,9	3,1E-12	1,1	0,4	0,0	0,1	0,03	0,0	0,0

Bilaga 6. Effekter av åtta enskilda skatteförändringar: miljö, hälsa och privatekonomi

Utöver de tidigare nämnda skattepaketanalyserna undersökte vi också effekterna av åtta enskilda skatteförändringar. De belopp som står under respektive momssats är genomsnittliga priseffekter för hela livsmedelskategorin³¹.

Tabell 9. Åtta enskilda skatteförändringar.

Tomma celler innebär att ingen förändring görs utan att nuvarande skatt (12 procent moms) bibehålls. Prisförändringar inom parentes visar genomsnittlig prisförändring, och beror i praktiken på den specifika varans pris.

	6. Rött kött 25% moms	7. Chark- produkter 25% moms	8. Rött kött punktskatt	9. Chark- produkter punktskatt	10. Frukt och grönt** 0% moms	11. Fullkorns- produkter ** 0% moms	12. Socker- sötade drycker punktskatt	13. Söta och salta snacks** 25% moms
Nöt- och lammkött	25% moms (+15 kr/kg)		37 kr/kg					
Fläskkött	25% moms (+10 kr/kg)		6,4 kr/kg					
Chark-produkter	25% moms (+11 kr/kg)	25% moms (+11 kr/kg)	5,6 kr/kg*	5,6 kr/kg*				
Bröd - nyckelhål						0% moms (-5,5 kr/kg)		
Müsli och flingor - nyckelhål						0% moms (-6,6 kr/kg)		
Gryner - nyckelhål						0% moms (-2,1 kr/kg)		
Pasta - nyckelhål						0% moms (-3,6 kr/kg)		
Grönsaker och rotfrukter					0% moms (-4,8 kr/kg)			
Baljväxter					0% moms (-3,4 kr/kg)			
Frukt					0% moms (-3,8 kr/kg)			
Socker-sötade drycker							3,7 kr/l	
Konfektyr och choklad								25% moms (+14 kr/kg)
Chips och salta snacks								25% moms (+12 kr/kg)

*Punktskatten på charkprodukter är ett resultat av att skatt introduceras på nöt- och fläskkött. I vår data finner vi att charkprodukter i genomsnitt innehåller 4 procent nöt- och lammkött och 67 procent fläskkött. Skattenivån på charkprodukter är ett viktat genomsnitt för dessa andelar. **Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks.

Konsumtionsförändringar

Nedan beskrivs först vilka konsumtionsförändringar som uppskattas för de åtta enskilda skatteförändringarna, och därefter vilka effekter det har för hälsa, miljö och privatekonomi.

Tabellen nedan visar inte bara konsumtionsförändringar för den livsmedelskategori som beskattas, utan också de eventuella effekterna för andra livsmedelskategorier (så kallade korspriseteffekter).

Nedan visas först de konsumtionsförändringar som beräknats från fyra olika varianter av skattehöjningar på kött. Resultaten visar att en skattehöjning på rött kött (nr 6 – 9) medför en konsumtionsökning av matfågel, växtbaserade proteinprodukter och ägg, men också av mejeriprodukter, spannmålsprodukter, pasta och ris (det vill säga att dessa livsmedel är substitutionsprodukter till kött). Anledningen till att fläskkött ökar i variant nummer 8, trots att även fläskköttet beskattas är att denna skatt är baserad på klimatpåverkan och därmed är skattenivån mycket lägre på fläskkött, än för nöt- och lammkött (se [Tabell 8](#)).

Tabell 10. Utvalda konsumtionsförändringar från enskilda skatteförändringar (1).

I kg eller liter per person och år, samt procentuell förändring.

	6. Rött kött 25 % moms		7. Charkprodukter 25 % moms		8. Rött kött punktskatt		9. Charkprodukter punktskatt	
Nöt- och lammkött	-0,7 kg	-5,3 %	0,4 kg	3,3 %	-2,5 kg	-20 %	0,2 kg	1,6 %
Fläskkött	-0,7 kg	-5,3 %	0,3 kg	2,5 %	0,4 kg	3,0 %	0,2 kg	1,2 %
Charkprodukter	-2,0 kg	-11 %	-1,7 kg	-9,5 %	-0,8 kg	-4,6 %	-0,9 kg	-4,8 %
Matfågel	0,7 kg	3,4 %	0,1 kg	0,4 %	0,9 kg	4,3 %	0,0 kg	0,2 %
Fisk & skaldjur	-0,1 kg	-0,7 %	0,1 kg	0,7 %	0,0 kg	-0,4 %	0,0 kg	0,4 %
Växtbaserade proteinprodukter	0,2 kg	10 %	0,1 kg	5,4 %	0,2 kg	10 %	0,1 kg	2,7 %
Ägg	0,6 kg	5,0 %	0,3 kg	2,6 %	0,7 kg	6,1 %	0,1 kg	1,3 %
Ost	-0,5 kg	-2,8 %	0,2 kg	1,1 %	-0,8 kg	-4,1 %	0,1 kg	0,6 %
Spannmålsprodukter* – ej nyckelhål	3,2 kg	5,6 %	0,3 kg	0,5 %	3,2 kg	5,7 %	0,1 kg	0,2 %
Spannmålsprodukter* – nyckelhål	0,4 kg	3,1 %	0,0 kg	0,3 %	0,4 kg	3,5 %	0,0 kg	0,1 %
Mjöl	0,2 kg	3,0 %	0,0 kg	0,4 %	0,3 kg	3,6 %	0,0 kg	0,2 %
Potatis och ris	2,8 kg	4,5 %	0,3 kg	0,4 %	2,9 kg	4,8 %	0,1 kg	0,2 %
Grönsaker, rotfrukter, frukt och baljväxter	-6,4 kg	-5,0 %	-1,5 kg	-1,2 %	-6,5 kg	-5,1 %	-0,8 kg	-0,6 %
Mejeriprodukter	4,5 kg/l	4,7 %	0,6 kg/l	0,7 %	4,9 kg/l	5,2 %	0,3 kg/l	0,3 %
Växtbaserade mejerialternativ	0,2 kg/l	2,8 %	0,0 kg/l	0,3 %	0,2 kg/l	3,3 %	0,0 kg/l	0,1 %
Sockersötade drycker	-0,3 l	-0,5 %	-0,2 l	-0,3 %	-0,1 l	-0,1 %	-0,1 l	-0,2 %
Andra drycker	0,3 l	0,3 %	-0,2 l	-0,2 %	0,6 l	0,7 %	-0,1 l	-0,1 %
Konfektyr och choklad	0,1 kg	0,3 %	0,0 kg	-0,2 %	0,1 kg	0,7 %	0,0 kg	-0,1 %
Chips och salta snacks	0,1 kg	1,1 %	0,0 kg	-0,1 %	0,1 kg	1,5 %	0,0 kg	0,0 %
Bakverk	0,4 kg	1,9 %	0,0 kg	0,2 %	0,5 kg	2,4 %	0,0 kg	0,1 %
Nötter och fröer	0,1 kg	2,1 %	0,0 kg	0,2 %	0,1 kg	2,5 %	0,0 kg	0,1 %
Smör	0,1 kg	2,8 %	0,0 kg	0,3 %	0,1 kg	3,1 %	0,0 kg	0,1 %
Margarin	0,3 kg	2,5 %	0,0 kg	0,3 %	0,3 kg	2,7 %	0,0 kg	0,1 %
Vegetabiliska oljor	0,0 l	2,4 %	0,0 l	0,2 %	0,0 l	2,7 %	0,0 l	0,1 %

*Spannmålsprodukter inkluderar bröd, müsli och flingor, gryner och pasta.

Nedanstående tabell visar att borttagning av moms på frukt och grönsaker beräknas öka konsumtionen av dessa med 7,6 procent, och att noll-moms på nyckelhålmärkta produkter (bröd, müsli och flingor, gryner och pasta) ökar konsumtionen av dessa produkter med 7,4 procent.

Tabell 11. Utvalda konsumtionsförändringar från enskilda skatteförändringar (2).
I kg eller liter per person och år, samt procentuell förändring.

	10. Frukt och grönt* 0% moms		11. Fullkornsprodukter* 0% moms		12. Sockersötade drycker punktskatt		13. Söta och salta snacks* 25% moms	
Nöt- och lammkött	0,0 kg	-0,3 %	-0,2 kg	-1,7 %	0,0 kg	-0,3 %	0,0 kg	-0,1 %
Fläskkött	-0,2 kg	-1,8 %	-0,2 kg	-1,8 %	0,1 kg	0,4 %	0,1 kg	0,7 %
Charkprodukter	0,1 kg	0,4 %	-0,3 kg	-1,6 %	-0,1 kg	-0,5 %	-0,1 kg	-0,6 %
Matfågel	-0,1 kg	-0,3 %	-0,4 kg	-1,7 %	0,0 kg	-0,2 %	0,0 kg	-0,1 %
Fisk & skaldjur	-0,1 kg	-0,9 %	-0,1kg	-1,7 %	0,0 kg	0,0 %	0,0 kg	0,2 %
Växtbaserade proteinprodukter	0,0 kg	-0,6 %	0,0 kg	-1,6 %	0,0 kg	-0,1 %	0,0 kg	0,0 %
Ägg	0,0 kg	-0,3 %	-0,2 kg	-1,6 %	0,0 kg	-0,2 %	0,0 kg	-0,1 %
Ost	0,1 kg	0,6 %	-0,3 kg	-1,6 %	-0,1 kg	-0,7 %	-0,1 kg	-0,7 %
Spannmålsprodukter** - ej nyckelhål	-0,1 kg	-0,2 %	4,8 kg	8,5 %	1,2 kg	2,1 %	-0,6 kg	-1,1 %
Spannmålsprodukter** - nyckelhål	-0,1 kg	-0,6 %	0,9 kg	7,4 %	0,1 kg	0,6 %	0,0 kg	-0,2 %
Mjöl	-0,1 kg	-1,3 %	-0,4 kg	-5,6 %	0,0 kg	0,4 %	0,0 kg	0,3 %
Potatis och ris	-0,4 kg	-0,6 %	5,4 kg	8,9 %	0,9 kg	1,4 %	-0,3 kg	-0,5 %
Grönsaker, rotfrukter, frukt och baljväxter	9,6 kg	7,6 %	-0,5 kg	-0,4 %	1,9 kg	1,5 %	-0,8 kg	-0,6 %
Mejeriprodukter	0,1 kg/l	0,1 %	-1,3 kg/l	-1,4 %	1,3 kg/l	1,3 %	0,6 kg/l	0,7 %
Växtbaserade mejerialternativ	0,0 kg/l	-0,6 %	-0,1 kg/l	-1,7 %	0,0 kg/l	0,3 %	0,0 kg/l	0,3 %
Sockersötade drycker	-1,5 l	-2,5 %	-1,2 l	-2,0 %	-11,2 l	-19 %	0,1 l	0,1 %
Andra drycker	-1,5 l	-1,8 %	-1,6 l	-1,8 %	-0,6 l	-0,7 %	0,0 l	0,0 %
Konfektyr och choklad	-0,2 kg	-1,3 %	-0,1 kg	-0,5 %	0,1 kg	0,7 %	-1,1 kg	-7,1 %
Chips och salta snacks	-0,1 kg	-1,2 %	-0,1 kg	-1,2 %	0,0 kg	0,6 %	-0,3 kg	-6,1 %
Bakverk	-0,4 kg	-1,7 %	-0,3 kg	-1,4 %	0,2 kg	0,8 %	1,6 kg	8,0 %
Nötter och fröer	0,0 kg	-1,1 %	-0,1 kg	-1,6 %	0,0 kg	0,2 %	0,2 kg	5,8 %
Smör	0,1 kg	2,1 %	0,0 kg	-1,5 %	0,1 kg	2,4 %	0,0 kg	0,8 %
Margarin	0,6 kg	5,8 %	-0,1 kg	-1,2 %	0,6 kg	5,4 %	0,1 kg	1,3 %
Vegetabiliska oljor	0,0 l	0,9 %	0,0 l	-1,6 %	0,0 l	1,4 %	0,0 l	0,5 %

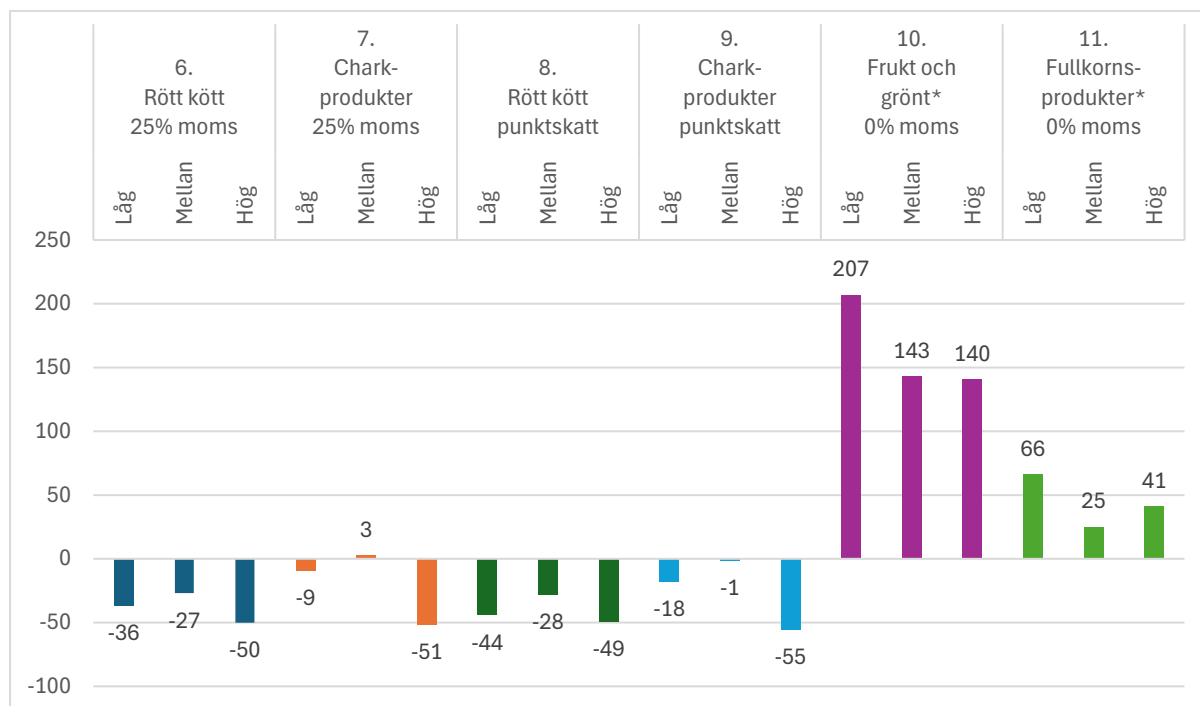
*Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks. **Spannmålsprodukter inkluderar bröd, müsli och flingor, gryner och pasta.

Hälsoeffekter

Borttagande av moms på frukt och grönsaker (nr 10) är den enskilda skatteförändring som ger klart störst hälso nytta. När det gäller att enbart beskatta rött kött (nr 6 - 9) indikerar resultaten att det totalt sett är negativt ur hälsosynpunkt. Även om den minskade konsumtionen av rött kött som enskild förändring är positiv ur hälsosynpunkt, så blir totaleffekten negativ på grund av de förändringar av andra livsmedelskategorier som uppstår (korspriset effekter). En sådan förändring är att minskad köttkonsumtion är förknippad med lägre konsumtion av grönsaker (se [Tabell 9](#)).

Figur 11. Antal förtida dödsfall (före 70 års ålder) som skulle förhindras av mer hälsosamma matvanor.

Baserat på konsumtionsförändringar i tabell 9 och 10. Noll motsvarar dagens matvanor. Negativa siffror betyder fler förtida dödsfall som följd av mindre hälsosamma matvanor.

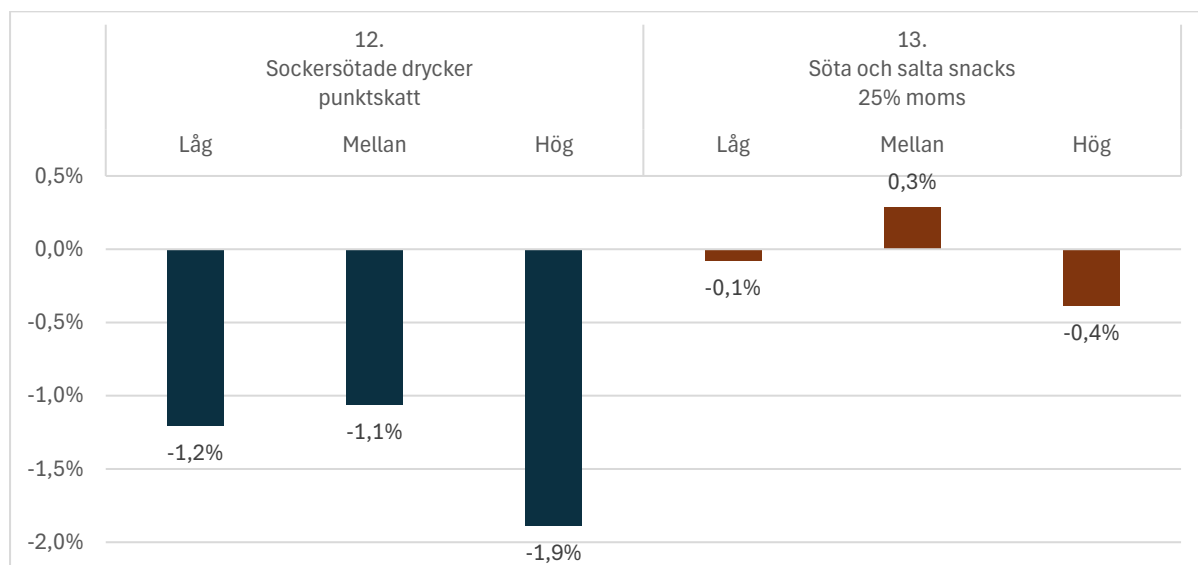

* *Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks.*

När det gäller punktskatt på sockersötad dryck (nr 12) och höjd moms på söta och salta snacks (nr 13) så fångas hälsoeffekterna inte på ett bra sätt av den WHO-modell som använts för ovanstående analys (se [Metod för hälsoanalys](#)). Av denna anledning har energiintaget från energitäta och näringsfattiga livsmedel beräknats för dessa två alternativ.

Figur 12. Minskat energiintag från energitäta och näringsfattiga livsmedel.

För låg-, mellan- och höginkomsttagare. Energitäta och näringsfattiga livsmedel inkluderar sockersötade drycker, konfektyr och choklad, chips och salta snacks, samt bakverk.

Tidigare visades att en punktskatt på sockersötad dryck förväntas minska efterfrågan med 19 procent (Tabell 10), och i ovanstående figur framgår att det totala energiintaget från alla energitäta och näringsfattiga livsmedel minskar här med mellan 1,2 - 1,9 procent.

För ökad momssats på söta och salta snacks (konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks) ses en minskad efterfrågan av dessa varor med 7,1 procent (-1,1 kg per person och år) respektive 6,1 procent (-0,3 kg per person och år), se Tabell 10. Samtidigt indikerar resultaten att konsumtionen av bakverk, som inte beskattas i det här alternativet, ökar med 8 procent (+1,6 kg per person och år). Dessa effekter tar ut varandra och ingen minskning av energiintaget uppnås. I kategorin bakverk ingår bullar, kakor, tårter osv. vilka enligt dessa beräkningar indikerar att bakverk är substitut till söta och salta snacks. Detta visar vikten av att ta hänsyn till substitutvaror vid design av skattepaket för att uppnå ett minskat energiintag.

Miljöeffekter

Klimatpåverkan minskar för de alternativ som innebär skatthöjning på allt rött kött (nr 6 och 8), medan den ökar något för de varianter där enbart charkprodukter beskattas (nr 7 och 9). Detta beror på att charkprodukter i viss mån ersätts med nö- och lammkött. Alla varianter av beskattning av kött (nr 6 – 9) har positiva effekter på alla andra hållbarhetsindikatorer, förutom för djurvälstånd vilket hänger samman med att rött kött delvis ersätts av matfågel.

Figur 13. Miljö- och klimatpåverkan från åtta enskilda skatteförändringar. I procent jämfört med nuvarande konsumtion.

* Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks.

Privatekonomiska effekter för låg-, mellan- och höginkomsttagare

De enskilda skatteförändringarna ger generellt sett små förändringar i livsmedelsutgifter. Den största påverkan ger punktskatt på rött kött (nr 8). Här får i genomsnitt konsumenten ökade livsmedelsutgifter på 33 kronor per månad. Denna skatt visar även på en regressiv effekt (se [Figur 13](#)), vilket följer samma mönster som andra skatteförändringar där skatterna ökar.

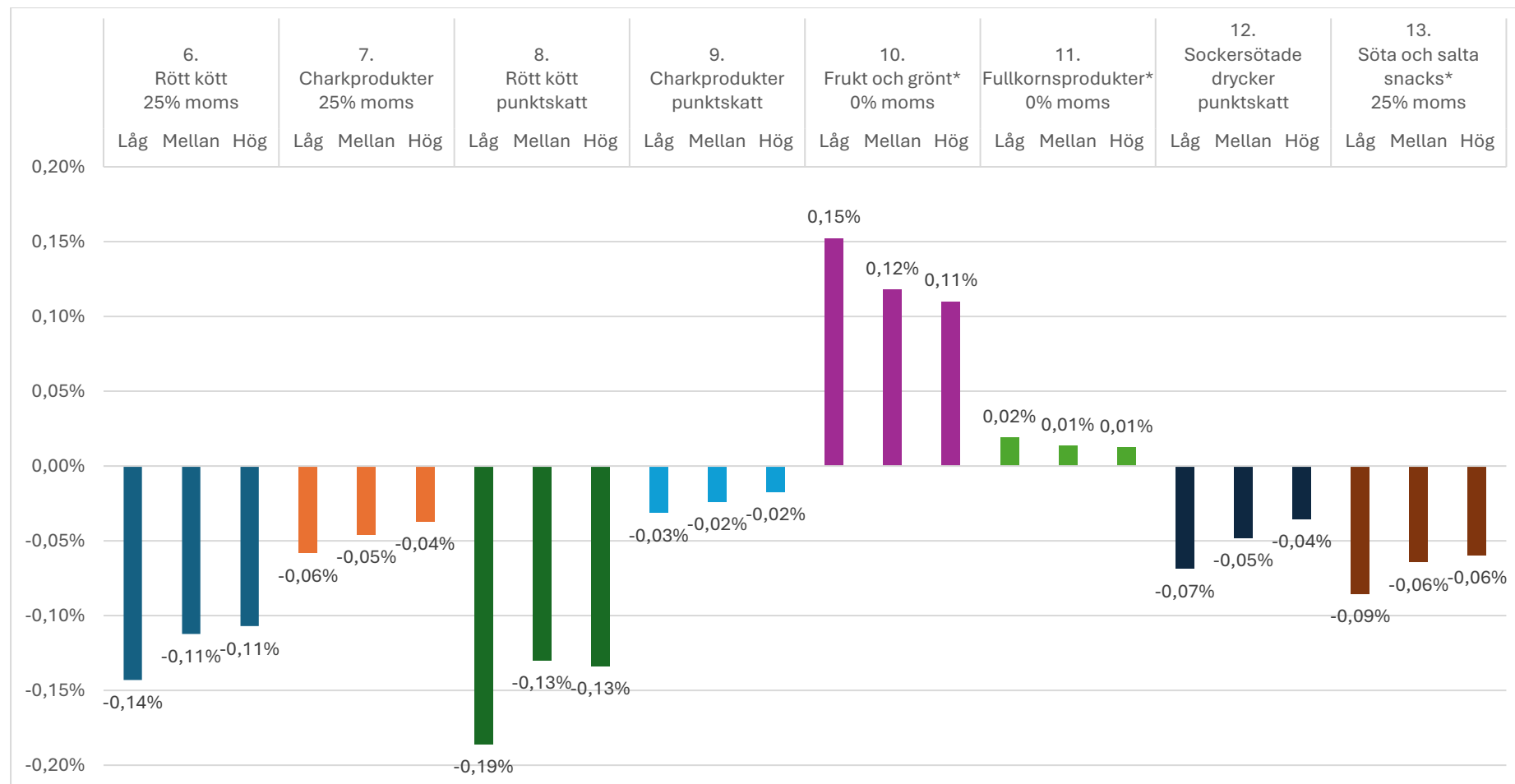
Borttagning av moms på frukt och grönt ger minskade livsmedelsutgifter med i snitt 28 kronor per månad. Här gynnas också låginkomsttagare i större utsträckning än höginkomsttagare, det vill säga en progressiv effekt.

Tabell 12. Förändring av livsmedelsutgifter för låg, mellan och höginkomsttagare. Kronor per person och månad.

	Disponibel inkomst	6. Rött kött 25% moms	7. Charkprodukter 25% moms	8. Rött kött punktskatt	9. Charkprodukter Punktskatt	10. Frukt och grönt* 0% moms	11. Fullkornsprodukter* 0% moms	12. Socker-sötade drycker Punktskatt	13. Söta och salta snacks* 25% moms
Låg	17 050 kr	+24 kr	+10 kr	+32 kr	+5 kr	-26 kr	-3 kr	+12 kr	+15 kr
Mellan	23 083 kr	+26 kr	+11 kr	+30 kr	+5 kr	-27 kr	-3 kr	+11 kr	+15 kr
Hög	27 396 kr	+29 kr	+10 kr	+37 kr	+5 kr	-30 kr	-3 kr	+10 kr	+16 kr

*Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks.

Figur 14. Förändring av livsmedelsutgifter i förhållande till disponibel inkomst
Redovisas separat för låg-, mellan- och höginkomsttagare.

* Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta. Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks.

Bilaga 7. Fullständig förteckning över konsumtionsförändringar

Förändrad efterfrågan för fem skattepaket, i kg/liter och procent

	1. Klimatskatter								2. Hälsoskatter och sänkt moms							
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt		Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	-2,2	-19%	-2,3	-21%	-3,0	-20%	-2,5	-20%	-0,5	-4,4%	-0,6	-5,7%	-1,5	-10%	-0,9	-6,7%
Fläskkött	1,2	9,2%	0,4	3,2%	0,7	6,1%	0,8	6,2%	-0,4	-3,4%	-0,5	-3,3%	-1,3	-12%	-0,7	-6,3%
Charkprodukter	-1,0	-5,5%	-0,9	-4,5%	-0,3	-2,1%	-0,7	-4,0%	-2,2	-12%	-2,3	-12%	-1,9	-11%	-2,1	-12%
Matfågel	1,5	6,9%	1,3	6,7%	1,8	7,7%	1,5	7,1%	-0,5	-2,0%	0,1	0,3%	0,3	1,5%	0,0	-0,1%
Fisk & skaldjur	-0,4	-4,4%	-0,3	-3,5%	0,0	0,3%	-0,2	-2,6%	0,4	5,3%	0,4	5,7%	0,2	2,8%	0,4	4,6%
Växtbaserade proteinprodukter	0,2	11%	0,1	4,1%	0,3	18%	0,2	11%	0,1	7,3%	0,1	5,5%	0,2	10%	0,1	7,6%
Ägg	1,1	10%	1,9	15%	0,7	6,6%	1,2	10%	-0,4	-3,5%	0,1	0,6%	0,3	2,7%	0,0	0,0%
Ost	-1,8	-10%	-1,6	-9,0%	-2,0	-10%	-1,8	-10%	-0,5	-2,5%	-0,6	-3,4%	-1,1	-5,6%	-0,7	-3,9%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	3,2	7,5%	3,6	8,1%	3,8	8,5%	3,5	8,0%	4,4	10%	5,6	13%	8,7	19%	6,2	14%
Bröd - nyckelhålsmärkt	0,6	5,3%	0,5	5,4%	0,4	4,3%	0,5	5,0%	1,6	14%	0,7	7,3%	0,7	6,9%	1,0	10%
Mjöl	0,4	5,2%	0,4	5,8%	0,3	4,6%	0,4	5,2%	-0,2	-2,3%	-0,4	-5,0%	-0,2	-3,5%	-0,3	-3,6%
Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	0,1	4,8%	0,1	5,5%	0,1	4,8%	0,1	5,0%	0,0	-1,9%	0,0	2,1%	0,1	5,5%	0,0	1,9%
Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	0,0	4,6%	0,0	4,4%	0,0	3,5%	0,0	4,2%	0,1	12%	0,0	5,8%	0,0	9,3%	0,0	9,0%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	2,7%	0,0	3,1%	0,0	2,0%	0,0	2,6%	0,0	-2,5%	0,0	2,1%	0,0	-2,9%	0,0	-1,1%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,1	3,7%	0,0	3,8%	0,0	2,4%	0,0	3,3%	0,1	7,3%	0,1	4,1%	0,1	7,6%	0,1	6,3%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	0,5	4,5%	0,4	4,0%	0,4	3,8%	0,4	4,1%	0,3	3,1%	0,2	1,9%	0,6	5,4%	0,4	3,5%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,0	6,5%	0,0	4,6%	0,0	3,7%	0,0	4,9%	0,0	19%	0,1	23%	0,0	12%	0,0	18%
Potatis och ris	3,7	6,0%	4,1	6,7%	3,7	6,2%	3,8	6,3%	7,0	11%	4,3	7,1%	10,1	17%	7,2	12%
Grönsaker och rotfrukter	-7,2	-11%	-6,7	-10%	-5,6	-9,0%	-6,5	-10%	4,7	7,1%	3,1	4,9%	2,7	4,3%	3,5	5,4%
Baljväxter	0,1	2,3%	0,1	2,2%	0,0	1,4%	0,1	2,0%	0,0	-0,7%	0,0	-0,3%	0,0	-1,1%	0,0	-0,7%
Frukt	-5,7	-10%	-5,7	-10%	-5,5	-8,9%	-5,6	-9,4%	3,8	6,6%	2,9	4,9%	2,8	4,5%	3,2	5,3%
Yoghurt och filmjök	0,8	3,4%	0,8	3,4%	2,2	8,0%	1,3	4,9%	0,7	2,9%	1,0	4,1%	2,1	7,6%	1,3	4,9%
Grädde, crème fraiche och gräddfil	0,2	2,5%	0,2	2,6%	0,2	3,6%	0,2	2,9%	0,1	2,1%	0,2	2,9%	0,3	4,1%	0,2	3,0%
Mjök	2,1	3,2%	0,2	0,3%	1,0	1,7%	1,1	1,7%	2,2	3,4%	2,7	4,2%	4,1	6,8%	3,0	4,8%
Växtbaserade mejerialternativ	0,2	2,5%	0,2	4,3%	0,3	4,7%	0,2	3,9%	0,0	0,2%	0,1	1,1%	0,1	1,2%	0,0	0,8%
Sockersötade drycker	0,7	1,1%	1,0	1,7%	-0,1	-0,2%	0,5	0,9%	-15,2	-24%	-13,2	-22%	-12,1	-23%	-13,5	-23%
Sockerfria drycker	0,7	1,7%	0,8	1,8%	-0,3	-0,7%	0,4	0,9%	-1,2	-3,0%	-1,3	-2,9%	-4,6	-10%	-2,4	-5,2%
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,5	4,3%	0,5	4,4%	0,3	3,1%	0,4	3,9%	0,3	2,8%	0,0	0,4%	-0,3	-3,0%	0,0	0,0%
Juice	0,4	2,4%	0,4	2,9%	0,1	0,6%	0,3	2,0%	0,1	0,5%	0,0	0,2%	-1,2	-7,5%	-0,4	-2,2%
Kaffe, te och chokladpulver	0,1	0,6%	0,1	1,3%	0,0	-0,3%	0,1	0,6%	-0,3	-3,3%	-0,4	-4,1%	-0,5	-5,3%	-0,4	-4,3%
Mineralvatten	0,3	7,0%	0,3	6,9%	0,3	5,0%	0,3	6,3%	0,0	0,0%	0,2	5,2%	0,4	7,8%	0,2	4,3%
Konfektyr och choklad	0,4	2,5%	0,5	2,9%	0,1	0,8%	0,3	2,1%	-1,2	-7,7%	-1,3	-8,0%	-1,4	-8,1%	-1,3	-7,9%
Chips och salta snacks	0,2	3,7%	0,2	3,6%	0,1	1,3%	0,2	2,9%	-0,3	-4,8%	-0,2	-4,1%	-0,3	-4,9%	-0,3	-4,6%
Bakverk	1,0	4,5%	1,0	5,0%	0,6	3,0%	0,9	4,2%	-0,8	-3,7%	-0,5	-2,5%	-0,7	-3,6%	-0,7	-3,3%
Nötter och fröer	0,1	3,7%	0,2	4,9%	0,1	3,0%	0,1	3,9%	0,1	4,0%	0,3	9,2%	0,0	0,0%	0,1	4,4%
Smör	-0,1	-4,0%	-0,1	-3,7%	0,0	0,4%	-0,1	-2,4%	0,1	4,5%	0,1	5,1%	0,3	10%	0,2	6,6%
Margarin	-0,8	-8,3%	-0,8	-7,1%	0,4	4,3%	-0,4	-3,7%	1,1	11%	1,2	11%	2,3	23%	1,5	15%
Vegetabiliska oljor	0,2	12%	0,2	12%	0,1	8,4%	0,2	11%	0,1	2,7%	0,0	2,8%	0,1	5,3%	0,1	3,6%

	3. Matskatteväxling med sänkt moms								4. Matskatteväxling med återföring							
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt		Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	-2,1	-18%	-2,1	-20%	-2,9	-19%	-2,4	-19%	-2,4	-20%	-2,5	-23%	-3,3	-22%	-2,7	-22%
Fläskkött	0,2	1,5%	-0,3	-1,9%	-0,2	-1,7%	-0,1	-0,7%	0,5	4,3%	0,1	0,6%	0,0	0,2%	0,2	1,7%
Charkprodukter	-1,2	-6,4%	-1,1	-5,6%	-0,8	-4,6%	-1,0	-5,5%	-1,5	-7,8%	-1,1	-5,8%	-0,9	-5,5%	-1,2	-6,3%
Matfågel	0,2	0,8%	0,3	1,3%	0,4	1,6%	0,3	1,2%	0,4	2,0%	0,4	2,4%	0,6	2,7%	0,5	2,3%
Fisk & skaldjur	-0,3	-4,1%	-0,2	-3,2%	-0,1	-1,6%	-0,2	-3,0%	-0,3	-3,3%	-0,2	-2,4%	-0,1	-0,9%	-0,2	-2,2%
Växtbaserade proteinprodukter	0,1	4,9%	0,0	1,7%	0,2	12%	0,1	6,3%	0,1	7,0%	0,0	2,3%	0,3	16%	0,1	8,4%
Ägg	0,1	1,3%	0,9	7,3%	-0,1	-0,7%	0,3	2,6%	0,3	2,3%	1,2	9,2%	0,0	0,1%	0,5	3,9%
Ost	-0,8	-4,7%	-0,8	-4,3%	-1,2	-6,3%	-1,0	-5,1%	-1,0	-5,7%	-1,0	-5,3%	-1,5	-7,7%	-1,2	-6,2%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	6,2	14%	7,4	17%	10,6	24%	8,0	18%	5,8	13%	6,8	15%	9,5	21%	7,3	17%
Bröd - nyckelhålsmärkt	1,7	16%	0,8	8,3%	0,8	7,8%	1,1	11%	1,8	17%	0,9	9,1%	0,8	7,9%	1,2	11%
Mjöl	-0,2	-2,2%	-0,4	-5,1%	-0,3	-3,7%	-0,3	-3,7%	0,0	-0,6%	-0,3	-3,5%	-0,2	-2,4%	-0,2	-2,2%
Müsti och flingor - icke nyckelhålsmärkt	0,0	-1,4%	0,0	2,7%	0,1	5,9%	0,0	2,4%	0,0	-0,1%	0,1	3,9%	0,1	6,6%	0,1	3,5%
Müsti och flingor - nyckelhålsmärkt	0,1	12%	0,0	6,1%	0,0	9,2%	0,0	9,2%	0,1	14%	0,0	7,3%	0,1	10%	0,1	11%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	-2,1%	0,0	2,7%	0,0	-2,8%	0,0	-0,7%	0,0	-1,6%	0,0	3,0%	0,0	-2,7%	0,0	-0,5%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,1	7,7%	0,1	4,7%	0,1	7,8%	0,1	6,7%	0,1	8,8%	0,1	5,4%	0,1	8,1%	0,1	7,4%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	0,4	3,8%	0,3	3,0%	0,6	6,1%	0,4	4,3%	0,5	4,9%	0,4	3,5%	0,7	6,4%	0,5	4,9%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,0	18%	0,1	23%	0,0	12%	0,0	18%	0,0	22%	0,1	25%	0,0	13%	0,0	20%
Potatis och ris	8,4	14%	5,5	9,0%	11,2	19%	8,4	14%	8,6	14%	5,6	9,2%	10,9	18%	8,4	14%
Grönsaker och rotfrukter	3,9	6,0%	2,9	4,5%	2,1	3,4%	3,0	4,6%	2,7	4,2%	1,9	3,0%	1,9	3,1%	2,2	3,4%
Baljväxter	0,0	-0,4%	0,0	0,5%	0,0	-1,0%	0,0	-0,3%	0,0	0,2%	0,0	0,7%	0,0	-0,9%	0,0	0,0%
Frukt	3,2	5,5%	2,6	4,4%	2,2	3,5%	2,7	4,5%	2,4	4,0%	1,9	3,2%	2,0	3,3%	2,1	3,5%
Yoghurt och filmjök	0,6	2,4%	0,9	3,4%	1,9	7,1%	1,1	4,3%	1,2	5,1%	1,6	6,1%	2,8	10%	1,9	7,2%
Grädde, crème fraiche och gräddfil	0,1	1,7%	0,2	2,7%	0,3	4,1%	0,2	2,8%	0,3	4,0%	0,3	4,6%	0,4	5,7%	0,3	4,8%
Mjök	1,9	2,9%	2,4	3,7%	3,9	6,5%	2,7	4,4%	3,6	5,5%	3,9	6,2%	5,4	9,0%	4,3	6,9%
Växtbaserade mejerialternativ	0,0	0,1%	0,1	1,1%	0,0	0,7%	0,0	0,7%	0,1	1,7%	0,1	2,6%	0,1	2,4%	0,1	2,2%
Sockersötade drycker	-16,1	-26%	-13,8	-23%	-12,0	-23%	-13,9	-24%	-15,5	-25%	-13,2	-22%	-12,3	-24%	-13,7	-24%
Sockerfria drycker	-1,5	-3,7%	-1,6	-3,5%	-4,4	-9,3%	-2,5	-5,5%	-1,0	-2,5%	-1,1	-2,3%	-4,7	-10%	-2,3	-4,9%
Öt (0 - 3,5% alkohol)	0,2	2,0%	0,0	-0,2%	-0,4	-3,5%	-0,1	-0,6%	0,5	4,1%	0,2	1,6%	-0,3	-2,4%	0,1	1,1%
Juice	0,0	0,1%	0,0	0,0%	-1,2	-7,4%	-0,4	-2,4%	0,2	1,4%	0,2	1,3%	-1,2	-7,4%	-0,3	-1,6%
Kaffe, te och chokladpulver	-0,4	-3,7%	-0,5	-4,4%	-0,5	-5,0%	-0,4	-4,4%	-0,3	-3,2%	-0,4	-3,7%	-0,5	-5,6%	-0,4	-4,2%
Mineralvatten	-0,1	-1,3%	0,2	4,0%	0,4	6,7%	0,2	3,1%	0,1	2,1%	0,3	7,0%	0,5	9,0%	0,3	6,1%
Konfektyr och choklad	0,0	0,2%	0,2	1,0%	-0,5	-2,9%	-0,1	-0,6%	-1,1	-7,2%	-1,2	-7,3%	-1,4	-8,1%	-1,2	-7,5%
Chips och salta snacks	0,0	-0,2%	0,0	0,7%	-0,1	-2,6%	0,0	-0,7%	-0,2	-3,8%	-0,2	-3,1%	-0,3	-4,7%	-0,2	-3,9%
Bakverk	0,0	-0,1%	0,2	0,8%	-0,4	-2,1%	-0,1	-0,5%	-0,6	-2,6%	-0,3	-1,3%	-0,6	-3,1%	-0,5	-2,3%
Nötter och fröer	0,0	-0,5%	0,0	0,6%	-0,1	-1,5%	0,0	-0,5%	0,2	5,5%	0,3	11%	0,0	0,7%	0,2	5,7%
Smör	0,1	3,7%	0,1	4,4%	0,2	7,9%	0,2	5,4%	0,1	5,7%	0,2	6,3%	0,4	12%	0,2	8,0%
Margarin	0,9	8,9%	1,0	9,4%	1,9	19%	1,3	12%	1,1	11%	1,2	11%	2,6	26%	1,6	16%
Vegetabiliska oljor	0,0	2,3%	0,0	2,6%	0,1	3,8%	0,1	2,9%	0,1	3,8%	0,1	4,1%	0,1	6,5%	0,1	4,8%

5. Halvvägs till konsumtionsmålen								
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	-0,8	-7,1%	-1,0	-9,1%	-2,7	-18%	-1,5	-11%
Fläskkött	-0,1	-1,0%	0,6	4,1%	-2,0	-19%	-0,5	-5,2%
Charkprodukter	-4,2	-22%	-4,6	-24%	-3,5	-21%	-4,1	-23%
Matfågel	-4,4	-20%	-2,5	-13%	-4,3	-19%	-3,7	-17%
Fisk & skaldjur	1,1	13%	0,9	13%	0,3	3,2%	0,7	10%
Växtbaserade proteinprodukter	0,2	11%	0,1	6,4%	0,3	17%	0,2	11%
Ägg	-0,6	-5,3%	0,1	0,8%	0,5	4,8%	0,0	0,1%
Ost	-1,2	-6,6%	-1,4	-7,8%	-2,4	-12%	-1,7	-8,9%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	17	39%	21	47%	29	64%	22	50%
Bröd - nyckelhålsmärkt	7,2	67%	3,2	32%	2,7	26%	4,4	42%
Mjöl	-0,9	-11%	-2,0	-26%	-1,3	-18%	-1,4	-18%
Müsti och flingor - icke nyckelhålsmärkt	-0,1	-9,0%	0,1	7,2%	0,4	20%	0,1	6,1%
Müsti och flingor - nyckelhålsmärkt	0,3	58%	0,1	27%	0,2	42%	0,2	42%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	-8,4%	0,0	11%	0,0	-12%	0,0	-2,9%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,5	36%	0,3	20%	0,4	35%	0,4	30%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	1,5	15%	0,8	8,3%	2,2	21%	1,5	15%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,2	91%	0,2	110%	0,1	55%	0,2	85%
Potatis och ris	31	50%	16	27%	38	64%	28	47%
Grönsaker och rotfrukter	19	30%	14	22%	11	18%	15	23%
Baljväxter	0,0	-0,1%	0,0	0,9%	-0,1	-3,4%	0,0	-0,9%
Frukt	16	27%	13	22%	11	19%	13	23%
Yoghurt och filmjök	2,5	10%	3,3	13%	5,0	18%	3,6	14%
Gräddor, crème fraîche och gräddfil	0,5	7,7%	0,6	10%	0,6	9,3%	0,6	8,9%
Mjök	7,7	12%	8,8	14%	9,7	16%	8,7	14%
Växtbaserade mejerialternativ	0,1	1,8%	0,2	4,2%	0,1	2,1%	0,1	2,7%
Sockersötade drycker	-17	-27%	-14	-23%	-19	-37%	-17	-29%
Sockerfria drycker	-2,7	-6,6%	-2,4	-5,3%	-11	-23%	-5,4	-12%
Öt (0 - 3,5% alkohol)	0,2	1,8%	0,1	1,2%	-0,9	-8,3%	-0,2	-1,7%
Juice	-0,3	-2,0%	-0,1	-0,4%	-2,8	-17%	-1,0	-6,3%
Kaffe, te och chokladpulver	-0,8	-7,6%	-0,7	-6,3%	-1,5	-16%	-1,0	-10%
Mineralvatten	0,1	2,0%	0,3	7,7%	0,2	4,2%	0,2	4,6%
Konfektyr och choklad	-5,8	-37%	-6,5	-41%	-5,2	-31%	-5,8	-36%
Chips och salta snacks	-1,2	-23%	-1,2	-22%	-1,0	-18%	-1,2	-21%
Bakverk	-4,3	-19%	-3,0	-15%	-2,7	-14%	-3,3	-16%
Nötter och fröer	0,6	21%	1,4	43%	0,0	1,5%	0,7	22%
Smör	0,3	13%	0,4	14%	1,0	32%	0,5	19%
Margarin	2,7	27%	2,9	27%	7,4	74%	4,4	43%
Vegetabiliska oljor	0,2	8,0%	0,1	8,3%	0,3	16%	0,2	11%

Förändrad efterfrågan för 8 enskilda skatteförändringar, i kg/liter och procent

	6. Rött kött 25% moms								7. Charkprodukter 25% moms							
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt		Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	-0,4	-3,6%	-0,5	-4,9%	-1,1	-7,0%	-0,7	-5,3%	0,3	2,9%	0,5	4,4%	0,4	2,8%	0,4	3,3%
Fläskkött	-0,4	-3,4%	-0,7	-5,0%	-0,8	-7,8%	-0,7	-5,3%	0,3	2,6%	0,3	1,9%	0,3	3,2%	0,3	2,5%
Charkprodukter	-2,1	-11%	-2,1	-11%	-1,8	-11%	-2,0	-11%	-1,7	-9,1%	-1,7	-9,1%	-1,7	-10%	-1,7	-9,5%
Matfågel	0,7	3,0%	0,6	3,3%	0,9	4,0%	0,7	3,4%	0,1	0,6%	-0,2	-1,3%	0,4	1,6%	0,1	0,4%
Fisk & skaldjur	0,0	-0,5%	-0,1	-0,9%	-0,1	-0,8%	-0,1	-0,7%	0,1	1,7%	0,1	1,9%	-0,1	-1,2%	0,1	0,7%
Växtbaserade proteinprodukter	0,2	10%	0,1	7,5%	0,2	13%	0,2	10%	0,1	6,8%	0,1	5,0%	0,1	4,0%	0,1	5,4%
Ägg	0,1	1,3%	0,9	7,0%	0,7	6,5%	0,6	5,0%	0,1	0,7%	0,5	3,6%	0,4	3,4%	0,3	2,6%
Ost	-0,3	-1,8%	-0,4	-2,3%	-0,8	-4,2%	-0,5	-2,8%	0,3	1,4%	0,2	1,1%	0,2	1,0%	0,2	1,1%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	2,2	5,1%	2,6	5,8%	3,7	8,3%	2,8	6,4%	0,1	0,3%	0,3	0,6%	0,4	0,8%	0,3	0,6%
Bröd - nyckelhålsmärkt	0,3	3,1%	0,3	3,3%	0,4	3,6%	0,3	3,3%	0,0	0,2%	0,0	0,3%	0,0	0,2%	0,0	0,3%
Mjöl	0,2	2,8%	0,2	3,2%	0,2	3,1%	0,2	3,0%	0,0	0,3%	0,0	0,5%	0,0	0,3%	0,0	0,4%
Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	0,0	2,7%	0,1	3,3%	0,1	3,7%	0,1	3,2%	0,0	0,2%	0,0	0,4%	0,0	0,3%	0,0	0,3%
Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	0,0	2,5%	0,0	2,5%	0,0	2,5%	0,0	2,5%	0,0	0,2%	0,0	0,2%	0,0	0,2%	0,0	0,2%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	1,5%	0,0	1,8%	0,0	1,6%	0,0	1,6%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,0	2,0%	0,0	2,2%	0,0	1,9%	0,0	2,0%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	0,3	2,6%	0,2	2,4%	0,3	3,1%	0,3	2,7%	0,0	0,1%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,1%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,0	3,3%	0,0	2,5%	0,0	2,4%	0,0	2,7%	0,0	0,6%	0,0	0,3%	0,0	0,2%	0,0	0,3%
Potatis och ris	2,3	3,8%	2,7	4,4%	3,3	5,4%	2,8	4,5%	0,2	0,3%	0,3	0,5%	0,3	0,5%	0,3	0,4%
Grönsaker och rotfrukter	-3,5	-5,3%	-3,6	-5,6%	-3,2	-5,2%	-3,4	-5,4%	-0,8	-1,2%	-0,8	-1,3%	-0,9	-1,4%	-0,8	-1,3%
Baljväxter	0,0	1,3%	0,0	1,3%	0,0	1,2%	0,0	1,3%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%
Frukt	-2,7	-4,7%	-3,1	-5,1%	-3,2	-5,1%	-3,0	-5,0%	-0,6	-1,1%	-0,7	-1,2%	-0,8	-1,3%	-0,7	-1,2%
Yoghurt och filmjök	0,8	3,2%	1,0	3,8%	2,2	8,0%	1,3	5,1%	0,1	0,3%	0,1	0,6%	0,4	1,4%	0,2	0,8%
Grädde, crème fraiche och gräddfil	0,2	2,9%	0,2	3,1%	0,3	5,2%	0,2	3,7%	0,0	0,3%	0,0	0,3%	0,0	0,7%	0,0	0,4%
Mjök	2,1	3,2%	2,3	3,6%	4,4	7,3%	2,9	4,6%	0,2	0,3%	0,3	0,5%	0,7	1,2%	0,4	0,6%
Växtbaserade mejerialternativ	0,1	2,2%	0,1	2,7%	0,2	3,5%	0,2	2,8%	0,0	0,1%	0,0	0,3%	0,0	0,4%	0,0	0,3%
Sockersötade drycker	-0,1	-0,2%	0,1	0,1%	-0,8	-1,5%	-0,3	-0,5%	-0,2	-0,3%	-0,1	-0,2%	-0,3	-0,6%	-0,2	-0,3%
Sockerfria drycker	0,2	0,4%	0,2	0,4%	-0,8	-1,6%	-0,1	-0,3%	-0,1	-0,2%	-0,1	-0,2%	-0,3	-0,7%	-0,2	-0,4%
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,2	2,0%	0,2	2,1%	0,2	1,4%	0,2	1,9%	0,0	0,2%	0,0	0,3%	0,0	0,1%	0,0	0,2%
Juice	0,1	1,0%	0,2	1,2%	0,0	-0,3%	0,1	0,6%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%	-0,1	-0,4%	0,0	-0,2%
Kaffe, te och chokladpulver	0,0	-0,1%	0,0	0,2%	-0,1	-1,0%	0,0	-0,2%	0,0	-0,4%	0,0	-0,3%	-0,1	-0,6%	0,0	-0,4%
Mineralvatten	0,2	3,4%	0,2	3,5%	0,1	2,6%	0,2	3,1%	0,0	0,7%	0,0	0,8%	0,0	0,4%	0,0	0,6%
Konfektyr och choklad	0,1	0,6%	0,1	0,8%	-0,1	-0,4%	0,1	0,3%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	-0,1	-0,4%	0,0	-0,2%
Chips och salta snacks	0,1	1,5%	0,1	1,5%	0,0	0,3%	0,1	1,1%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	-0,3%	0,0	-0,1%
Bakverk	0,4	1,9%	0,5	2,3%	0,3	1,4%	0,4	1,9%	0,0	0,2%	0,1	0,4%	0,0	0,0%	0,0	0,2%
Nötter och fröer	0,1	1,9%	0,1	2,6%	0,1	1,8%	0,1	2,1%	0,0	0,1%	0,0	0,4%	0,0	0,1%	0,0	0,2%
Smör	0,0	1,4%	0,0	1,6%	0,1	4,9%	0,1	2,8%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	0,7%	0,0	0,3%
Margarin	0,0	0,1%	0,0	0,1%	0,8	7,5%	0,3	2,5%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,1	1,2%	0,0	0,3%
Vegetabiliska oljor	0,0	1,5%	0,0	2,0%	0,1	3,7%	0,0	2,4%	0,0	0,0%	0,0	0,2%	0,0	0,4%	0,0	0,2%

	8. Rött kött punktskatt								9. Charkprodukter punktskatt							
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt		Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	-2,2	-19%	-2,3	-22%	-3,0	-20%	-2,5	-20%	0,2	1,5%	0,2	2,3%	0,2	1,3%	0,2	1,6%
Fläskkött	0,7	5,8%	0,1	0,9%	0,3	2,5%	0,4	3,0%	0,2	1,4%	0,1	1,0%	0,2	1,5%	0,2	1,2%
Charkprodukter	-1,1	-5,6%	-1,0	-5,0%	-0,5	-2,9%	-0,8	-4,6%	-0,9	-4,9%	-0,9	-4,7%	-0,8	-4,8%	-0,9	-4,8%
Matfågel	0,8	3,8%	0,7	3,8%	1,2	5,1%	0,9	4,3%	0,1	0,3%	-0,1	-0,7%	0,2	0,7%	0,0	0,2%
Fisk & skaldjur	-0,1	-1,6%	-0,1	-1,3%	0,1	1,6%	0,0	-0,4%	0,1	0,9%	0,1	1,0%	0,0	-0,6%	0,0	0,4%
Växtbaserade proteinprodukter	0,2	8,9%	0,1	4,2%	0,3	18%	0,2	10%	0,1	3,6%	0,0	2,6%	0,0	1,9%	0,1	2,7%
Ägg	0,5	4,2%	1,4	11%	0,3	2,4%	0,7	6,1%	0,0	0,4%	0,2	1,8%	0,2	1,6%	0,1	1,3%
Ost	-0,6	-3,5%	-0,7	-3,7%	-1,0	-5,0%	-0,8	-4,1%	0,1	0,8%	0,1	0,5%	0,1	0,4%	0,1	0,6%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	2,4	5,5%	2,9	6,5%	3,3	7,3%	2,8	6,5%	0,1	0,2%	0,1	0,3%	0,2	0,4%	0,1	0,3%
Bröd - nyckelhålsmärkt	0,4	3,7%	0,4	4,0%	0,4	3,4%	0,4	3,7%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,1%	0,0	0,1%
Mjöl	0,3	3,4%	0,3	4,0%	0,2	3,3%	0,3	3,6%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,1%	0,0	0,2%
Müsti och flingor - icke nyckelhålsmärkt	0,1	3,3%	0,1	4,0%	0,1	3,6%	0,1	3,6%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,1%	0,0	0,1%
Müsti och flingor - nyckelhålsmärkt	0,0	3,1%	0,0	3,2%	0,0	2,5%	0,0	2,9%	0,0	0,1%	0,0	0,1%	0,0	0,1%	0,0	0,1%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	1,9%	0,0	2,4%	0,0	1,5%	0,0	1,9%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,0	2,5%	0,0	2,8%	0,0	1,8%	0,0	2,4%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	0,3	3,1%	0,3	3,1%	0,3	3,0%	0,3	3,0%	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	0,1%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,0	4,2%	0,0	3,2%	0,0	2,6%	0,0	3,3%	0,0	0,3%	0,0	0,1%	0,0	0,1%	0,0	0,2%
Potatis och ris	2,6	4,3%	3,1	5,1%	3,0	5,0%	2,9	4,8%	0,1	0,1%	0,2	0,3%	0,1	0,2%	0,1	0,2%
Grönsaker och rotfrukter	-3,8	-5,8%	-3,8	-5,9%	-2,9	-4,7%	-3,5	-5,5%	-0,4	-0,7%	-0,4	-0,7%	-0,4	-0,7%	-0,4	-0,7%
Baljväxter	0,1	1,7%	0,0	1,8%	0,0	1,1%	0,0	1,6%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%
Frukt	-3,0	-5,1%	-3,2	-5,4%	-2,8	-4,6%	-3,0	-5,0%	-0,3	-0,6%	-0,4	-0,6%	-0,4	-0,6%	-0,4	-0,6%
Yoghurt och filmjök	0,9	3,9%	1,2	4,7%	2,2	8,0%	1,4	5,6%	0,0	0,2%	0,1	0,3%	0,2	0,6%	0,1	0,4%
Gräddor, crème fraiche och gräddfil	0,2	3,6%	0,3	3,9%	0,3	5,0%	0,3	4,2%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,3%	0,0	0,2%
Mjök	2,5	3,9%	2,8	4,4%	4,3	7,2%	3,2	5,1%	0,1	0,2%	0,1	0,2%	0,3	0,5%	0,2	0,3%
Växtbaserade mejerialternativ	0,2	2,8%	0,2	3,4%	0,2	3,6%	0,2	3,3%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,1%
Sockersötade drycker	0,0	0,1%	0,3	0,5%	-0,6	-1,1%	-0,1	-0,1%	-0,1	-0,1%	-0,1	-0,1%	-0,2	-0,3%	-0,1	-0,2%
Sockerfria drycker	0,3	0,7%	0,4	0,8%	-0,6	-1,3%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	-0,2	-0,3%	-0,1	-0,2%
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,3	2,6%	0,3	2,8%	0,2	1,8%	0,3	2,4%	0,0	0,1%	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,1%
Juice	0,2	1,3%	0,3	1,8%	0,0	-0,1%	0,1	1,0%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%
Kaffe, te och chokladpulver	0,0	0,1%	0,1	0,6%	-0,1	-0,8%	0,0	0,0%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,3%	0,0	-0,2%
Mineralvatten	0,2	4,4%	0,2	4,4%	0,2	3,1%	0,2	3,9%	0,0	0,4%	0,0	0,4%	0,0	0,2%	0,0	0,3%
Konfektyr och choklad	0,1	0,9%	0,2	1,3%	0,0	-0,2%	0,1	0,7%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%
Chips och salta snacks	0,1	1,9%	0,1	2,0%	0,0	0,5%	0,1	1,5%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%
Bakverk	0,6	2,5%	0,6	3,0%	0,3	1,7%	0,5	2,4%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,0%	0,0	0,1%
Nötter och fröer	0,1	2,4%	0,1	3,3%	0,1	2,0%	0,1	2,5%	0,0	0,0%	0,0	0,2%	0,0	0,0%	0,0	0,1%
Smör	0,0	1,9%	0,1	2,2%	0,1	4,9%	0,1	3,1%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	0,3%	0,0	0,1%
Margarin	0,0	0,4%	0,1	0,5%	0,7	7,4%	0,3	2,7%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,1	0,6%	0,0	0,1%
Vegetabiliska oljor	0,0	2,0%	0,0	2,6%	0,1	3,7%	0,0	2,7%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,1%

	10. Frukt och grönt* 0% moms								11. Fullkornsprodukter* 0% moms							
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt		Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,5%	0,0	0,0%	0,0	-0,3%	-0,2	-1,7%	-0,1	-1,3%	-0,3	-2,0%	-0,2	-1,7%
Fläskkött	-0,2	-1,9%	-0,2	-1,7%	-0,2	-1,7%	-0,2	-1,8%	-0,2	-1,8%	-0,2	-1,4%	-0,2	-2,2%	-0,2	-1,8%
Charkprodukter	0,1	0,4%	0,1	0,3%	0,1	0,5%	0,1	0,4%	-0,3	-1,6%	-0,2	-1,2%	-0,3	-2,0%	-0,3	-1,6%
Matfågel	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,4%	0,0	-0,2%	-0,1	-0,3%	-0,4	-1,7%	-0,2	-1,3%	-0,5	-2,0%	-0,4	-1,7%
Fisk & skaldjur	-0,1	-1,3%	-0,1	-0,9%	0,0	-0,4%	-0,1	-0,9%	-0,1	-1,8%	-0,1	-1,3%	-0,2	-2,1%	-0,1	-1,7%
Växtbaserade proteinprodukter	0,0	-0,8%	0,0	-0,3%	0,0	-0,6%	0,0	-0,6%	0,0	-1,7%	0,0	-1,2%	0,0	-2,0%	0,0	-1,6%
Ägg	0,0	-0,3%	0,0	-0,3%	0,0	-0,4%	0,0	-0,3%	-0,2	-1,6%	-0,2	-1,2%	-0,2	-2,0%	-0,2	-1,6%
Ost	0,1	0,4%	0,1	0,5%	0,2	1,0%	0,1	0,6%	-0,3	-1,6%	-0,2	-1,2%	-0,4	-2,0%	-0,3	-1,6%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	-0,2	-0,4%	-0,1	-0,2%	0,1	0,3%	0,0	-0,1%	3,5	8,3%	4,1	9,3%	6,0	13%	4,6	10%
Bröd - nyckelhålsmärkt	-0,1	-1,0%	-0,1	-0,6%	0,0	-0,3%	-0,1	-0,7%	1,4	13%	0,5	5,1%	0,5	4,5%	0,8	7,5%
Mjöl	-0,1	-1,4%	-0,1	-1,3%	-0,1	-1,2%	-0,1	-1,3%	-0,3	-4,0%	-0,5	-7,3%	-0,4	-5,5%	-0,4	-5,6%
Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	0,0	-1,0%	0,0	-0,9%	0,0	-0,8%	0,0	-0,9%	-0,1	-3,4%	0,0	-0,1%	0,1	2,9%	0,0	-0,1%
Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	0,0	-1,2%	0,0	-0,6%	0,0	-0,6%	0,0	-0,8%	0,0	10%	0,0	4,0%	0,0	7,6%	0,0	7,2%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	-0,3%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-3,1%	0,0	1,0%	0,0	-3,7%	0,0	-2,1%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,0	-0,7%	0,0	-0,3%	0,0	-0,1%	0,0	-0,4%	0,1	6,2%	0,0	2,7%	0,1	6,4%	0,1	5,1%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	-0,1	-0,8%	0,0	-0,1%	0,0	-0,3%	0,0	-0,4%	0,2	1,7%	0,1	0,5%	0,4	3,4%	0,2	1,9%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,0	-2,2%	0,0	-0,8%	0,0	-0,9%	0,0	-1,3%	0,0	16%	0,0	21%	0,0	10%	0,0	16%
Potatis och ris	-0,5	-0,7%	-0,4	-0,7%	-0,2	-0,4%	-0,4	-0,6%	5,9	10%	2,6	4,3%	7,7	13%	5,4	8,9%
Grönsaker och rotfrukter	6,1	9,3%	5,1	8,0%	4,1	6,5%	5,1	8,0%	0,1	0,1%	0,0	0,1%	-0,6	-1,0%	-0,2	-0,3%
Baljväxter	0,0	0,0%	0,0	0,5%	0,0	0,3%	0,0	0,2%	-0,1	-1,6%	0,0	-1,2%	0,0	-1,9%	0,0	-1,6%
Frukt	5,0	8,5%	4,5	7,4%	4,0	6,5%	4,5	7,4%	-0,1	-0,1%	0,0	-0,1%	-0,6	-1,0%	-0,2	-0,4%
Yoghurt och filmjöl	-0,1	-0,4%	-0,1	-0,5%	0,1	0,5%	0,0	-0,1%	-0,3	-1,4%	-0,3	-1,1%	-0,5	-1,9%	-0,4	-1,5%
Grädde, crème fraiche och gräddfil	0,0	-0,5%	0,0	-0,1%	0,1	1,0%	0,0	0,1%	-0,1	-1,5%	-0,1	-1,1%	-0,1	-1,9%	-0,1	-1,5%
Mjöl	-0,1	-0,2%	0,0	0,0%	0,5	0,8%	0,1	0,2%	-0,8	-1,3%	-0,6	-1,0%	-1,1	-1,9%	-0,9	-1,4%
Växtbaserade mejerialternativ	0,0	-0,7%	0,0	-0,7%	0,0	-0,6%	0,0	-0,6%	-0,1	-1,7%	-0,1	-1,3%	-0,1	-2,0%	-0,1	-1,7%
Sockersötade drycker	-1,7	-2,7%	-1,3	-2,2%	-1,4	-2,7%	-1,5	-2,5%	-1,3	-2,0%	-0,9	-1,5%	-1,3	-2,5%	-1,2	-2,0%
Sockerfria drycker	-0,8	-1,9%	-0,7	-1,6%	-1,0	-2,0%	-0,8	-1,9%	-0,7	-1,8%	-0,6	-1,4%	-1,1	-2,4%	-0,8	-1,9%
Öl (0 - 3,5% alkohol)	-0,2	-2,1%	-0,2	-1,7%	-0,2	-2,0%	-0,2	-1,9%	-0,2	-1,8%	-0,1	-1,3%	-0,2	-2,2%	-0,2	-1,8%
Juice	-0,2	-1,5%	-0,2	-1,2%	-0,3	-1,6%	-0,2	-1,4%	-0,3	-1,7%	-0,2	-1,3%	-0,4	-2,2%	-0,3	-1,7%
Kaffe, te och chokladpulver	-0,1	-1,3%	-0,1	-1,1%	-0,1	-1,5%	-0,1	-1,3%	-0,2	-1,7%	-0,1	-1,3%	-0,2	-2,2%	-0,2	-1,7%
Mineralvatten	-0,1	-3,1%	-0,1	-2,6%	-0,1	-2,5%	-0,1	-2,7%	-0,1	-1,9%	-0,1	-1,5%	-0,1	-2,2%	-0,1	-1,9%
Konfektyr och choklad	-0,2	-1,3%	-0,2	-1,0%	-0,3	-1,7%	-0,2	-1,3%	-0,1	-0,6%	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,6%	-0,1	-0,5%
Chips och salta snacks	-0,1	-1,5%	-0,1	-1,0%	-0,1	-1,2%	-0,1	-1,2%	-0,1	-1,3%	-0,1	-0,9%	-0,1	-1,4%	-0,1	-1,2%
Bakverk	-0,4	-1,8%	-0,3	-1,6%	-0,3	-1,7%	-0,4	-1,7%	-0,3	-1,4%	-0,2	-1,1%	-0,3	-1,7%	-0,3	-1,4%
Nötter och fröer	0,0	-1,0%	0,0	-1,2%	0,0	-1,0%	0,0	-1,1%	0,0	-1,7%	0,0	-1,3%	-0,1	-2,0%	-0,1	-1,6%
Smör	0,0	1,6%	0,0	1,5%	0,1	2,9%	0,1	2,1%	0,0	-1,9%	0,0	-1,4%	0,0	-1,3%	0,0	-1,5%
Margarin	0,6	5,5%	0,5	5,1%	0,7	7,0%	0,6	5,8%	-0,3	-2,5%	-0,2	-1,9%	0,1	1,0%	-0,1	-1,2%
Vegetabiliska oljor	0,0	0,8%	0,0	0,5%	0,0	1,3%	0,0	0,9%	0,0	-1,7%	0,0	-1,3%	0,0	-1,8%	0,0	-1,6%

*Frukt och grönt inkluderar grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt. Fullkornsprodukter inkluderar nyckelhålsmärkt bröd, müsli och flingor, gryner och pasta.

	12. Sockersötade drycker punktskatt								13. Söta och salta snacks* 25% moms							
	Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt		Låg		Mellan		Hög		Genomsnitt	
Nöt- och lammkött	0,0	-0,1%	0,0	0,0%	-0,1	-0,5%	0,0	-0,3%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%
Fläskkött	0,1	0,5%	0,1	0,4%	0,0	0,2%	0,1	0,4%	0,1	0,8%	0,1	0,5%	0,1	0,7%	0,1	0,7%
Charkprodukter	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,4%	-0,1	-0,8%	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,6%	-0,1	-0,6%	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,6%
Matfågel	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	-0,1	-0,4%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%
Fisk & skaldjur	0,0	0,3%	0,0	0,1%	0,0	-0,4%	0,0	0,0%	0,0	0,4%	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,2%
Växtbaserade proteinprodukter	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,0	-0,1%	0,0	0,2%	0,0	-0,2%	0,0	0,1%	0,0	0,0%
Ägg	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%
Ost	-0,1	-0,5%	-0,1	-0,5%	-0,2	-1,0%	-0,1	-0,7%	-0,1	-0,6%	-0,1	-0,8%	-0,1	-0,7%	-0,1	-0,7%
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	0,8	1,9%	0,9	2,0%	1,7	3,8%	1,1	2,6%	-0,5	-1,1%	-0,5	-1,0%	-0,8	-1,8%	-0,6	-1,3%
Bröd - nyckelhålsmärkt	0,1	0,7%	0,1	0,6%	0,1	0,9%	0,1	0,7%	0,0	0,0%	0,0	-0,2%	0,0	-0,4%	0,0	-0,2%
Mjöl	0,0	0,4%	0,0	0,4%	0,0	0,4%	0,0	0,4%	0,0	0,4%	0,0	0,3%	0,0	0,3%	0,0	0,3%
Müsti och flingor - icke nyckelhålsmärkt	0,0	0,4%	0,0	0,5%	0,0	0,8%	0,0	0,6%	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%
Müsti och flingor - nyckelhålsmärkt	0,0	0,3%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,2%	0,0	0,3%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,1%
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	0,0	-0,3%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,3%	0,0	-0,1%
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	0,0	0,4%	0,0	0,2%	0,1	0,6%	0,0	0,4%	0,0	0,0%	0,0	-0,4%	0,0	-0,3%	0,0	-0,2%
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,0	0,7%	0,0	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,3%	0,0	0,9%	0,0	0,1%	0,0	0,2%	0,0	0,4%
Potatis och ris	0,7	1,1%	0,7	1,1%	1,2	2,0%	0,9	1,4%	-0,3	-0,4%	-0,2	-0,3%	-0,5	-0,8%	-0,3	-0,5%
Grönsaker och rotfrukter	0,9	1,4%	0,8	1,3%	1,1	1,8%	1,0	1,5%	-0,6	-0,9%	-0,6	-1,0%	-0,1	-0,1%	-0,4	-0,7%
Baljväxter	0,0	-0,1%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%	0,0	-0,1%	0,0	-0,5%	0,0	-0,3%	0,0	-0,3%
Frukt	0,8	1,3%	0,8	1,3%	1,2	1,9%	0,9	1,5%	-0,5	-0,8%	-0,5	-0,8%	0,0	-0,1%	-0,3	-0,6%
Yoghurt och filmjök	0,3	1,1%	0,3	1,2%	0,5	2,0%	0,4	1,4%	0,2	0,8%	0,2	0,7%	0,2	0,8%	0,2	0,8%
Grädde, crème fraiche och gräddfil	0,1	0,9%	0,1	0,8%	0,1	1,0%	0,1	0,9%	0,0	0,7%	0,0	0,3%	0,0	0,1%	0,0	0,4%
Mjök	0,8	1,2%	0,7	1,1%	1,0	1,7%	0,8	1,3%	0,5	0,8%	0,4	0,6%	0,3	0,5%	0,4	0,6%
Växtbaserade mejerialternativ	0,0	0,3%	0,0	0,3%	0,0	0,4%	0,0	0,3%	0,0	0,3%	0,0	0,2%	0,0	0,3%	0,0	0,3%
Sockersötade drycker	-13	-21%	-12	-20%	-8,8	-17%	-11	-19%	0,3	0,5%	0,2	0,3%	-0,2	-0,4%	0,1	0,1%
Sockerfria drycker	-0,2	-0,5%	-0,5	-1,1%	-1,8	-3,8%	-0,8	-1,9%	0,1	0,3%	0,0	0,1%	-0,3	-0,5%	0,0	-0,1%
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,4	3,8%	0,1	0,6%	-0,1	-0,8%	0,1	1,3%	0,1	0,7%	0,0	0,4%	0,0	0,3%	0,0	0,4%
Juice	0,3	2,3%	0,2	1,1%	-0,6	-3,5%	0,0	-0,2%	0,0	0,2%	0,0	0,0%	-0,1	-0,3%	0,0	0,0%
Kaffe, te och chokladpulver	-0,1	-0,6%	-0,2	-2,3%	-0,1	-0,7%	-0,1	-1,2%	0,0	0,0%	0,0	-0,1%	0,0	-0,5%	0,0	-0,2%
Mineralvatten	0,0	0,1%	0,2	4,5%	0,5	9,0%	0,2	4,7%	0,1	1,3%	0,0	1,0%	0,0	0,7%	0,0	1,0%
Konfektyr och choklad	0,2	1,4%	0,2	1,4%	-0,1	-0,4%	0,1	0,7%	-1,2	-7,9%	-1,3	-8,1%	-0,9	-5,4%	-1,1	-7,1%
Chips och salta snacks	0,1	1,1%	0,1	1,0%	0,0	-0,4%	0,0	0,6%	-0,4	-6,7%	-0,5	-8,3%	-0,2	-3,3%	-0,3	-6,1%
Bakverk	0,3	1,1%	0,2	1,1%	0,0	-0,1%	0,2	0,8%	1,7	7,7%	2,1	10%	1,1	5,7%	1,6	8,0%
Nötter och fröer	0,0	0,3%	0,0	0,5%	0,0	-0,1%	0,0	0,2%	0,2	5,7%	0,3	9,7%	0,1	2,3%	0,2	5,8%
Smör	0,1	2,5%	0,1	2,5%	0,1	2,4%	0,1	2,4%	0,0	0,5%	0,0	0,3%	0,0	1,5%	0,0	0,8%
Margarin	0,6	5,6%	0,6	5,8%	0,5	4,8%	0,6	5,4%	0,1	0,7%	0,1	0,5%	0,3	2,8%	0,1	1,3%
Vegetabiliska oljor	0,0	1,6%	0,0	1,3%	0,0	1,3%	0,0	1,4%	0,0	0,4%	0,0	0,2%	0,0	0,9%	0,0	0,5%

* Söta och salta snacks inkluderar konfektyr och choklad, samt chips och salta snacks.

Bilaga 8. Priskänslighet – elasticiteter för olika inkomstgrupper

Låginkomsttagare

Proteinrika livsmedel								
	Nöt- och lammkött	Fläskkött	Charkprodukter	Matfågel	Fisk & skaldjur	Växtbaserade proteinprodukter	Ägg	Ost
Nöt- och lammkött	-0,73	0,01	0,24	0,00	-0,18	-0,05	0,02	0,02
Fläskkött	0,29	-1,01	0,17	0,16	-0,23	-0,01	-0,14	0,42
Charkprodukter	-0,01	-0,30	-0,78	-0,10	-0,20	-0,10	-0,07	0,15
Matfågel	0,03	0,01	0,05	-0,83	0,21	-0,08	0,01	0,09
Fisk & skaldjur	-0,12	-0,28	0,10	0,10	-0,80	-0,09	0,03	0,15
Växtbaserade proteinprodukter	0,07	0,04	0,58	-0,12	0,01	-0,57	-0,17	0,03
Ägg	0,11	-0,21	0,06	0,04	0,20	-0,10	-0,88	0,48
Ost	-0,14	-0,30	0,12	-0,11	-0,22	-0,17	-0,01	-0,80

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris			
Bröd och mjöl			
	Bröd – icke nyckelhålsmärkt	Bröd – nyckelhålsmärkt	Mjöl
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	-0,83	-0,26	-0,52
Bröd - nyckelhålsmärkt	0,83	-1,18	-0,09
Mjöl	1,61	0,27	-2,00

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris				
Müsli, flingor och gryner				
	Müsli och flingor – icke nyckelhålsmärkt	Müsli och flingor – nyckelhålsmärkt	Gryner - icke nyckelhålsmärkt	Gryner – nyckelhålsmärkt
Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	-0,65	0,11	-0,04	0,07
Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	1,02	-1,30	-0,02	0,16
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,36	-0,03	-0,51	0,17
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,59	0,14	0,01	-0,88

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris			
Pasta, potatis och ris			
	Pasta - icke nyckelhålsmärkt	Pasta - nyckelhålsmärkt	Potatis och ris
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	-1,06	-0,34	0,73
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,48	-1,71	1,21
Potatis och ris	-0,21	-1,12	-0,84

Grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt			
	Grönsaker och rotfrukter	Baljväxter	Frukt
Grönsaker och rotfrukter	-0,93	-0,14	0,11
Baljväxter	0,76	-1,19	0,40
Frukt	0,21	-0,15	-0,97

Mejeriprodukter				
	Yoghurt och filmjolk	Grädde, crème fraiche och gräddfil	Mjolk	Växtbaserade mejerialternativ
Yoghurt och filmjolk	-1,18	0,16	0,39	-0,04
Grädde, crème fraiche och gräddfil	0,30	-0,77	0,06	-0,12
Mjolk	0,26	-0,09	-0,31	-0,24
Växtbaserade mejerialternativ	0,41	-0,05	-0,36	-0,57

Drycker						
	Sockersötade drycker	Sockerfria drycker	Öl (0 - 3,5% alkohol)	Juice	Kaffe, te och chokladpulver	Mineralvatten
Sockersötade drycker	-1,17	-0,20	-0,61	-0,24	0,05	-1,22
Sockerfria drycker	-0,03	-1,30	-0,26	-0,14	0,12	-0,61
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,19	0,33	-1,21	0,08	0,08	-0,52
Juice	0,13	0,00	-0,15	-0,81	-0,20	-0,39
Kaffe, te och chokladpulver	-0,02	-0,04	-0,41	-0,33	-0,73	-0,65
Mineralvatten	-0,04	0,59	-0,37	0,20	0,43	-1,47

Snacks				
	Konfektyr och choklad	Chips och salta snacks	Bakverk	Nötter och fröer
Konfektyr och choklad	-0,45	-0,23	-0,03	-0,11
Chips och salta snacks	-0,11	-0,49	0,16	-0,08
Bakverk	0,36	0,25	-0,98	-0,11
Nötter och fröer	0,40	0,07	-0,09	-0,52

Matfetter			
	Smör	Margarin	Vegetabiliska oljor
Smör	-2,40	1,76	0,28
Margarin	0,45	-1,23	-0,09
Vegetabiliska oljor	0,50	0,58	-1,32

Mellaninkomsttagare

Proteinrika livsmedel								
	Nöt- och lammkött	Fläskkött	Charkprodukter	Matfågel	Fisk & skaldjur	Växtbaserade proteinprodukter	Ägg	Ost
Nöt- och lammkött	-0,93	-0,05	0,35	-0,01	-0,11	-0,05	0,11	0,09
Fläskkött	0,10	-0,92	0,10	0,36	-0,35	0,01	-0,09	0,39
Charkprodukter	-0,02	-0,32	-0,80	-0,18	-0,16	-0,07	-0,04	0,14
Matfågel	0,00	0,21	-0,13	-0,72	0,07	-0,08	-0,04	0,20
Fisk & skaldjur	-0,11	-0,34	0,12	0,00	-0,82	-0,06	0,10	0,25
Växtbaserade proteinprodukter	-0,07	0,10	0,42	-0,22	-0,01	-0,22	0,04	-0,16
Ägg	0,25	-0,15	0,30	-0,04	0,39	-0,01	-1,13	0,05
Ost	-0,16	-0,30	0,08	-0,10	-0,14	-0,13	-0,12	-0,76

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris			
Bröd och mjöl			
	Bröd - icke nyckelhålsmärkt	Bröd - nyckelhålsmärkt	Mjöl
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	-0,58	-0,47	-0,74
Bröd - nyckelhålsmärkt	0,05	-0,48	0,00
Mjöl	0,51	0,61	-1,24

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris				
Müsli, flingor och gryner				
	Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	Gryner - icke nyckelhålsmärkt	Gryner - nyckelhålsmärkt
Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	-0,58	-0,17	-0,07	-0,10
Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	0,27	-0,76	0,00	0,22
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,85	0,44	-0,66	-0,65
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,26	0,28	-0,07	-0,68

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris			
Pasta, potatis och ris			
	Pasta - icke nyckelhålsmärkt	Pasta - nyckelhålsmärkt	Potatis och ris
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	-0,53	-0,17	0,24
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,46	-2,09	1,62
Potatis och ris	-0,09	-0,55	-0,81

Grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt			
	Grönsaker och rotfrukter	Baljväxter	Frukt
Grönsaker och rotfrukter	-0,80	-0,01	-0,01
Baljväxter	0,55	-0,68	0,11
Frukt	0,10	-0,02	-0,86

Mejeriprodukter				
	Yoghurt och filmjök	Grädde, crème fraiche och gräddfil	Mjök	Växtbaserade mejerialternativ
Yoghurt och filmjök	-0,58	-0,04	0,08	-0,16
Grädde, crème fraiche och gräddfil	-0,04	-0,60	0,17	-0,07
Mjök	-0,03	0,05	-0,58	-0,23
Växtbaserade mejerialternativ	0,02	0,26	-0,23	-0,18

Drycker						
	Sockersötade drycker	Sockerfria drycker	Öl (0 - 3,5% alkohol)	Juice	Kaffe, te och chokladpulver	Mineralvatten
Sockersötade drycker	-1,13	-0,11	-0,57	-0,25	-0,05	-1,03
Sockerfria drycker	-0,06	-1,20	-0,30	-0,15	0,07	-0,76
Öl (0 - 3,5% alkohol)	0,02	0,31	-1,15	0,18	0,01	-0,37
Juice	0,06	0,08	-0,06	-0,89	-0,17	-0,41
Kaffe, te och chokladpulver	-0,12	0,00	-0,40	-0,31	-0,76	-0,58
Mineralvatten	0,21	0,23	-0,16	0,09	0,57	-1,57

Snacks				
	Konfektyr och choklad	Chips och salta snacks	Bakverk	Nötter och fröer
Konfektyr och choklad	-0,40	-0,29	-0,10	-0,10
Chips och salta snacks	-0,26	-0,46	0,29	-0,19
Bakverk	0,31	0,55	-1,18	-0,15
Nötter och fröer	0,88	-0,07	-0,10	-0,87

Matfetter			
	Smör	Margarin	Vegetabiliska oljor
Smör	-2,33	1,73	0,22
Margarin	0,42	-1,15	-0,19
Vegetabiliska oljor	0,59	0,43	-1,21

Höginkomsttagare

Proteinrika livsmedel								
	Nöt- och lammkött	Fläskkött	Charkprodukter	Matfågel	Fisk & skaldjur	Växtbaserade proteinprodukter	Ägg	Ost
Nöt- och lammkött	-0,88	-0,13	0,23	0,02	-0,01	-0,04	-0,11	-0,05
Fläskkött	0,27	-1,43	0,23	0,14	0,14	-0,03	0,18	0,17
Charkprodukter	0,07	-0,27	-0,90	-0,05	-0,26	-0,11	-0,07	0,21
Matfågel	0,10	-0,08	0,13	-1,01	-0,06	-0,06	-0,02	0,31
Fisk & skaldjur	0,02	-0,19	-0,13	-0,07	-0,64	-0,10	-0,07	0,15
Växtbaserade proteinprodukter	0,56	-0,02	0,34	0,06	-0,04	-0,63	-0,20	-0,16
Ägg	-0,10	0,19	0,29	0,09	0,07	-0,09	-1,18	0,46
Ost	-0,19	-0,41	0,08	-0,06	-0,18	-0,19	-0,11	-0,80

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris Bröd och mjöl			
	Bröd – icke nyckelhålsmärkt	Bröd – nyckelhålsmärkt	Mjöl
Bröd - icke nyckelhålsmärkt	-0,94	-0,67	-1,18
Bröd - nyckelhålsmärkt	-0,09	-0,42	-0,18
Mjöl	0,41	0,38	-0,98

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris Müsli, flingor och gryner				
	Müsli och flingor – icke nyckelhålsmärkt	Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	Gryner - icke nyckelhålsmärkt	Gryner - nyckelhålsmärkt
Müsli och flingor - icke nyckelhålsmärkt	-0,55	0,01	-0,04	0,07
Müsli och flingor - nyckelhålsmärkt	0,60	-0,93	0,02	0,17
Gryner - icke nyckelhålsmärkt	0,77	0,65	-0,95	-0,48
Gryner - nyckelhålsmärkt	0,62	0,20	-0,05	-0,89

Spannmål, spannmålsprodukter, potatis och ris Pasta, potatis och ris			
	Pasta - icke nyckelhålsmärkt	Pasta - nyckelhålsmärkt	Potatis och ris
Pasta - icke nyckelhålsmärkt	-1,10	-0,31	0,58
Pasta - nyckelhålsmärkt	0,09	-1,16	1,05
Potatis och ris	-0,24	-0,85	-1,19

Grönsaker, rotfrukter, baljväxter och frukt			
	Grönsaker och rotfrukter	Baljväxter	Frukt
Grönsaker och rotfrukter	-0,70	-0,03	0,04
Baljväxter	0,93	-0,65	-0,30
Frukt	0,08	-0,06	-0,71

Mejeriprodukter				
	Yoghurt och filmjök	Grädde, crème fraiche och gräddfil	Mjök	Växtbaserade mejerialternativ
Yoghurt och filmjök	-0,85	-0,03	0,25	-0,32
Grädde, crème fraiche och gräddfil	-0,12	-0,83	0,33	-0,01
Mjök	0,21	0,25	-1,08	-0,28
Växtbaserade mejerialternativ	-0,33	0,50	-0,16	-0,21

Drycker						
	Sockersötade drycker	Sockerfria drycker	Öl (0 - 3,5% alkohol)	Juice	Kaffe, te och chokladpulver	Mineralvatten
Sockersötade drycker	-1,07	-0,12	-0,58	-0,27	-0,01	-0,73
Sockerfria drycker	-0,23	-0,99	-0,34	-0,22	0,01	-0,75
Öl (0 - 3,5% alkohol)	-0,06	0,45	-1,52	0,54	0,00	-0,40
Juice	-0,22	-0,08	0,03	-0,66	-0,27	-0,45
Kaffe, te och chokladpulver	-0,03	0,06	-0,38	-0,34	-0,73	-0,49
Mineralvatten	0,54	0,12	-0,27	0,11	0,29	-1,45

Snacks				
	Konfektyr och choklad	Chips och salta snacks	Bakverk	Nötter och fröer
Konfektyr och choklad	-0,49	0,01	-0,04	-0,07
Chips och salta snacks	0,09	-0,38	0,05	-0,14
Bakverk	0,26	0,19	-0,65	-0,09
Nötter och fröer	0,35	-0,18	-0,09	-0,20

Matfetter			
	Smör	Margarin	Vegetabiliska oljor
Smör	-1,92	1,51	0,15
Margarin	0,58	-0,99	-0,13
Vegetabiliska oljor	0,37	0,12	-0,64

Bilaga 9. Osäkerhet avseende resultaten

En osäkerhet är att denna rapport bygger på vetenskapliga resultat som bara delvis är granskade och publicerade. Det kan nämnas att våra resultat är i linje med tidigare forskning [25, 27], vilket gör det rimligt att redan nu publicera resultaten i denna rapport.

Själva studien har också flera specifika begränsningar och osäkerheter som är viktiga att notera. För det första utgår våra skattescenarier från att skatteförändringarna fullt ut överförs till konsumenterna, det vill säga att en skattehöjning på exempelvis 10 kr också betyder att konsumentpriset höjs med 10 kr, men detta är osäkert och kan variera beroende på produkt och marknadssituation. För det andra utgår studien från historiska konsumtionsmönster och estimerad priskänslighet. Priskänsligheten estimeras inom strikta teoretiska antaganden, vilka dels kan ge trubbiga resultat, dels vissa resultat som kan upplevas som orimliga. Eventuella långsiktiga förändringar i preferenser och konsumtionsmönster som inte fångas upp av vår modell kan leda till olika resultat. För det tredje är våra antaganden om de hälso- och miljömässiga fördelarna från förändrade konsumtionsmönster baserade på nuvarande vetenskapliga kunskap, men det finns osäkerheter kring de exakta dos-respons-relationerna för vissa kostkomponenter och sjukdomsutfall.

Vidare omfattar vår hälsoanalys endast de största kroniska sjukdomarna, och vi inkluderar inte vissa andra potentiella hälsoeffekter, såsom psykisk hälsa eller mikrobiota-relaterade hälsofördelar av ökat fiberintag. Miljöpåverkansanalysen använder antaganden om genomsnittliga värden för livsmedel som produceras i respektive importland, vilket kan dölja skillnader mellan olika produktionssystem och metoder inom importlandet.

En annan begränsning är att vår analys av fördelningseffekter antar att hushållen inte förändrar sina inköp på andra områden som inte påverkas av livsmedelspriserna, som exempelvis boende eller transport, till följd av förändringar i matkostnaderna. Fördelningsanalyserna baseras också på medianinkomster i olika inkomstgrupper, vilket innebär att den variation som kan finnas inom dessa grupper inte fångas upp.

Våra antaganden om kostnadsneutralitet för staten i scenarierna 3 och 4 baseras på specifika skatte- och subventionsnivåer. I verkligheten kan intäkterna variera beroende på hur konsumenterna reagerar på prissignaler och vilka val de gör, vilket kan leda till antingen ett överskott eller ett underskott i statens intäkter. En ytterligare osäkerhet är om skatteförändringarna skulle leda till att svenskar i större utsträckning skulle åka till grannländer för att handla livsmedel. Livsmedelspriserna är dock markant lägre i Sverige än i både Norge och Danmark vilket minskar risken för omfattande gränshandel (https://www.numbeo.com/cost-of-living/compare_countries_result.jsp?country1=Norway&country2=Sweden).

Referenslista

1. Ejelöv, E., et al., *Public and political acceptability of a food tax shift – an experiment with policy framing and revenue use*. Food Policy, 2025. **130**.
2. Larsson, J., et al., *Cost-Neutral Food Tax Reforms for Healthier and More Sustainable Diets*. Pre-print.
3. Folkhälsomyndigheten, *Utveckling av BMI i Sverige 1980–2022*. 2024.
4. Pineda, E., et al., *Food environment and obesity: a systematic review and meta-analysis*. MJ Nutrition, Prevention & Health, 2024.
5. Simmonds, M., et al., *Predicting adult obesity from childhood obesity: a systematic review and meta-analysis*. Obesity reviews, 2016. **17**(2): p. 95-107.
6. Nordström, J. and L. Thunström, *Economic policies for healthier food intake: the impact on different household categories*. The European Journal of Health Economics, 2011. **12**: p. 127-140.
7. Andersson, E., B. Eliasson, and K.S. Carlsson, *Current and future costs of obesity in Sweden*. Health Policy, 2022. **126**(6): p. 558-564.
8. Brådvik, G., et al., *Kopplingen mellan levnadsvanor och hjärt-kärlsjukdom i Sverige*. 2021, IHE.
9. Kortleve, A.J., et al., *Over 80% of the European Union's Common Agricultural Policy supports emissions-intensive animal products*. Nature Food, 2024. **5**(4): p. 288-292.
10. Hunter, J.A., et al., *Effect of snack-food proximity on intake in general population samples with higher and lower cognitive resource*. Appetite, 2018. **121**: p. 337-347.
11. Bennett, R., et al., *Prevalence of healthy and unhealthy food and beverage price promotions and their potential influence on shopper purchasing behaviour: a systematic review of the literature*. Obesity reviews, 2020. **21**(1): p. e12948.
12. Bryngelsson, D., et al., *How can the EU climate targets be met? A combined analysis of technological and demand-side changes in food and agriculture*. Food Policy, 2016. **59**: p. 152-164.
13. Clark, M. and D. Tilman, *Comparative analysis of environmental impacts of agricultural production systems, agricultural input efficiency, and food choice*. Environmental Research Letters, 2017. **12**(6): p. 064016.
14. Moberg, E., et al., *Benchmarking the Swedish diet relative to global and national environmental targets—identification of indicator limitations and data gaps*. Sustainability, 2020. **12**(4): p. 1407.
15. Nordic Council of Ministers, *Policy tools for sustainable and healthy eating. Enabling a food transition in the Nordic countries*. 2024.
16. European Commission Research directorate, *Towards sustainable food consumption – Promoting healthy, affordable and sustainable food consumption choices*. 2023, Directorate-General for Research Innovation Group of Chief Scientific Advisors.
17. Chen, P.-J. and M. Antonelli, *Conceptual models of food choice: influential factors related to foods, individual differences, and society*. Foods, 2020. **9**(12): p. 1898.
18. Tellström, R., *Matkultur-hinder och drivkraft för hållbart ätande*. SLU Future Food Reports, 2024(26).
19. Rööf, E., et al., *Styrmedel för hållbar matkonsumtion-en kunskapsöversikt och vägar framåt*. SLU Future Food Reports, 2020(13).
20. Kwasny, T., K. Dobernig, and P. Riefler, *Towards reduced meat consumption: A systematic literature review of intervention effectiveness, 2001–2019*. Appetite, 2022. **168**: p. 105739.
21. UK Department of Health and Social Care. *Restricting promotions of products high in fat, sugar or salt by location and by volume price: implementation guidance*. 2023 November 11th, 2024]; Available from:

<https://www.gov.uk/government/publications/restricting-promotions-of-products-high-in-fat-sugar-or-salt-by-location-and-by-volume-price/restricting-promotions-of-products-high-in-fat-sugar-or-salt-by-location-and-by-volume-price-implementation-guidance>.

22. legislation.gov.uk, *The Food (Promotion and Placement) (England) Regulations 2021*. 2021.
23. Andreyeva, T., et al., *Outcomes following taxation of sugar-sweetened beverages: a systematic review and meta-analysis*. JAMA Network Open, 2022. **5**(6): p. e2215276-e2215276.
24. Teng, A.M., et al., *Impact of sugar-sweetened beverage taxes on purchases and dietary intake: Systematic review and meta-analysis*. Obesity Reviews, 2019. **20**(9): p. 1187-1204.
25. Doro, E. and V. Réquillart, *Review of sustainable diets: are nutritional objectives and low-carbon-emission objectives compatible?* Review of Agricultural, Food and Environmental Studies, 2020. **101**(1): p. 117-146.
26. Mészáros, Á., et al., *Prospects of Food Taxes for Planetary Health: A Systematic Review of Modeling Studies*. Nutrition Reviews, 2024.
27. Springmann, M., et al., *Mitigation potential and global health impacts from emissions pricing of food commodities*. Nature Climate Change, 2017. **7**(1): p. 69-74.
28. Springmann, M., et al., *A reform of value-added taxes on foods can have health, environmental and economic benefits in Europe*. Nature Food, 2025.
29. Funke, F., et al., *Toward Optimal Meat Pricing: Is It Time to Tax Meat Consumption?* Review of Environmental Economics and Policy, 2022. **16**(2): p. 219-240.
30. Rööös, E., S. Säll, and E. Moberg, *Effekter av en klimatskatt på livsmedel*. 2021, Naturvårdsverket.
31. Briggs, A.D., et al., *Assessing the impact on chronic disease of incorporating the societal cost of greenhouse gases into the price of food: an econometric and comparative risk assessment modelling study*. BMJ open, 2013. **3**(10): p. e003543.
32. Caillavet, F., A. Fadhuile, and V. Nichèle, *Assessing the distributional effects of carbon taxes on food: Inequalities and nutritional insights in France*. Ecological Economics, 2019. **163**: p. 20-31.
33. Edjabou, L.D. and S. Smed, *The effect of using consumption taxes on foods to promote climate friendly diets—The case of Denmark*. Food policy, 2013. **39**: p. 84-96.
34. The Public Health Agency of Sweden, *En hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion – Återredovisning av regeringsuppdrag*. 2024.
35. Eykelboom, M., et al., *Political and public acceptability of a sugar-sweetened beverages tax: a mixed-method systematic review and meta-analysis*. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2019. **16**: p. 1-19.
36. Grimsrud, K.M., et al., *Public acceptance and willingness to pay cost-effective taxes on red meat and city traffic in Norway*. Journal of Environmental Economics and Policy, 2020. **9**(3): p. 251-268.
37. Pechey, R., et al., *Acceptability of policies to reduce consumption of red and processed meat: A population-based survey experiment*. Journal of Environmental Psychology, 2022. **81**: p. 101817.
38. Graça, J., et al., *Green light for climate-friendly food transitions? Communicating legal innovation increases consumer support for meat curtailment policies*. Environmental Communication, 2020. **14**(8): p. 1047-1060.
39. Maestre-Andrés, S., S. Drews, and J. van den Bergh, *Perceived fairness and public acceptability of carbon pricing: a review of the literature*. Climate Policy, 2019. **19**(9): p. 1186-1204.

40. Valencia, F.M., et al., *Public support for carbon pricing policies and different revenue recycling options: a systematic review and meta-analysis of the survey literature*. 2023.
41. Boije, R., et al., *Växla upp! 12 inspirerande bidrag för en bättre grön skatteväxling*. 2020, FORBES.
42. The Swedish Board of Agriculture. *Direktkonsumtion av vara. År 1960-2022*. 2024 June 10th, 2024]; Available from: https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruk%20statistikdatabas_Konsumtion%20av%20livsmedel/JO1301K1.px/.
43. WHO, *The Diet Impact Assessment model: a tool for analyzing the health, environmental and affordability implications of dietary change*. 2023: Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
44. Livsmedelsverket, *Livsmedelsverkets livsmedelsdatabas*, Livsmedelsverket, Editor. 2024.
45. Moberg, E., et al., *Determining the climate impact of food for use in a climate tax— design of a consistent and transparent model*. *The International Journal of Life Cycle Assessment*, 2019. **24**: p. 1715-1728.
46. Scherer, L., et al., *Biodiversity impact assessment considering land use intensities and fragmentation*. *Environmental Science & Technology*, 2023. **57**(48): p. 19612-19623.
47. Konjunkturinstitutet, *Miljö, ekonomi och politik 2023. Fördelningseffekter av miljö- och klimatpolitik*. 2024.
48. Blomhoff, R., et al., *Nordic Nutrition Recommendations 2023*. 2023: Nordic Council of Ministers.
49. Clark, M.A., et al., *Multiple health and environmental impacts of foods*. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 2019. **116**(46): p. 23357-23362.
50. Hankey, G., *Health effects of dietary risks in 195 countries, 1990-2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017*. *Lancet*, 2019. **393**(10184): p. 1958-1972.
51. Poore, J. and T. Nemecek, *Reducing food's environmental impacts through producers and consumers*. *Science*, 2018. **360**(6392): p. 987-992.
52. Rennert, K., et al., *Comprehensive evidence implies a higher social cost of CO2*. *Nature*, 2022. **610**(7933): p. 687-692.
53. Klenert, D., F. Funke, and M. Cai, *Meat taxes in Europe can be designed to avoid overburdening low-income consumers*. *Nature Food*, 2023: p. 1-8.
54. Springmann, M., et al., *Health-motivated taxes on red and processed meat: A modelling study on optimal tax levels and associated health impacts*. *PloS one*, 2018. **13**(11): p. e0204139.
55. Tiffin, R., et al., *Estimating food and drink elasticities*. Reading: University of Reading, 2011.
56. Panel, E.A., et al., *Welfare of broilers on farm*. *EFSA Journal*, 2023. **21**(2).
57. Dawkins, E., et al., *Who is most at risk of losing out from low-carbon transition in the food and transport sectors in Sweden? Equity considerations from a consumption perspective*. *Energy Research & Social Science*, 2023. **95**: p. 102881.
58. Steg, L., L. Dreijerink, and W. Abrahamse, *Factors influencing the acceptability of energy policies: A test of VBN theory*. *Journal of environmental psychology*, 2005. **25**(4): p. 415-425.
59. Ejelöv, E., et al., *Push, pull, or inform-an empirical taxonomy of environmental policy support in Sweden*. *Journal of Public Policy*, 2022. **42**(3): p. 529-552.
60. Nilsson, A., et al., *The road to acceptance: Attitude change before and after the implementation of a congestion tax*. *Journal of environmental psychology*, 2016. **46**: p. 1-9.

61. Fesenfeld, L.P., et al., *Policy packaging can make food system transformation feasible*. Nature Food, 2020. **1**(3): p. 173-182.
62. Diepeveen, S., et al., *Public acceptability of government intervention to change health-related behaviours: a systematic review and narrative synthesis*. BMC public health, 2013. **13**: p. 1-11.
63. Wallner, J., *Legitimacy and public policy: Seeing beyond effectiveness, efficiency, and performance*. Policy Studies Journal, 2008. **36**(3): p. 421-443.
64. Burstein, P., *The impact of public opinion on public policy: A review and an agenda*. Political research quarterly, 2003. **56**(1): p. 29-40.
65. Bergquist, M., et al., *Meta-analyses of fifteen determinants of public opinion about climate change taxes and laws*. Nature Climate Change, 2022. **12**(3): p. 235-240.
66. Povitkina, M., et al., *Why are carbon taxes unfair? Disentangling public perceptions of fairness*. Global Environmental Change, 2021. **70**: p. 102356.
67. Liu, L., et al., *Public participation in decision making, perceived procedural fairness and public acceptability of renewable energy projects*. Energy and Climate Change, 2020. **1**: p. 100013.
68. Blom, I. and A.-K. Quetel, *Medborgarpanel om hållbar livsmedelskonsumtion*. 2024.
69. Reynolds, J.P., et al., *Communicating the effectiveness and ineffectiveness of government policies and their impact on public support: a systematic review with meta-analysis*. Royal Society Open Science, 2020. **7**(1): p. 190522.
70. Moeinaddini, A. and M. Habibian, *Transportation demand management policy efficiency: An attempt to address the effectiveness and acceptability of policy packages*. Transport Policy, 2023. **141**: p. 317-330.
71. Barrez, J., *Public acceptability of carbon pricing: unravelling the impact of revenue recycling*. Climate Policy, 2024: p. 1-23.
72. Maestre-Andrés, S., et al., *Carbon tax acceptability with information provision and mixed revenue uses*. Nature Communications, 2021. **12**(1): p. 7017.
73. Siegerink, V.E., J. Delnoij, and F. Alpizar, *Public preferences for meat tax attributes in The Netherlands: A discrete choice experiment*. Food Policy, 2024. **128**: p. 102675.
74. Ejelöv, E., et al., *Understanding Opposition: The Effect of Arguments on Public and Political Attitudes Towards a Meat Tax in Sweden*. Opublicerad.
75. Eriksson, O., *The importance of traditional agricultural landscapes for preventing species extinctions*. Biodiversity and Conservation, 2021. **30**(5): p. 1341-1357.
76. Moberg, E., et al., *Taxing food consumption to reduce environmental impacts– Identification of synergies and goal conflicts*. Food Policy, 2021. **101**: p. 102090.
77. Larsson, C., N.B. Olen, and M. Brady, *Naturbetesmarkens framtid-en fråga om lönsamhet*. 2020: AgriFood Economics Centre.
78. Clune, S., E. Crossin, and K. Verghese, *Systematic review of greenhouse gas emissions for different fresh food categories*. Journal of cleaner production, 2017. **140**: p. 766-783.
79. Hammar, T., P.-A. Hansson, and E. Rööös, *Time-dependent climate impact of beef production–can carbon sequestration in soil offset enteric methane emissions?* Journal of Cleaner Production, 2022. **331**: p. 129948.
80. Meo-Filho, P., J.F. Ramirez-Agudelo, and E. Kebreab, *Mitigating methane emissions in grazing beef cattle with a seaweed-based feed additive: Implications for climate-smart agriculture*. Proceedings of the National Academy of Sciences, 2024. **121**(50): p. e2410863121.
81. Kebreab, E., et al., *A meta-analysis of effects of 3-nitrooxypropanol on methane production, yield, and intensity in dairy cattle*. Journal of dairy science, 2023. **106**(2): p. 927-936.
82. Meinilä, J. and J.K. Virtanen, *Meat and meat products–a scoping review for Nordic Nutrition Recommendations 2023*. Food & nutrition research, 2024. **68**.

83. Bouyssou, C.G., J.D. Jensen, and W. Yu, *Food for thought: A meta-analysis of animal food demand elasticities across world regions*. Food Policy, 2024. **122**: p. 102581.
84. Arbolino, R., et al., *The policy diffusion of environmental performance in the European countries*. Ecological Indicators, 2018. **89**: p. 130-138.
85. Swedish Transport Agency. *Statistik över vägtrafikolyckor*. 2024 December 16th, 2024]; Available from: https://www.transportstyrelsen.se/sv/om-oss/statistik-och-analys/statistik-inom-vagtrafik/olycksstatistik/statistik-over-vagtrafikolyckor/?utm_source=chatgpt.com.
86. Løvhaug, A.L., et al., *The potential of food environment policies to reduce socioeconomic inequalities in diets and to improve healthy diets among lower socioeconomic groups: an umbrella review*. BMC Public Health, 2022. **22**(1): p. 433.
87. Arthur, R. *Coca-Cola assesses sugar tax impact*. BeverageDaily 2018 November 11th, 2024]; Available from: <https://www.beveragedaily.com/Article/2018/09/11/Coca-Cola-assesses-sugar-tax-impact-UK-and-South-Africa>.
88. Jæger, M.M., *Does left–right orientation have a causal effect on support for redistribution? Causal analysis with cross-sectional data using instrumental variables*. International Journal of Public Opinion Research, 2008. **20**(3): p. 363-374.
89. Walter, J.M., *Comparing the effectiveness of market-based and choice-based environmental policy*. Journal of Policy Modeling, 2020. **42**(1): p. 173-191.
90. Reynolds, A., et al., *Carbohydrate quality and human health: a series of systematic reviews and meta-analyses*. The Lancet, 2019. **393**(10170): p. 434-445.
91. Rosell, M. and L.T. Fadnes, *Vegetables, fruits, and berries – a scoping review for Nordic Nutrition Recommendations 2023*. Food & Nutrition Research, 2024. **68**.
92. Rochell Wood, A., et al., *Håller argumenten: en genomgång av kritiken som rör miljöanalysen av de nordiska näringsrekommendationerna 2023*. 2024.
93. Schmutzler, A. and L.H. Goulder, *The choice between emission taxes and output taxes under imperfect monitoring*. Journal of Environmental Economics and Management, 1997. **32**(1): p. 51-64.
94. Blandford, D., *The Vikings have landed–Denmark's decision to tax livestock emissions as a 'game changer'*. EuroChoices, 2024. **23**(3): p. 38-41.
95. Sørensen, P.B., et al., *The effects of unilateral climate policy towards agriculture: A case study of Denmark*. Journal of Agricultural Economics, 2025.
96. Nordin, I., et al., *Impact of Border Carbon Adjustments on Agricultural Emissions–Can Tariffs Reduce Carbon Leakage?* 2019.
97. Jansson, T., et al., *Coupled Agricultural Subsidies in the EU Undermine Climate Efforts*. Applied Economic Perspectives and Policy, 2021. **43**(4): p. 1503-1519.
98. Ricci, M., et al., *Pricing GHG Emissions in Agriculture: Accounting for Trade and Fairness for Effective Climate Policy*. Available at SSRN 5022621, 2024.
99. Jansson, T. and S. Säll, *Environmental consumption taxes on animal food products to mitigate greenhouse gas emissions from the European Union*. Climate Change Economics, 2018. **9**(04): p. 1850009.
100. Skogström, L., *Styrmedel för en hälsosam livsmedelskonsumtion*. 2022, Livsmedelsverket.
101. Bandy, L., et al., *Reductions in sugar sales from soft drinks in the UK from 2015 to 2018*. BMC medicine, 2020. **18**: p. 1-10.
102. Hashem, K.M., F.J. He, and G.A. MacGregor, *Labelling changes in response to a tax on sugar-sweetened beverages, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*. Bulletin of the World Health Organization, 2019. **97**(12): p. 818.
103. Coca-Cola UK. Available from: <https://www.coca-cola.com/gb/en>.
104. Coca-Cola Sverige. Available from: <https://www.coca-cola.com/se/sv>.

105. Scarborough, P., et al., *Impact of the announcement and implementation of the UK Soft Drinks Industry Levy on sugar content, price, product size and number of available soft drinks in the UK, 2015-19: A controlled interrupted time series analysis*. PLoS medicine, 2020. **17**(2): p. e1003025.
106. Vallgård, S., L. Holm, and J.D. Jensen, *The Danish tax on saturated fat: why it did not survive*. European journal of clinical nutrition, 2015. **69**(2): p. 223-226.
107. Jensen, J.D. and S. Smed, *The Danish tax on saturated fat. Short run effects on consumption and consumer prices of fats*. 2012, FOI Working paper.
108. Riksrevisionen, *Nedsatt moms på livsmedel – pris-effekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet (RiR 2018:25)*. 2018.
109. Rung, E., A.C. Bladh, and M. Dekker, *Sänk momsen på ekologisk mat så att fler kan välja hållbart*, in *Göteborgs-Posten*. 2022.
110. Gardfjell, M., *Motion 2018/19:2299. Ny skatt för att främja minimal antibiotikaanvändning i djuruppfödningen inom EU och globalt*. 2018.
111. Skatteverket. *Vad är statligt stöd? 2023* [cited 2023 11-16]; Available from: <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2023.15/353528.html>.
112. Finansdepartementet, *Skattebefrielse för rena och höginblandade biodrivmedel till och med 2026*. 2022, Regeringskansliet.
113. Hamberg, L. and B. Kriström, *Mervärdesskatten på ekologiska livsmedel*. 2002, Finansdepartementet.
114. Hedengren, M. and A. Wärngård, *Nyckelhålets potential*. 2022, IPSOS.
115. Statskontoret, *En analys av några offentliga styrmedel för bättre matvanor*. 2019.
116. Deaton, A. and J. Muellbauer, *An almost ideal demand system*. The American economic review, 1980. **70**(3): p. 312-326.
117. Edgerton, D.L., *Weak separability and the estimation of elasticities in multistage demand systems*. American Journal of Agricultural Economics, 1997. **79**(1): p. 62-79.
118. Blakely, T., et al., *Modelling the health impact of food taxes and subsidies with price elasticities: the case for additional scaling of food consumption using the total food expenditure elasticity*. PLoS One, 2020. **15**(3): p. e0230506.
119. Salotti, S., et al., *Total expenditure elasticity of non-durable consumption of European households*. 2015, JRC Technical Report EUR 27081 EN.
120. Gephart, J.A., et al., *Environmental performance of blue foods*. Nature, 2021. **597**(7876): p. 360-365.
121. Ellemann, K., *Hela Norden borde införa skatter på kött och socker*, in *Dagens nyheter*. 2024.
122. Ahlgren, S., et al., *Biodiversitetsdatabas för livsmedel v1.0: metodrapport*. 2023.
123. Eurostat. *Statistics on pesticide use in agriculture*. 2023 June 10th, 2024]; Available from: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aei_pestuse/default/table?lang=en.
124. Mekonnen, M.M. and A.Y. Hoekstra, *The green, blue and grey water footprint of crops and derived crop products*. Hydrology and Earth System Sciences, 2011. **15**(5): p. 1577-1600.
125. EMEP/EEA, *EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019. Technical guidance to prepare national emission inventories*. 2019: Copenhagen.
126. Ran, Y., et al., *Environmental assessment of diets: overview and guidance on indicator choice*. The Lancet Planetary Health, 2024. **8**(3): p. e172-e187.
127. Rydhmer, L. and E. Röös, *Including animal welfare and use of antibiotics in diet assessments to highlight trade-offs with environmental impact*. unpublished results.

¹ Global Burden of Disease (GBD) 2021, resultat för Sverige <https://www.healthdata.org/research-analysis/gbd>

² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/mat-fysisk-aktivitet-overvikt-och-fetma/overvikt-och-fetma/statistik-om-overvikt-och-fetma/overvikt-och-fetma-hos-barn-0-5-ar/>.

³ <https://enjoy-its-from-europe.campaign.europa.eu/en/campaigns/map-view>

⁴ <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person/>

⁵ <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

⁶ <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>

⁷ <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-jordbruk/>

⁸ <https://www.canada.ca/en/department-finance/news/2022/11/climate-action-incentive-payment-amounts-for-2023-24.html>

⁹ <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/forms-publications/publications/fcrates/fuel-charge-rates.html>

¹⁰ <https://jordbruksverket.se/mat-och-drycker/hallbar-produktion-och-konsumtion-av-mat/konsumtion-av-kott>

¹¹ Det finns begränsningar i denna metod, såsom att produkter kan bli felkategoriserade eller att producenter inte har nyckelhålmärkt sin produkt även om den har tillräckligt högt fullkornsinnehåll. Vi bedömer ändå att vår metod är tillförlitlig nog, då mestadels av försäljningen utgörs av välkända svenska producenter, vilka ofta använder sig av nyckelhålmärkning för att märka sina produkter. Data kring mängden fullkorn för varje enskild produkt är också bristfällig, och därför hade vi inte möjlighet att själva bedöma om produkten är kvalificerad för nyckelhålmärkning eller ej. Vi antar att de produkter som är kvalificerade för nyckelhålmärkning också har märkningen. Glutenfria produkter har exkluderats då de har samma kriterier för nyckelhålmärkning.

¹² Minus 66,3 kg CO₂e per capita multiplicerat med 10 486 941 personer ger 695 284 188 kg per år.

¹³ Naturvårdsverket, personbilar 2023 <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/>. Observera att matutsläppen främst handlar om metan och lustgas som har en kort uppehållstid, medan bilutsläppen är koldioxid med lång uppehållstid. Omräkningen till koldioxidekvivalenter är gjort med GWP100.

¹⁴ Den kortsiktiga egenpriselasticiteten för bensin och diesel uppskattas ofta till ca -0,3. Det innebär att en höjning av bensin/dieselskatten med 5 kr (och att priset då stiger ca 30%) kan antas minska konsumtionen/utsläppen med ca 8,8%. Personbilstrafikens utsläpp var 2023 ca 8 240 000 ton CO₂, och en minskning med 8,8% motsvarar 727 000 ton. Beräkningen bygger på regeringens skattning av konsekvenserna av att bensinskatten (Regeringen <https://www.regeringen.se/contentassets/833f3c9f26b142c4b93d3cbece129eed/sankt-skatt-pa-bensin-och-diesel-2025.pdf>). En skattesänkning på 0,75 kr (motsvarar 4,4 % av priset på ca 17 kr) beräknas ge en utsläppsökning på 14 000 ton för helåret 2026 (se sid 28 här <https://www.regeringen.se/contentassets/fccd57b0a1e4760a10bcc3e4e876c5f/presentation-27-augusti.pdf>).

¹⁵ Effekten blir neutral för staten. Anledningen till att detta skattepaket blir positivt för konsumenterna är att deras konsumtionsmönster förskjuts till livsmedelsgrupper med lägre priser (t.ex. mindre nötkött och mer bröd).

¹⁶ Inledning av frågan (samma för alla svarsalternativ): De negativa konsekvenserna av konsumtion av rött kött (med rött kött avses kött och charkuterier gjorda på nötkött, fläsk och lamm) har diskuterats under de senaste åren. För att begränsa de negativa konsekvenserna för (folkhälsan) (klimatet) (folkhälsan och klimatet) har ett förslag varit att införa en skatt på rött kött. Syftet med att höja priset på rött kött skulle vara att minska konsumtionen av rött kött. Samtidigt skulle skatten öka statens intäkter.

Frågeformulering – ospecificerad användning: Tänk dig en skatt som kommer att höja priset på rött kött med 20%.

Frågeformulering – stöd till jordbruk: Tänk dig en skatt som ökar priset på rött kött med 20% och att ett belopp motsvarande skatteintäkterna används för att stödja svenskt jordbruk. Den totala effekten är att kostnaden för den genomsnittliga matkassen ökar.

Frågeformulering – lägre moms för frukt och grönt: Tänk dig en skatt som ökar priset på rött kött med 20% och att ett belopp motsvarande skatteintäkterna används för att sänka skatten på livsmedel som ytterligare gynnar (folkhälsan) (klimatet) (folkhälsan och klimatet), såsom frukt, grönsaker och växtbaserat protein. Den totala effekten är att kostnaden för den genomsnittliga matkassen inte ökar.

¹⁷ <https://www.wcrf.org/research-policy/evidence-for-our-recommendations/limit-red-processed-meat/>

¹⁸ <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-i-den-handlande-och-icke-handlande-sektorn/>

¹⁹ <https://www.arc2020.eu/paving-the-way-for-agriculture-emission-reductions-the-danish-case/>

²⁰ <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/10623/punktskatten-pa-laskedrycker-reformeras>
<https://vm.fi/sv/beskattningen-av-laskedrycker>

²¹ <https://skm.dk/tal-og-metode/satser/satser-beloebsgraenser-i-lovgivningen/chokoladeafgiftsloven>

²² <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/avgifter/saravgifter/om/sjokolade-sukkerverer/>

²³ <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/avgifter/saravgifter/om/sukker/>

²⁴ <https://www.fhi.no/nyheter/2023/ingen-tydelig-effekt-pa-reduisert-grensehandel-selv-om-sukkeravgiften-ble-fj/>

²⁵ Föreningen [Naturbeteskött i Sverige](#), certifiering: [Svensk Sigill - naturbeteskött](#).

²⁶ <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2023.14/353528.html>

²⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/qanda_21_6609

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L0542>

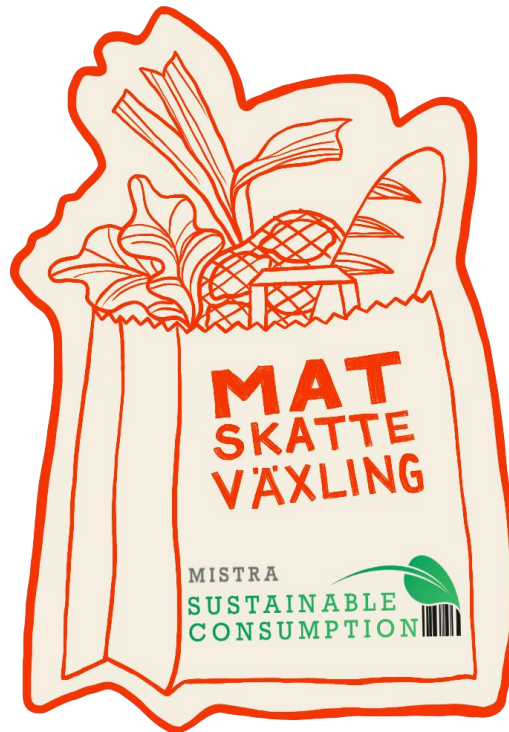
²⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_21_6608

²⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/qanda_21_6609

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L0542>

³⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:32006L0112>

³¹ Effekterna blir högre för dyra produkter, t.ex. så medför en momshöjning på nötkött betydligt högre prishöjning för oxfile än för nötfärs.

ISBN: 978-91-88041-61-6

Referens till rapporten: Larsson, J., Månsson, E., Röös, E., Säll, S., Patterson, E., Schäfer Elinder, L. & Ejelöv, E. (2025). *Matskatteväxling – en god idé? Effekter och acceptans av att använda skatter och subventioner för en mer hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion*. Mistra Sustainable Consumption - rapport 2:4. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.

Arbetet med denna rapport har finansierats av forskningsprogrammet Mistra Sustainable Consumption och Formas-projektet EPIC.